STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ

COMUNA MARCA

JUDETUL SĂLAJ

2021 - 2027

Cuvânt înainte

”Astăzi, mai mult ca oricând, avem nevoie de lideri politici care să poată vedea imaginea de ansamblu, care să înțeleagă relația dintre economie și sistemele sale de susținere a mediului.” Lester R. Brown

Proiectele pe care ni le dorim și cele care sunt cuprinse în Strategia de Dezvoltare a comunei vizează îmbunătățirea calității vieții și creșterea nivelului de trai.

Prin planurile și munca depusă investim în viitor, în generaţiile următoare, astfel încât să exploatăm avantajele competitive pe care le avem: poziţionarea geografică, comunitate deschisă, terenurile localității, forţă de muncă pregătită și dorința de îmbunătățire a calității vieții.

Ca primar al comunei Marca vă mulţumesc pentru sprijnul de până acum şi am certitudinea că vom forma o echipă şi împreună ne vom bucura de reușita țintelor propuse!

Primar

Șumălan Ioan

Cuprins

INTRODUCERE 5
Contextul dezvoltării durabile 6
Metodologia de elaborare a strategiei de dezvoltare 2021-2027 7
Trasarea obiectivelor şi stabilirea strategiei de dezvoltare 9
CONTEXT 11
Prezentarea generală a comunei Marca 28
ANALIZA SOCIO -ECONOMICĂ 37
Analiza Socio -Economică - domenii 38
Demografie 38
Economie 56
Sănătate 67
Educație 70
Agricultura 76
Fond Funciar 77
Cultură 89
Mediu 92
Social 99
Teritoriu 102
Infrastructura 104
ANALIZA SWOT 107
Teritoriu 107
Demografie 108
Educație 109
Social 111
Agricultură 112
Economie 114

Infrastructură 115
Sănătate 117
Cultură 118
Mediu 119
Turism 120
VIZIUNEA 121
OBIECTIVE STRATEGICE ȘI SPECIFICE 122
PORTOFOLIU DE PROIECTE 133
Concluzii 150
Bibliografie și surse de informare 151

INTRODUCERE

Odată cu aderarea României la Uniunea Europeană se întrevăd numeroase posibilități de finanțare a unor proiecte de dezvoltare locală. Din acest motiv, prin implementarea strategiilor de dezvoltare, România urmărește să ajungă la un nivel de trai similar cu celelalte state membre ale Uniunii Europene. Termenul de realizare a strategiei trebuie să corespundă celui de-al doilea exerciţiu financiar UE în România, de aceea am ales o planificare pe perioada 2021 – 2027. În esenţă, acest tip de strategie reprezintă baza coordonării investiţiilor multianuale şi a pregătirii administraţiei publice locale pentru absorbţia fondurilor europene planificate pentru perioada 2021-2027.

Strategia de dezvoltare asigură în sens larg îndeplinirea obligațiilor asumate de România în calitate de stat membru al Uniunii Europene, în conformitate cu Tratatul de aderare, precum si implementarea principiilor şi a obiectivelor impuse de Comisia Europeană.

Strategia de dezvoltare durabilă a localităţii este documentul prin care sunt analizate resursele locale în vederea gestionării acestora în cel mai eficient mod posibil pe termen scurt, mediu şi lung. Planificarea strategică are ca punct de pornire inventarierea resurselor şi potenţialului economic, social şi demografic. Inventarierea acestora se face atât pentru prezent, cât şi pentru trecut, în vederea învăţării din experienţele anterioare, precum şi pentru a putea obţine prognoze în funcţie de diferiţi indicatori. A planifica strategic înseamnă a lua în calcul astfel de factori ce pot influenţa localitatea în mod pozitiv sau negativ, pentru a adopta politici de valorificare a celor pozitivi şi de preîntâmpinare sau de minimizare a celor negativi.

Planificarea strategică este un proces în mai multe etape, prin care comunitatea poate să-şi creeze imaginea viitorului pornind de la condiţiile prezente de potenţial şi resurse, trasând căi de realizare a acelui viitor. Planificarea strategică reprezintă unul din instrumentele pe care comunităţile locale îl pot utiliza pentru a avea certitudinea că politicile şi programele prognozate corespund aşteptărilor cetăţenilor şi necesităţilor de dezvoltare durabilă.

Astfel, planificarea strategică trebuie echilibrată în funcţie de resursele existente sau viitoare ale localităţii. Utilizarea acestora în mod coerent şi eficient dă posibilitatea administraţiei publice locale să reziste economic şi demografic pe toată durata planificată, să îşi maximizeze rezultatele prin folosirea inteligentă a tuturor resurselor de care dispune şi să ofere un prag mai înalt de plecare pentru următorul orizont de timp.

Contextul dezvoltării durabile

Conceptul de dezvoltare durabilă se referă la un tip de politică de dezvoltare, care urmărește să răspundă nevoilor de ordin economic, social și de mediu ale societății, în ceea ce privește bunăstarea pe termen scurt, mediu și, îndeosebi, pe termen lung. Acesta se bazează pe ideea că dezvoltarea trebuie să fie în concordanță cu necesitățile actuale, fără să pună în pericol bunăstarea generațiilor viitoare. În practică, acest lucru înseamnă crearea condițiilor favorabile dezvoltării economice pe termen lung, acordând o atenție deosebită mediului.

Dezvoltarea durabilă este un obiectiv prioritar al UE[1], care a publicat propria strategie de dezvoltare durabilă. În contextul politicii de coeziune, dezvoltarea durabilă este un principiu esențial înscris în Regulamentul de stabilire a unor dispoziții comune, care constituie cadrul politic pentru toate programele cofinanțate din Fondurile structurale și de investiții europene.

Agenda 2030 a ONU, adoptată de liderii mondiali în 2015, reprezintă noul cadru global de dezvoltare durabilă și stabilește 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD). Ea constituie un angajament de a eradica sărăcia și de a asigura dezvoltarea durabilă peste tot în lume, până în 2030.

ODD își propun să echilibreze cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – cea economică, cea socială și componenta de mediu – prin acțiuni concrete prevăzute pentru următorii 15 ani, axate, printre altele, pe:

- demnitate umană
- stabilitate regională și globală
- planetă sănătoasă
- societăți reziliente și echitabile
- economii prospere.

În domeniul dezvoltării durabile, UE se află într-o poziție avansată. De altfel, este hotărâtă ca, alături de statele sale membre, să fie printre primii actori care pun în aplicare Agenda 2030 a ONU.

Principalele măsuri pentru implementarea Agendei 2030:

- ✓ integrarea ODD în absolut toate politicile și inițiativele UE – dezvoltarea durabilă este principiul călăuzitor esențial pentru toate politicile Comisiei Europene
- ✓ raportări periodice, începând din 2017, referitoare la progresul UE
- ✓ promovarea Agendei 2030, astfel încât aplicarea acesteia să devină o prioritate și pentru guvernele statelor membre, Parlamentul European, celelalte instituții europene, diverse organizații internaționale și organizații ale societății civile și alte părți interesate
- ✓ înființarea unei platforme multipartite la nivel înalt care să sprijine schimbul de bune practici în vederea îndeplinirii obiectivelor în toate sectoarele și la toate nivelurile (național și european)
- ✓ lansarea unei viziuni pe termen mai lung, pentru perioada de după 2020.

Pentru a promova o dezvoltare durabilă în întreaga lume, UE va continua cooperarea cu partenerii externi, utilizând toate instrumentele disponibile în cadrul politicilor sale externe și sprijinind, în special, eforturile țărilor în curs de dezvoltare.

[1] Sursa ec.europa.eu : Viziunea UE cu privire la dezvoltarea durabilă

Metodologia de elaborare a strategiei de dezvoltare 2021-2027

Metodologia de elaborare a strategiei ia în considerare schimbările şi provocările regionale, naţionale şi europene. În scopul de a răsupunde provocărilor viitoare, strategia încearcă să identifice într-o abordare pragmatic unde suntem în present, către ce ne îndreptăm şi cum putem ajunge acolo. În acest, sens, strategia de dezvoltare a localităţii are ca bază următoarele **etape - cheie**:

1. Analiza contextului socio-economic şi stabilirea profilului localităţii

În această fază s-au delimitat domeniile de interes ce influenţează activitatea economică şi socială a localităţii. Strategia de dezvoltare presupune analizarea acestor domenii de interes şi stabilirea de obiective în vederea dezvoltării acestora. Toate domeniile de interes sunt interdependente şi se influenţează reciproc.

Prin urmare, analiza domeniilor de interes s-a realizat în această primă fază pentru a se determina profilul localităţii. În acest sens au fost colectate şi prelucrate date statistice, lucrări de specialitate, studii ştiinţifice, rapoarte, monografii ş.a.

Datele statistice colectate au fost furnizate de către Institutul Naţional de Statistică- Baze de date statistice - Tempo - Online Serii de timp, http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/, Recensământul Populației și al Locuințelor 2011, http://www.recensamantromania.ro/, Oficiul Național al Registrului Comerțului, http://www.onrc.ro/index.php/ro/, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, http://www.madr.ro/ro/agricultura.html, Primăria localității, P.U.G. comună și rapoarte privind studii de sol furnizate de Primăria comunei.

Rapoartele utilizate au fost furnizate de Agenția Națională pentru Protecția Mediului, Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului, Direcţia Judeţeană de Statistică, toate acestea se regăsesc și la sursele de informare cu precizarea fiecărui site.

Pentru interpretarea tuturor datelor utilizate s-au folosit formule de calcul şi grafice complexe, analize pe ani pentru a se putea stabili traiectorii şi analize comparative ale indicatorilor la nivel naţional, regional, judeţean şi local şi pentru a se stabili contextul concret şi discrepanţele sau asemănările la nivel micro şi la nivel macro.

2. Analiza SWOT a domeniilor de interes

Obţinându-se profilul localităţii următoarea fază a strategiei de dezvoltare este realizarea analizei SWOT pentru domeniile de interes.

Analiza SWOT reprezintă o analiză a punctelor tari, a punctelor slabe, a oportunităților și a amenințărilor, analiză creată și utilizată ca instrument de formulare a strategiilor de dezvoltare.

Acronimul SWOT provine din limba engleză de la inițialele *Strengths*- Puncte Tari, *Weaknesses*- Puncte Slabe, *Opportunities*- Oportunități, *Threats*- Amenințări.

Analiza SWOT este de fapt o tehnică prin care se pot identifica punctele tari și punctele slabe și se pot examina oportunitățile și amenințările unui proiect, ale unei acțiuni sau ale unui document.

Punctele forte şi punctele slabe ţin exclusiv de mediul intern al localităţii şi de resursele acesteia, în timp ce oportunităţile şi ameninţările vin ca o influenţă a mediului extern.

În general, analiza SWOT ajută la proiectarea unei viziuni de ansamblu asupra situației curente. Ea funcționează ca și "schelet" al localității și evaluează în același timp factorii de influență interni și externi, precum și poziționarea în raport cu situația de la nivel județean, regional sau național, cu scopul de a pune în lumină punctele tari și punctele slabe ale localității, în relație cu oportunitățile și amenințările existente la un moment dat.

Cel mai important mesaj pe care îl transmite analiza SWOT, este acela că procesul decizional include următoarele elemente prioritare:

- construiește pe Punctele Tari
- elimină Punctele Slabe
- exploatează Oportunitățile
- îndepărtează Amenințările

Punctele Tari - cuprind aspectele pozitive interioare ale proiectului respectiv, sunt factori care fac ca domeniul să aibe un avantaj competitiv, sunt resurse, capacități și competențe de baza pe care localitatea le are în posesie și pe care le poate utiliza în mod eficient pentru a-și atinge obiectivele.

Punctele Slabe - cuprind aspectele negative interioare ale proiectului respectiv care odată identificate se caută a fi corectate, un punct slab reprezintă o limitare, un defect la nivelul localității care o va impedica în realizarea obiectivelor sale: capacități inferioare, resurse insuficiente în comparație cu concurența.

Oportunitățile - cuprind conjuncturile exterioare pozitive pentru proiectul respectiv, includ orice perspectivă favorabilă la nivel de localitate cu atragere de proiecte și de fonduri,

include o tendință, o piață, o schimbare sau o nevoie trecută, care susține cererea pentru un produs sau serviciu și permite autorităților să-și consolideze poziția concurențială.

Amenințările - cuprind conjuncturile externe negative pentru proiectul respectiv, o amenințare include orice situație nefavorabilă, tendintă sau modificare iminentă la nivelul localității, care este dăunatoare sau pune în pericol capacitatea autorităților de a concura. Amenințarea poate lua forma unei bariere, a unei constrângeri, sau orice altceva care ar putea cauza probleme, daune, prejudicii localității.

Etapa preliminară a analizei SWOT reprezintă un element fundamental, fiind necesară prezentarea unei descrieri a cadrului general al situației existente pentru ca în cadrul pașilor ce urmează a fi discutați toți participanții să aibă o "bază comună".

Avantajele analizei SWOT:

- Este simplu de realizat

- Necesită puțin timp

- Conduce la apariția de idei noi

- E o bună sursă de informare

- Reprezintă baza planificării strategice

- Ajută la depășirea problemelor și reajustarea obiectivelor

- E un bun instrument de prognoză

Trebuie avut în vedere că analiza SWOT este o analiză orientativă și își poate dovedi eficiența doar dacă sunt luate măsuri în funcție de rezultatele și concluziile la care s-a ajuns.

Deosebita importanţă a matricii SWOT este redată de faptul că numai pe baza acesteia se pot identifica probleme şi nevoi, precum şi resurse de care localitatea dispune în vederea trasării unor obiective.

Trasarea obiectivelor și stabilirea strategiei de dezvoltare

Operaţiunea de stabilire a obiectivelor este un proces complex ce implică analiza tuturor datelor prezentate până în această fază precum şi consultarea contextului în care se va situa strategia de dezvoltare a localităţii. Contextul, privit de sus în jos, este stabilit de către documentele strategice elaborate de la nivelul cel mai înalt până la cel mai scăzut şi specific nivel. Astfel, vorbim de contextul european, contextul naţional, contextul regional şi contextul judeţean. Este deosebit de important pentru căpătarea unei imagini de ansamblu şi stabilirea unei viziuni, cunoaşterea politicilor avute în vedere la niveluri superioare.

Având în spate toate aceste informaţii se poate trece la formularea unei viziuni, a unui punct terminus stabilit pentru sfârşitul perioadei programate pentru strategia de dezvoltare locală. Aceasta este ţinta finală înspre care se vor direcţiona resursele şi eforturile comunităţii.

Odată identificată viziunea strategiei de dezvoltare locală, următorul pas este de a găsi mijloacele prin care se poate ajunge în acel punct viitor şi realist înocmit. Astfel, pe baza analizelor realizate asupra domeniilor de interes şi în funcţie de contextul politicii mediului extern al localităţii se vor stabili obiectivele.

Obiectivele sunt grupate pe 11 domenii de interes, domenii interdependente, domenii ce trebuie controlate şi dezvoltate:

Domeniul de interes 1: Demografie

Domeniul de interes 2: Economie

Domeniul de interes 3: Sănătate

Domeniul de interes 4: Educație

Domeniul de interes 5: Agricultură

Domeniul de interes 6: Turism

Domeniul de interes 7: Cultură

Domeniul de interes 8: Mediu instituţională

Domeniul de interes 9: Social

Domeniul de interes 10: Teritoriu

Domeniul de interes 11: Infrastructură

Obiectivele aferente acestor domenii de interes se împart în două categorii:

- Obiective strategice
- Obiective specifice

Obiectivele strategice reprezintă priorităţile de dezvoltare în vederea îndeplinirii viziunii.

Obiectivele specifice reprezintă măsuri ce pot fi luate în vederea atingerii unui obiectiv specific.

Obiectivele sunt formulate astfel încât să răspundă la problemele identificate în timpul realizării diagnozei socio-economice, a analizei SWOT, a problemelor ridicate de către unitatea administrativ teritorială şi nu în ultimul rând pe baza informaţiilor deţinute de către autorităţile administraţiei publice locale.

Odată identificate şi structurate, obiectivele vor reda în final un plan de acţiune al localităţii.

CONTEXT

1. Contextul European

Contextul strategic la nivel european este reprezentat de tratatele Uniunii Europene şi recomandările sau directivele trasate de aceasta statelor sale membre.

În cadrul următorului buget pe termen lung al UE pentru 2021-2027, Comisia propune modernizarea politicii de coeziune, principala politică de investiții a UE.

Cinci priorități investiționale:

Investițiile în dezvoltare regională se vor axa mai ales pe obiectivele 1 și 2. Acestor priorități li se vor aloca 65 % - 85 % din resursele FEDR și ale Fondului de coeziune, în funcție de prosperitatea relativă a statelor membre.

1. **Europă mai inteligentă**, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii
2. **Europă mai verde**, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice
3. **Europă conectată**, cu rețele strategice de transport și digitale
4. **Europă mai socială**, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate
5. **Europă mai apropiată de cetățenii săi**, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE.

Politica de coeziune continuă investițiile în toate regiunile, pe baza a 3 categorii (mai puțin dezvoltate, în tranziție, mai dezvoltate). Metoda de alocare a fondurile se bazează încă, în mare măsură, pe PIB-ul pe cap de locuitor. Se introduc noi criterii (șomajul în rândul tinerilor, nivel scăzut de educație, schimbări climatice și primirea și integrarea migranților), pentru a reflecta mai bine realitatea de pe teren. Regiunile ultraperiferice vor beneficia în continuare de sprijin special de la UE. Politica de coeziune continuă să sprijine strategiile de dezvoltare conduse la nivel local și să autonomizeze gestionarea fondurilor de către autoritățile locale. Crește și dimensiunea urbană a politicii de coeziune, prin alocarea a 6 % din FEDR dezvoltării urbane durabile și printr-un nou program de colaborare în rețea și de consolidare a capacităților dedicat autorităților urbane, sub denumirea Inițiativa urbană europeană.

Evoluția bugetară a celor mai importante direcții de politică

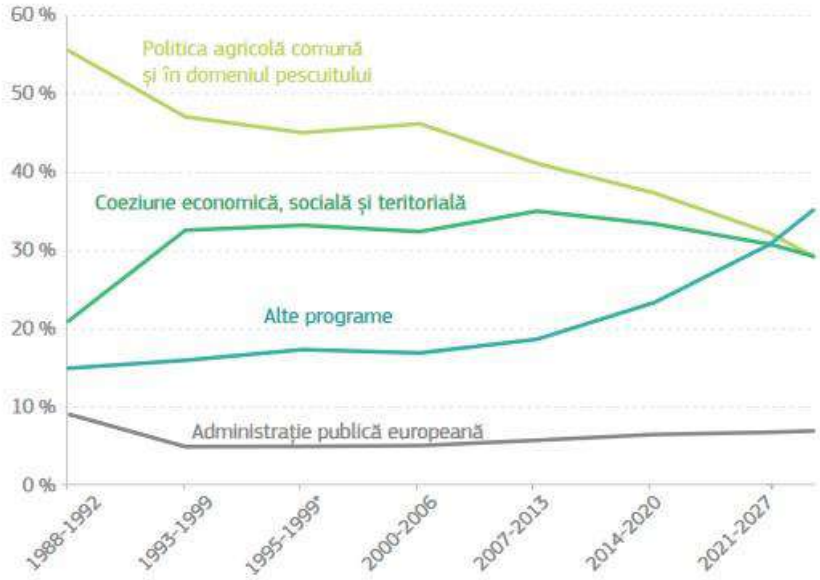

Sursă: Comisia Europeană

*Ajustat cu ocazia extinderii din 1995

Conform Comisiei Europene, pentru întreprinderile și antreprenorii care beneficiază de sprijinul UE, noul cadru oferă mai puțină birocrație și modalități mai simple de solicitare a plăților, prin utilizarea opțiunilor simplificate în materie de costuri. Pentru facilitarea sinergiilor, un cadru unic de reglementare acoperă în prezent 7 fonduri UE implementate în parteneriat cu statele membre („gestionare partajată"). Comisia propune, de asemenea, controale mai relaxate la programele cu istoric bun, o mai mare încredere în sistemele naționale și extinderea principiului „auditului unic", pentru a evita suprapunerea verificărilor.

Un cadru mai flexibil

Noul cadru reunește stabilitatea necesară planificării investițiilor cu nivelul corespunzător de flexibilitate bugetară, pentru a face față unor evenimente neprevăzute. O evaluare intermediară va determina dacă este nevoie de modificarea programelor pentru ultimii doi ani ai perioadei de finanțare, pe baza priorităților emergente, a executării programelor și a celor mai recente recomandări specifice fiecărei țări.

În anumite limite, se vor permite transferuri de resurse în cadrul programelor fără a fi necesară o aprobare oficială a Comisiei. O dispoziție specifică facilitează mobilizarea de fonduri UE începând din prima zi, în caz de dezastru natural.

O legătură mai strânsă cu Semestrul European și cu guvernanța economică a Uniunii

Politica de coeziune sprijină reformele pentru crearea unui mediu favorabil investițiilor, în care întreprinderile pot să prospere. Se va asigura deplina complementaritate și coordonare cu Programul de sprijin al reformei, în forma sa nouă și consolidată.

În perioada bugetară, recomandările specifice fiecărei țări (RST) formulate în contextul semestrului european vor fi luate în considerare de două ori: la început, pentru conceperea programelor din cadrul politicii de coeziune, și apoi în cadrul evaluării intermediare. Pentru a stabili condițiile propice creșterii economice și creării de locuri de muncă, noile condiții favorizante vor contribui la înlăturarea obstacolelor din calea investițiilor. Aplicarea lor va fi monitorizată pe întreaga perioadă financiară.

Mai multe oportunități pentru sinergii în setul UE de instrumente bugetare

Cadrul de reglementare unic care acoperă fondurile politicii de coeziune și Fondul pentru azil și migrație vor facilita crearea de strategii de integrare a migranților la nivel local sprijinite prin resurse UE utilizate în sinergie; Fondul pentru azil și migrație se va concentra pe nevoile pe termen scurt ale migranților în momentul sosirii, în timp ce politica de coeziune va sprijini integrarea lor socială și profesională. În afara cadrului unic de reglementare, vor fi facilitate sinergii cu alte instrumente UE, cum ar fi politica agricolă comună, Orizont Europa, programul LIFE sau Erasmus +.

Interreg: eliminarea obstacolelor transfrontaliere și sprijinirea proiectelor interregionale pentru inovare

Cooperarea interregională și transfrontalieră va fi facilitată de noua posibilitate ca o regiune să utilizeze părți din propria alocare pentru a finanța proiecte în altă parte a Europei, împreună cu alte regiuni.

Noua generație a programelor de cooperare interregională și transfrontalieră („Interreg") va ajuta statele membre să depășească obstacolele transfrontaliere și să dezvolte servicii comune. Comisia propune un nou instrument pentru regiunile de frontieră și pentru țările dornice să-și armonizeze cadrele juridice, denumit Mecanismul transfrontalier european.

Pornind de la succesul acțiunii pilot din 2014-2020, Comisia propune crearea Investițiilor interregionale pentru inovare. Regiunile cu active corespunzătoare de „specializare inteligentă" vor fi sprijinite mai mult pentru alcătuirea clusterelor paneuropene în sectoare prioritare precum datele masive (big data), economia circulară, sistemele avansate de fabricație sau securitatea cibernetică.

Norme consolidate pentru investițiile UE cele mai performante

Toate programele își vor menține cadrul de performanță cu obiective cuantificabile (numărul de locuri de muncă create sau accesul suplimentar la rețele în bandă largă). Noul cadru instituie un bilanț anual al performanței, sub forma unui dialog politic între autoritățile programului și Comisie. Performanța programelor va evaluată și cu ocazia evaluării intermediare. Din motive de transparență și pentru ca cetățenii să poată urmări progresele înregistrate, statele membre vor trebui să raporteze toate datele de implementare o dată la două luni, iar platforma de date deschise privind coeziunea va fi actualizată automat.

Utilizarea mai intensă a instrumentelor financiare

Conform Comisiei Europene, granturile pot fi eficient completate de instrumentele financiare, care au efect potențator și sunt mai apropiate de piață. În mod voluntar, statele membre vor putea să transfere o parte din resursele politicii lor de coeziune către noul fond

InvestEU gestionat la nivel central, ca să acceseze garanția furnizată de bugetul UE. Va fi mai ușor să se combine granturile și instrumentele financiare. Noul cadru include și dispoziții speciale pentru a atrage mai mult capital privat.

Implementarea politicii de coeziune 2021 - 2027 în România

În propunerea Comisiei Europene pentru bugetul 2021-2027, România are alocate 27 miliarde de euro prin politica de coeziune, ceea ce înseamnă cu 8% în plus față de actuala perioadă.

Prioritățile naționale de investiții pentru finanțarea din Fondurile Europene post-2020 se regăsesc în tabelul de mai jos:

OP 1 - O EUROPĂ MAI INTELIGENTĂ			
OP 1. CERCETARE ȘI INOVARE	Obiectiv Specific Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate	1. Integrarea ecosistemului CDI național în Spațiu de Cercetare European (European Research Area)	1.1 Integrarea organizațiilor CDI românești în programe de colaborare transfrontaliere și internaționale (Sinergii Horizon Europe, Piața Unică, Interreg etc.) – intervenţii naţionale/regionale

			1.2 Dezvoltarea şi utilizarea infrastructurii de CDI – intervenţii naţionale/regionale
		2. Crearea unui sistem atractiv de inovare în industrie, pentru toate tipurile de inovare (de produs, de proces, organizațională și de marketing)	2.1 Consolidarea capacității CDI a întreprinderilor și promovarea colaborării între organizațiile CDI și mediul de afaceri – intervenţii naţionale/regionale 2.2 Susținerea proceselor de transfer tehnologic pentru creșterea gradului de inovare a întreprinderilor – intervenţii naţionale
		3. Sprijinirea creării de noi companii inovative și creșterea ratei de supraviețuire a acestora	3.1 Dezvoltarea unui ecosistem antreprenorial care favorizează apariția și maturizarea start-up/spin-off inovative – intervenţii regionale 3.2 Dezvoltarea serviciilor aferente infrastructurilor de sprijin a afacerilor (incubatoare, acceleratoare etc.) – intervenţii regionale
		4. Consolidarea CDI în domeniul sănătății	4.1 Dezvoltarea capacității de cercetare/inovare și adoptarea sistemelor SMART în sănătate – intervenţii naţionale
OP 1. DIGITALIZARE	Obiectiv Specific Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor	5. Creșterea gradului de digitizare a serviciilor publice pentru societatea românească	5.1 Implementarea măsurilor pentru dezvoltarea serviciilor de e-guvernare (evenimente de viață) – intervenţii naţionale 5.2 Digitalizare în administrația publică și competențe digitale avansate – intervenţii naţionale 5.3 Digitizarea serviciilor publice la nivel local – intervenţii regionale
		6. Digitizare pentru creșterea siguranței și îmbunătățirii	6.1 Dezvoltarea de instrumente de digitizare pentru îmbunătățirea siguranței și securității pentru toate modurile de

		serviciilor de mobilitate si transport	transport – intervenţii naţionale 6.2 Finanţarea instrumentelor de digitizare, inclusiv implementare sisteme ERTMS/ ETCS, RIS/VTMIS pentru toate modurile de transport – intervenţii naţionale
		7. Soluții IT și digitizare în sănătate	7.1 Refacere şi modernizare sistem informatic (CNAS) – *intervenţii naţionale* 7.2 Observatorul național pentru date în sănătate – (Construcție, achiziție echipamente/dezvoltarea de sisteme informatice) – *intervenţii naţionale* 7.3 Soluții digitale în infrastructură din sănătate (digitizare internă și externă a instituțiilor medicale) – *intervenţii naţionale* 7.4 Uniformizarea fluxurilor informaționale (up-grade soft, dezvoltarea sistemelor informatice/achiziție echipamente – *intervenţii naţionale*
OP 1. SPECIALIZARE INTELIGENTĂ, TRANZIȚIE INDUSTRIALĂ ȘI ANTREPRENORIAT	Obiectiv Specific Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat	11. Dezvoltarea unor competențe profesionale adecvate cerințelor mediului de afaceri în contextul unei economii bazate pe cunoaștere	11.1 Dezvoltarea competentelor la nivelul întreprinderilor/organizațiilor de CDI/entităților – intervenții regionale - implicare în Mecanismul de descoperire antreprenorială pentru specializare inteligentă, tranzitie industriala si antreprenoriat, inclusiv stagii de practica; dotare licee pentru aplicare metode digitale de învățare Formare pentru implementarea standardului: sistem de Management a Inovării în companii
		12. Susținerea capacității	12.1 Dezvoltarea capacității administrative a actorilor

		administrative a structurilor din cadrul mecanismului integrat regional și național de descoperire antreprenorială	implicați în implementarea, monitorizarea, revizuirea strategiilor de specializare inteligentă și a Mecanismului de Descoperire Antreprenorială (MDA) – intervenții naționale și regionale - capacitate administrativă a actorilor implicați în MDA (așa cum rezultă din Metodologia de desfășurare a procesului de descoperire antreprenorială la nivel regional) - capacitate administrativă ADR-uri - capacitate ADR pentru sprijin beneficiari
OP 2 - O EUROPĂ MAI VERDE			
OP 2 - Energie	Obiectiv Specific Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	Renovarea clădirilor publice și rezidențiale în vederea îmbunătățirii eficienței energetice. Măsuri de sprijin pentru industriile energointensive pentru a-și îmbunătăți performanța energetică. *Îmbunătățirea performanței energetice în industriile energointensive.* *Măsuri de sprijin pentru ESCOs .* Îmbunătățirea eficienței energetice în domeniul încălzirii centralizate, alături de promovarea energiei din surse regenerabile pentru încălzirea și răcirea centralizată. *Consolidarea capacității AM, a dezvoltatorilor de proiecte și a autorităților.*	
	Obiectiv Specific Promovarea energiei din surse regenerabile	Creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al clădirilor *Măsuri de creștere a adecvanței rețelei naționale de energie electrică pentru a crește capacitatea de integrare a energiei provenite din surse regenerabile, de natură variabilă*	
	Obiectiv Specific Dezvoltarea de	*Echipamente și sisteme inteligente pentru asigurarea calității energiei electrice*	

	sisteme inteligente de energie, rețele și stocare în afara TEN-E	*Implementarea de soluții digitale pentru izolarea defectelor și realimentarea cu energie* *Digitalizarea stațiilor de transformare și soluții privind controlul rețelei de la distanță - integrare stații în SCADA(Trebuie decisă mutarea în OP1)* Creșterea capacității disponibile pentru comerțul transfrontalier
OP 2. Schimbări climatice, riscuri, apă	Obiectiv Specific Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței în urma dezastrelor	Managementul inundațiilor Reducerea impactului manifestării secetei si furtunilor asupra populaţiei, proprietății și mediului Măsuri pentru sistemul de gestionare a riscurilor, inclusiv creșterea rezilienței la nivel național și adaptarea continuă la realitatea operațională. Măsuri de limitare a efectelor negative ale eroziunii costiere.
	Obiectiv Specific Promovarea gestionării sustenabile a apei	Continuarea acţiunilor integrate de dezvoltare a sistemelor de apă şi apă uzată, inclusiv prin consolidarea suplimentară si extinderea a operatorilor regionali Finanțarea acțiunilor de consolidare a capacității de reglementare economică a sectorului de apă și apă uzată, astfel încât să se eficientizieze procesul de realizare a planurilor de investiții pentru conformare Continuarea investițiilor în managementul nămolului rezultat în cadrul procesului de epurare a apelor uzate/tratatre a apei potabile
OP2. Economia circulară	Obiectiv specific Promovarea tranziţiei către o economie circulară	*Extinderea schemelor de gestionare a deşeurilor la nivel de judeţ, inclusiv îmbunătăţirea sistemelor integrate existente de gestionare a deşeurilor, pentru a creşte reutilizarea şi reciclarea, pentru a preveni generarea deşeurilor şi devierea de la depozitele de deşeuri, în conformitate cu nevoile identificate în PNGD şi PJGD-uri.* *Investiţii individuale suplimentare pentru închiderea depozitelor de deşeuri* *Investiții în consolidarea capacității părților*

		interesate fie publice sau private, pentru a susține tranziția la economia circulară și care să promoveze acțiuni/ măsuri privind economia circulară, inclusiv conștientizarea publicului, prevenirea deșeurilor, colectarea separată și reciclarea
OP 2. Biodiversitate	Obiectiv specific Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării	*Investitii in reteaua Natura 2000 – Elaborarea, revizuirea si implementarea planurilor de management, măsuri de menținere și de refacere a siturilor Natura 2000 pentru specii și habitate, precum şi a ecosistemelor degradate şi a serviciilor furnizate situate în afara ariilor naturale protejate . Acţiuni de completare a nivelului de cunoaştere a biodiversităţii şi ecosistemelor şi realizarea de studii ştiinţifice* *Masuri pentru implementarea infrastructurii verzi* *Consolidarea capacitatii administrative a autoritatilor si entitatilor cu rol in managementul retelei Natura 2000 si a altor arii naturale protejate*
OP 2. Aer	Obiectiv specific Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării	Dotarea Retelei Nationale de Monitorizare a Calitatii Aerului cu echipamente noi astfel încât să se continue conformarea cu cerințele de asigurare și controlul calității datelor și de raportare a RO la CE si achiziția de echipamente pentru măsurarea poluanților în aerului ambiental cu respectarea prevederilor Directivei 2008/50/CE. *Implementarea măsurilor care vizeazăcresterea calitatii aerului :* • *măsuri legate de îmbunătățirea sau înlocuirea instalațiilor individuale (casnice) de încălzire a locuințelor/ gospodăriilor din mediul urban cu instalații mai performante ;* • *finanțarea sistemelor de încălzire pentru scopuri de atenuare a schimbărilor climatice, atât la nivelul agenților economici cât și la nivelul sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică la nivelul autorităților publice și/ sau altor entități publice (spitale, unități de învățământ etc.) sau a instalațiilor individuale de încălzire a*

		locuințelor/ gospodăriilor, utilizând gaz natural.
OP 2. Situri contaminate	Obiectiv specific Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării	*Măsuri de remediere a siturilor contaminate, inclusiv refacerea ecosistemelor* *Regenerarea spațiilor urbane degradate și abandonate, reconversia funcţională a terenurilor virane degradate/ neutilizate/ abandonate şi reincluderea acestora în circuitul social/ economic sau ca rezervă de teren pentru viitoare investiții la nivelul orașelor, în vederea creării condiţiilor necesare pentru o dezvoltare durabilă urbană.*
OP 2. Mobilitate urbana	Obiectiv specific Mobilitate națională, regionala și locală sustenabilă, rezilientă în fața schimbărilor climatice, inteligentă și intermodală, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	*Dezvoltarea rețelelor regionale și locale de transport pe cale ferată și cu metroul și de acces la TEN-T centrală și globală de transport, inclusiv solutii combinate* *Reducerea emisiilor de carbon in municipiile resedinta de judet si in municipii si zona lor functionala prin investitii bazate pe planurile de mobilitate urbana durabila*
OP 3 - O EUROPĂ MAI CONECTATĂ		
OP 3. CONECTIVITATE	Obiectivul Specific Dezvoltarea unei rețele TEN-T durabilă, rezilientă în fața schimbărilor climatice, inteligentă, sigură și intermodală	Dezvoltarea rețelelor TEN-T centrală și globală de **transport rutier** Dezvoltarea rețelelor TEN-T centrală și globală de **transport pe calea ferată** **Îmbunătățirea serviciilor de transport pe calea ferată** pe scurt și lung parcurs, prin creșterea capacității de transport și măsuri de reformă **Îmbunătățirea siguranței și securității pentru toate modurile de transport** și punerea în aplicare a strategiei adoptată privind siguranța traficului, pentru reducerea numărului de decese din accidente rutiere și diminuarea **Investiții în infrastructură și suprastructură portuară** situate pe rețeaua TEN-T central și

		globală, inclusiv acces în porturi, investiții multimodale în porturi și pentru îmbunătățirea conectivității transfrontaliere **Investiții în dezvoltarea de terminale intermodale** inclusiv acces și echipamente **Investitii în modernizarea punctelor de trecere transfrontaliere** pe rețeaua TEN-T central și globală și crearea de noi conexiuni de transport suplimentare peste Dunăre, inclusiv măsuri de îmbunătățire a impilor de trecere, includerea de noi servicii și proceduri operaționale. **Asitență tehnică** acordată principalilor beneficiari din domeniul transportului, cu precădere Compania Națională de Căi Ferate și Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere, alte autorități de transport și Ministerul Transporturilor
OP 3. CONECTIVITATE	Obiectivul Specific Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	Dezvoltarea rețelelor rutiere nationale de acces la TEN-T centrală și globală de transport Dezvoltarea rețelelor feroviare de acces la TEN-T centrală și globală de transport
OP 3. BROADBAND	Obiectivul Specific îmbunătățirea conectivității digitale	Dezvoltarea infrastructurii de bandă largă Broadband - Investiții în infrastructură de bandă largă de foarte mare capacitate, conform rezultatelor "*Planului național sau regional privind banda largă*" (condiție favorizantă)
OP 4 - O EUROPĂ MAI SOCIALĂ		
OP 4. OCUPARE	O S (i) Imbunatatirea accesului pe piata muncii pentru toate	(i)1.Dezvoltarea **mecanismului de integrare multidiciplinara a politicilor din ocupare, educatie, asistenta sociala si sanatate** prin armonizarea cadrului legal intre serviciile oferite fortei de munca de cele patru sectoare

	persoanele aflate in cautarea unui loc de munca, in special pentru tineri, someri de lunga durata si grupurile dezavantajate pe piata muncii, persoane inactive, prin promovarea angajarii pe cont propriu și a economiei sociale	(i)2. **Noi abordări de furnizare de servicii integrate de ocupare**, adaptate nevoilor grupurilor dezavantajate pe piața muncii (persoane inactive, cu dizabilități, șomeri de lungă durată, persoane reîntoarse în țară, migranți etc.), prin **pachete de servicii personalizate și adaptate nevoilor** (i) 3. **Valorificarea potențialului economic al tinerilor** (inclusiv NEETs) (i) 4. Asigurarea **forței de muncă necesare în zonele care înregistrează deficite** (i)5. Promovarea **spiritului antreprenorial, sprijinirea inițiativelor antreprenoriale și a economiei sociale** (i) 6. Facilitarea accesului la ocupare a **persoanelor dezavantajate**
	OS (ii) Modernizarea instituțiilor și a serviciilor pieței muncii pentru a evalua si anticipa necesarul de competențe si a asigura asistenta personalizata si in timp real urmărind asigurarea medierii/plăsării (matching), tranziției și a mobilității forței de munca.	(ii) 1. Dezvoltarea unui **mecanism coerent și sustenabil** de agregare și integrare a informațiilor furnizate de diversele instrumente folosite **în anticipare** și de utilizare a rezultatelor pentru întâmpinarea nevoilor de competențe pe piața muncii
	OS (iii) Promovarea **participării echilibrate după gen pe piața muncii** și a asigurării echilibrului dintre viața profesională și	(iii) 1. Crearea de oportunități pentru **integrarea femeilor** pe piața muncii

	cea privată, …….	
	OS (iii) Bis Promovarea **adaptării la schimbare a lucrătorilor, întreprinderilor și antreprenorilor,** a îmbătrânirii active și în condiții bune de sănătate, precum și a unui mediu de lucru sănătos și adaptat care să reducă riscurile la adresa sănătății	(iiibis) 1. Crearea unui **mediu de muncă sănătos, sigur, accesibil și prietenos pentru angajați,** în special pentru cei cu nevoi speciale (din grupul țintă)
OP 4. EDUCAȚIE	OS (iv) Îmbunătățirea calității, eficacității și a relevanței sistemului de educație și formare pentru piața muncii, pentru a sprijini dobândirea de competențe cheie, inclusiv a competențelor digitale	(iv) 0. **Adaptarea** programelor de pregătire din educație și formare la cerințele pieței, în competențe cheie și digitale (iv)1. Creșterea **calității, eficacității și relevanței ofertei și serviciilor de educație** (la toate nivelurile) (iv)2. Corelarea dintre nevoile elevilor și studenților, **serviciile de consiliere, sprijin, acompaniere** (iv)3. Îmbunătățirea **formării cadrelor didactice** pentru creșterea calități i și eficacității procesului educativ
	OS (v) Promovarea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii, completarea studiilor și a absolvirii acestora, în special pentru	(v).1. Creșterea **accesului** la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii (v)2. **Formarea (inițială și continuă) cadrelor didactice** pentru o educație incluzivă (v)3. Proiectarea și furnizarea unor **servicii suport pentru prevenirea și combaterea abandonului școlar și a părăsirii timpurii a școlii** (v)4. Creșterea **accesului la educație** (la toate nivelurile) și formare de calitate pentru **persoanele cu dizabilități**

	grupurile defavorizate, începând de la educația și îngrijirea copiilor preșcolari, continuând cu educația și formarea generală și profesională și până la învățământul terțiar	
	OS (vi) Promovarea învățării pe tot parcursul vieții, în special a unor oportunități flexibile de perfecționare și reconversie profesională pentru toți luând în considerare competențele digitale	(vi) 1 Creșterea **participării la formare profesională continuă** (sistem de educație) (vi) 2. Sprijinirea **tranzițiilor în educație și pe piața muncii**, în contextul participării la formare pe tot parcursul vieții. (vi) 3. Consolidarea participării populației în **procesul de învățare pe tot parcursul vieții și de reconversie profesională pentru facilitarea tranzițiilor și a mobilității de pe piața muncii**
OP 4. INCLUZIUNE SOCIALA	OS (viii) Promovarea integrării socio-economice a resortisanților țărilor terțe și a comunităților marginalizate, cum ar fi romii	(viii)1. Promovarea **integrării socio-economice** a comunităților marginalizate, inclusiv romii prin implementarea unor **măsuri integrate** (viii)2. **Îmbunătățirea condițiilor de locuit**, inclusiv prin acordarea de locuințe sociale, înființarea de adăposturi de noapte și centre de urgență pentru categorii de persoane marginalizate: romi, persoane fără adăpost, familii monoparentale sărace, victime ale traficului de persoane sau ale violenței domestice (viii)3 Integrarea socio-economică a **migranților**
	OS(ix) Îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de	(ix)1. Măsuri pentru asigurarea **asistenței juridice pentru persoanele bolnave mintal cu sau fără tutore legal** (ix) 2. Creșterea **intervențiilor integrate**

	calitate, durabile și accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecția socială; îmbunătățirea accesibilității, a eficacității și a rezilienței sistemelor de asistență medicală și a serviciilor de îngrijire de lungă durată	pentru incluziunea socială a **persoanelor fără adăpost** (ix)3. Pregătirea **specialiștilor din domeniul asistenței sociale** (ix)4. Dezvoltarea **serviciilor integrate** destinate copiilor și adolescenților cu **tulburări din spectrul autist**
	(x). Promovarea integrării sociale a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială, inclusiv a persoanelor cele mai defavorizate și a copiilor	(x)1. Îmbunătățirea **accesului tuturor copiilor la servicii de calitate** (x) 2. **Integrarea socială** a unor **grupuri specifice aflate în risc de excluziune** (x)3. Incurajarea **incluziunii active a persoanelor în vârstă** prin măsuri privind asigurarea îmbătrânirii active (x)4. Sprijinirea **dezinstituționalizării**
	(xi) Reducerea deprivării materiale prin furnizarea de alimente și/sau asistență materială de bază persoanelor cele mai defavorizate, inclusiv prin măsuri de acompaniere.	(xi)1. Abordarea deprivării materiale
OP 5 - O EUROPĂ MAI APROAPE DE CETĂȚENII SĂI		
OP 5. Turism, patrimoniu, cultură, securitate urbană	Obiectiv specific Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al	*Investiții în turism – stațiuni turistice urbane de interes național* *Investiții în infrastructura din domeniul cultural*

	mediului, a patrimoniului cultural și a securității în zonele urbane	*Investiții în patrimoniul cultural* *Investiții pentru regenerarea urbană și securitatea spațiilor publice*
OP 5 - Dezvoltare teritorială integrată	Obiectiv specific Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural și a securității, inclusiv în zonele rurale și de coastă și inclusiv prin dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității	*Sprijin pentru structurile de guvernanță ITI (Delta Dunării și Valea Jiului)* - *sprijin pentru pregătirea și conceperea strategiilor teritoriale* *Sprijin pentru structurile de guvernanță CLLD (ZUM-uri) – pregătire, gestiune și animare* *Sprijin pentru SIDU – pregătire, gestiune și animare*

Analiză comparativă cu alte regiuni relevante ale Uniunii Europene

Strategia pentru specializare interligentă în regiunea Nord Vest reprezintă un instrument inovativ necesar pentru identificarea avantajelor competitive regionale și dedicat dezvoltării economice regionale.

Conform statisticilor europene, România se numără printre cei mai slabi inovatori din UE, fiind pe antepenultimul loc al clasamentului UE pentru inovare și cercetare, înainte de Letonia și Bulgaria.

Comparația realizată cu alte regiuni din UE s-a realizat în două direcții:

- O comparație la nivel general, care are scopul de a prezenta situația de ansamblu a regiunii și locul pe care aceasta îl ocupă la nivel European
- O comparație specifică, realizată strict pe punctele cu potential de dezvoltare inteligentă, unde regiunea Nord Vest a fost comparată cu regiuni puternice în respectiva ramură economică.

Context regional

La nivelul Regiunii Nord Vest, au fost identificate cinci obiective specifice, care vor contribui la realizarea obiectivului general astfel:

Obiectiv general: Creşterea inteligentă și sustenabilă a economiei regionale , valorificând diversitatea locală şi stimulând inovarea, în vederea diminuării disparităţilor intra şi inter regionale şi creşterea standardului de viaţă				
Obiectivul specific 1	*Obiectivul specific 2*	*Obiectivul specific 3*	*Obiectivul specific 4*	*Obiectivul specific 5*
Economie competitivă, bazată pe inovare și digitalizare	Capital uman și social dezvoltat	Cadru de viață sustenabil, autentic și atractiv	Mediu natural valorificat responsabil	Conectivitate fizică și digital ridicată

Prezentarea generală a comunei Marca

Istoric

Pe teritoriul comunei Marca, cele mai vechi urme de locuire datează din epoca neolitică. Săpături întâmplătoare în raza satului au scos la iveală fragmente ceramice, unelte de piatră, bronz, fier şi altele. În raza satului Şumal, la vie, s-au descoperit săpăligi din corn de cerb, un vas şi o farfurie ornamentate cu cercuri incizate de culoare cărămizie, vase de provizii, o daltă şi fragmente de lame de silex şi de obsidian. Intre satele Şumal şi Leşmir a fost descoperit, în anul 1979, un bogat material ceramic, toate acestea aparţinând Culturii Tisa II. (Acta.M.P. 1981:72).

Liceul "Simion Bărnuţiu" din Şimleu-Silvaniei păstreză multe din piesele descoperite pe raza comunei, din depozitul de bronzuri şi fier; patru celturi şi fragmente din altele asemenea, precum şi un topor cu aripioare, o seceră cu cârlig şi o parte a unei brăţări.(O.C.1983:89)

Marca prin insăşi numele pe care îl poartă şi-a căpătat un loc împortant în rolul istoric jucat încă din epoci cu mult înaintea erei noastre, datorită locului numit "Cetate" de pe dealul Muncelului, unde strămoşii noştri daci şi-au întemeiat şi întărit vatra, fiind una din "cele mai impresionante fortificaţii de acest fel descoperită până în prezent, în zona piemontană vestică şi nord-vestică a Munţilor Plopişului dintre Crişul Repede şi Crasna." Ridicată în sec. al II.-lea î.en., a dăinuit până în sec.I, en. şi a servit ca loc de apărare şi supraveghere, datorită condiţiilor oferite de dealul Muncelului, care domină zona printre dealurile din spate şi prin valea strâmtă a râului Barcău. Atacatorul nu se putea apropia la mai puţin de 2 Km. de cetate, mişcările lui puteau fi supravegheate cu mult înainte de a ajunge în zona montană. Dinspre Vest acesta trebuia să treacă de pădurile şi apoi de fortificaţiile de pământ şi lemn ridicate de stăpânii cetăţii.5 (S. Dumitraşcu, V.Lucăcel, Cetatea Dacică de la Marca,1974:6)

În urma săpăturilor începute în anul 1972 au ieşit la iveală materiale preţioase: cioburi ceramice, vase borcan, fructiere, străchini lucrate cu mâna, apoi vârf de lance, topor şi cuţit de fier, râşniţă rotundă de calcar, verigi, catarame, piese de îmbrăcăminte şi ceramică modelată la roată, o figurină din lut ars semănând cu un idol. Tot de la Marca provine şi un tezaur de argint care se păstreză la Viena, o brăţară cu cap de şarpe şi o cană de argint. (Oc.: 17-22)

Descoperirea unei monede romane dovedeşte că cetatea a fost locuită în sec.I, e.n., ceea ce înseamnă că este posibil ca dacii de la Marca să fi participat la luptele cu romanii. După părăsirea fortificaţiei, locuitorii n-au părăsit regiunea menţinând legăturile economice, încorporându-se în existenţa cotidiană a noilor prefaceri din acea epocă.

"Cetatea de la Marca a fost ridicată, locuită şi apărată de dacii din Valea Barcăului. Cultura lor materială ni-i "trădează" fără nici un fel de tăgadă şi indoială: Ceştile neaoşe neîntâlnite la alte neamuri contemporane, vasele–borcan, fructierele modelate cu mâna şi la roată, fragmentele de chiupuri ornamentate cu benzi de linii de val,... de aici ca şi din alte aşezări ne demonstrează o dezvoltare unitară a civilizaţiei dacice, desigur neuniforme, ci cu trăsături zonale dar impresionant este faptul că din Moldova, Muntenia sau Banat până în părţile de nord- vest ale Daciei se lucrau aceleaşi tipuri ceramice." (O.C., 27)

Organizarea administrativă predominantă era de natură rurală cu obşti teritoriale de diferite dimensiuni şi cu recunoaşterea unei ierarhizări cu responsabilităţi, respectiv calitatea de juzi, cneji, oameni buni şi bătrâni. (homines boni et veterani), deveniţi cu timpul elita economică din administraţia locală; criteriul unic fiind pământul – mărimea posesiei, cu denumiri cnezate, ţări, codri. Ei, juzii aveau atribuţii administrative, fiscale, judecătoreşti şi militare. Zona teritorială Nusfalău-Marca ţinea în sec. IX-X de Voievodatul lui Menumorut.

Cucerirea teritoriului intracarpatic de către regalitatea maghiară la sfârşitul secolului al XII-lea şi începutul secolului al XIII-lea a adus cu sine şi modelul de administrare teritorială preluat din Apus, având la bază interesele politice şi economico - sociale de întărire şi apărare a teritoriului, adică infiinţarea de noi comitate peste vechile ţări, voivodate şi cnezate româneşti.

Constituirea în jurul unei cetăţi sau a unui castru a comitatului o explică chiar numele: vármegye, care este format din termenii vár (= cetate) şi megye (= hotar, ţinut), ultimul fiind întâlnit în documentele medievale sub forma mega, după cum reiese din actul de hotărnicire a Abaţiei Tihany, emis în 1055 de regele Andrei I (1046-1060) (Acta terrae septemcastrensis II. 2003. pag.155)

Comitatul Crasna s-a constituit în jurul cetăţii Crasna sec. al XI-lea. Conducerea comitatului o forma: “Curialis comes, maior exercitus, maior civitas şi iobagi, jeleri”. Cetatea era o instituţie economică, administrativă, militară şi judecătorească. Iniţial între cele 10 “moşii” ale Crasnei se număra Boghiş, Nuşfalău şi Ip de care ţinea şi Marca. Şimleul, întărindu-se va prelua aceste atribuţii comitatense de care foarte multă vreme va aparţine Marca. Trecerea peste “Ţara lui Menumorut” şi împărţirea ei în comitatele Zotmar, Solnocul Interior, Exterior şi Mijlociu sunt amintite în documentele de la cumpăna secolelor 12 şi 13. Se atestă astfel faptul că ele existau în jurul anilor 1200. (OC.p.156)

Comitatele maghiare au suferit numeroase modificări, în perioada Regatului Ungariei de până la Bătălia de la Mohacs, şi în perioada vasalităţii faţă de Turcia a principatului Transilvania, cit şi în perioada apartenentei directe la Austria, de până în 1867. In perioada primelor decenii ale secolului al XVIII-lea, Comitatul Crasna aparţinea numai din punct de vedere juridic de Principatul Transilvaniei, de facto el fusese alipit Ungariei încă din 1687 de care depindea din punct de vedere fiscal. Ultimele modificari administrative ale comitatelor au avut loc după instaurarea monarhiei dualiste în Imperiu şi includerea Transilvaniei în noul regat al Ungariei, când satele Marca, Porţ, Leşmir şi Şumal aparţineau de districtul Ipului.

Noul comitat Sălaj avea să fie compus din fostele comitate Crasna şi Solnocul de Mijloc plus Plasa Unguraş din Comitatul Dăbâca. Centrul de reşedinţă era oraşul Zălau şi avea în subordine 10 plase. Plasa Şimleu avea în componenţă 11 comune între care şi Marca

Conform registrelor de stare civilă conduse din 1895 în mod oficial se poate distinge evoluţia comunelor de-a lungul a mai bine de 100 de ani, astfel numai Marca împreună cu satul Marca-Huta, are cea mai îndelungată organizare administrativă şi până în prezent, apartenenţa de un district sau loc notarial nu a intrerupt activitatea civică.

Administraţia românească după Marea Unire avea să se instaureze la Marca printr-un Consiliu sătesc, având un primar ales de comunitate. Au fost primari:

1.Notariatul Marca: Vasile Jurca, Flore Neaga, Ioan Ardeleanu, Dumitru Roşan şi Gheorghe Pop.

2. Notariatul Leşmir, (primar Zsiros Iuliu), cuprindea satul Şumal-primar: Teodor Sava; şi Porţ, primar Gheorghe Tegzeş.

Leşmirul a fost constituit ca şi comună distincta in majoritatea perioadelor.

Apartenenţa comunei era la plasa Şimleului, cu toate schimbările administrative din perioada interbelică şi anii 1940, 1949, când aparţinea de raionul Şimleu, Regiunea Crişana. Existau in acele timpuri de fapt două comune; Leşmir impreuna cu satul Şumal şi Marca cu satele Porţ şi Huta. Satul Leşmir insa, între anii 1950-1956 a aparţinut de comuna Marca. Din anul 1968, s-a revenit la organizarea teritoritorială a ţării şi s-a reînfiinţat judeţul Sălaj, când Leşmirul şi Şumalul au intrat în componenţa comunei Marca. După 1968, comuna a pastrat înfăţişarea din prezent. [2]

Marca este atestată documentar din anul 1314 cu denumirea de Markus (Coc.Rom.C.,bI:227), 1327 Scek (Györffy Gy.666), 1343 Markusy, 1479 Marka, Szek (Petri IV:44) 1750 Szék (c.A.), 1854 Markaszék, Marcasic (Bul.83), 1930 Marca, 1966 Marca.[3]

Atestarea documentară a localităţii are la bază antroponimul latinesc Marcus. Este un nume vechi, care are la origine numele zeului războiului, Marte, (la inceput era şi divinitate agrară, căreia ii era închinată prima lună a primăverii, martie.) era purtat de băieţii născuţi în luna martie. Marcus, Martinus (format cu un alt sufix) deci Marc şi Martin, copii dedicaţi lui Marte. Romanii l-au dus în toate provinciile cucerite de ei. Aşa a pătruns şi la evrei, cunoscut fiind Marcu – din evanghelie. Prin intermediul grecilor a pătruns la slavi şi sub forma Marko a ajuns şi la români. Formele greceşti Markos, Markelos au stat la baza multor derivate: Marcu, Marcea, Marcoş, Mărcuş, Marcel, Marcian, Marcela, Mărci - Mărcuţă ş.a.[3]

In cazul toponimului Marca, considerăm important să amintim şi faptul că cetatea dacică ca fort de apărare a fost luată în considerare în evul mediu timpuriu, când au fost ridicate aici fortificaţii din zidărie şi piatră, având în vedere şi defileul Barcăului. Toponimia locului de "Porţi" şi "Marca" subliniază faptul că aici era însemnat, marcat un loc de trecere şi un spaţiu de hotar. Garnizoana militară instalată pentru apărarea acestui hotar de invazia tătară din 1241, atestă acest fapt.

Cu privire la componenta "szék", scaun, ce apare la 1479,8 (Petri IV:44) credem că asocierea s-a produs datorită numelui unei moşii, care se numea Szek aşa cum o alta se numea Markóháza şi nu existenţa unui scaun de judecată. Sensul apelativului maghiar de scaun se putea referi la un loc mai ridicat, la un colţ de piatră, cu o anumită semnificaţie. Este posibil ca aşezarea să fi avut iniţial două componente având în vedere şi locurile moşiilor menţionate, pe care în mod obişnuit apar şi aşezările a căror denumire au preluat-o. Documentele privind procesele îndelungate, începute în 1479, privind moştenirile unor moşii ocupate de familia Ippi, confirmă existenţa numelor acestora : "Ipp, Szek, Néházá, Marca, Felsö-Kaznach, Alsó sau Kis-Kaznach, toate din judeţul Crasna". Un alt document de danie din 1589, emis de voievodul Sigismund Bathori, în favoarea lui Ippi László, Kardos József şi moştenitorii, aminteşte clar moşiile Marca şi Szek. (Petri, Oc.)

Schimbările posesiilor între familii, moşteniri sau in urma unor procese, au loc până în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Între aceste documente şi altele apar numele familiilor posesoare de moşii dar şi alte date privind populaţia, apartenenţa etnică şi confesională.

In anul 1733 se consemnează existenţa a 48 de familii de români greco-catolici, care aveau doi preoţi. Unul se numea Mihaiu. De asemenea exista biserica şi şcoala cu o sală de clasă construite din piatră. Sigiliul bisericii, păstrat până nu de mult, Sigillum ecclesiae Markaszek, 1839 ca şi registrele parohiale din 1850 confirmă aceste date. Un document, datat 1750, menţionează şi el biserica, existenţa unui preot, a cantorului, a unui vistiernic şi a unui număr de 363 de credincioşi greco-catolici. Exista o parcelă interioară de pământ, preotul având dreptul la 4 iugăre de pământ arabil şi teren de 9 căruţe de fân.8

În vederea respectării principiului continuităţii, greco catolicii au cerut aprobarea reînfiinţării Parohiei Greco-Catolice, Marca, a cărei activitate s-a reluat începând cu data de 14 martie 2010, fiind numit preot paroh, Ionel Costaş din Porţ.

Biserica ortodoxă s-a construit începând cu anul 1981, pe vremea părintelui Păuşan Ioan, cu hramul Sf.Arh. Mihail şi Gavril, lucrările de finisaj şi împodobire fiind încheiate de preotul Ioan Marian în anul 1987, când a fost şi sfinţită în prezenţa PS Vasile Coman. Alături de biserică s-au construit casa parohială şi un aşezământ care cuprinde o capelă, o bibliotecă, un birou şi sălile Muzeului etnografic, terminate prin grija părintelui Marian şi binecuvântate de PS Ioan Mihălţan.

Elemente geomorfologice

Situată la limita vestică a judetului Sălaj, comuna Marca are un teritoriu administrativ ce se desfăsoară atât în zona vestică a Depresiunii Plopiş, urcând în zona montană a Plopişului, cât şi în zona Colinelor Toglaciului, în bazinul hidrografic al râului Barcău.

Depresiunea piemontană a Plopişului are forma unui culoar larg şi asimetric, situat sub nivelul piemontului din poala Munţilor Plopiş. Lângă munte s-au format bazinete de eroziune de obârşie, mărind astfel spaţiul depresionar al văii Barcăului. Depresiunea se lărgeşte mult la Nuşfalău, apoi este întreruptă brusc de poarta epigenetică de la Marca, sculptată în cristalin.

Către Munţii Plopişului denivelările sunt mai atenuate din cauza piemontului, care s-a păstrat bine. Formaţiunile fiind predominant monoclinale, versanţii sunt asimetrici, afectaţi de ravene, torenţi şi alunecări de teren.

Barcăul este însoţit de lunci întinse, parte mlăştinoase, şi câmpuri de terase pe malul stâng, etajate pe cinci nivele (4-6m, 20-25m, 30-35m, 50-55m, 90-110m), acoperite de ogoare şi păşuni.

Localităţile comunei sunt situate în luncă şi la contactul acesteia cu dealurile dupa cum urmeaza:

- Marca: pe malul drept (mică parte) şi stâng (marea parte) al Barcăului, pe terasele acestuia;

- Leşmir, Porţ şi Şumal: se întind, parţial, în zona de luncă a Barcăului, mal drept şi pe versant;

- Marca - Huta: se întinde în zona de piemont.

Panta terenului este în funcţie de poziţia ocupată, astfel în zonele de luncă şi terasă terenul este plan, aproape orizontal, iar în zonele străzilor de pe versanţi se prezintă în pantă, uneori foarte accentuată, cu suprafaţă caracteristică învălurită.

Geologia regiunii

Din punct de vedere geologic Depresiunea Plopiş aparţine Bazinului Zalăului, golf neogen în a cărui alcătuire geologică participă pe de o parte, formaţiunile de bordură şi fundament, alcătuite din şisturi cristaline şi depozite permo-triasice şi cretacice (care apar numai pe bordura Bazinului în petice izolate), iar pe de altă parte sedimentele de umplutură ale bazinului, reprezentate prin paleocen şi eocen (la bordura estică) care prezintă al treilea ciclu de sedimentare marină după o foarte îndelungată perioadă de exondare.

Ciclul cel mai important de sedimentare este cel neogen, care a început în tortonianul inferior, odată cu reactivarea liniilor de falie, care au produs o intensificare a procesului de scufundare şi a activităţii vulcanice în regiune. Depozite tortoniene nu apar pe raza comunei. Spre sfârşitul tortonianului, la începutul sarmaţianului, începe o regresiune.

Ultimul ciclu de sedimentare este reprezentat prin depozite lacustre ale pannonianului (din ponţian până în levantin), care la început au dat naştere depozitelor marnoase, iar spre sfârşitul perioadei s-au depus pietrişurile de piemont.

Peste aceste roci, care formează „roca de bază” din punct de vedere geotehnic, s-au depus în cuaternar aluviunile Barcăului şi depozitele conurilor de dejecţie ale torenţilor care coboară din Munţii Plopiş şi din dealuri.

În zonele de luncă şi terasa de luncă depozitele aluvionare au grosimi mari şi conţin foarte frecvent lentile de mâl, sau de nisip şi praf cu grad de îndesare mic. Aceste strate apar la adâncimi foarte variabile (uneori la suprafaţă, alteori la adâncimi de peste 3m).

În zonele de versanţi, datorită pantei foarte mari sau altor cauze, pot apare alunecări.

Alternanţa de roci permeabile (nisipuri şi pietrişuri), cu roci impermeabile (argile, marne) şi tectonica în anticlinale şi sinclinale oferă posibilitatea formării orizonturilor acvifere arteziene.

Gradul de seismicitate

Caracteristicile geofizice ale terenului de pe amplasament, conform normativului P100/2006 sunt:

- valoarea de vârf a acceleraţiei terenului pentru proiectare ag = 0,08g, cu interval mediu de recurenţă a cutremurului IMR = 100 ani

- perioada de control (colţ) a spectrului de răspuns Tc = 0,7s pentru componentele orizontale ale mişcării seismice, corespunzând conform echivalenţei după coeficientul seismic cu gradul VI al intensităţii cutremurelor, scara MSK (SR -11100-93).

Adâncimea de îngheţ

Adâncimea de îngheţ, conform STAS 6054 – 77 în raza comunei Marca este de 80 cm.

Clima

Clima regiunii este caracterizată printr–un climat transcarpatic, continental, care este influenţat evident de relief (topoclimate de adăpostire ori expoziţie favorabilă).

Temperatura aerului:

- media anuală: +8 +9 0C
- variaţia medie lunară –3 0C +18 0C = 210C

Precipitaţii atmosferice:

- media multianuală = 700 – 800 mm
- maxima în 24 ore = 70 mm

Faptul că cea mai mare parte a precipitaţiilor cade în perioada de primăvară, scurgerea de primăvară este predominantă: 40 – 45 % din scurgerea anuală, faţă de cea din timpul verii (20%) şi din timpul toamnei (5 –10%).

Hidrografia regiunii

Cursul principal de apă în zona studiată este Barcăul, care primeşte afluenţi de dimensiuni reduse, cu lungimi şi suprafeţe cuprinse între 4-14 km şi, respectiv 14-45 km2.

Râul este însoţit de luncă relativ întinsă (sute de metri), parte mlăştinoasă, inundabilă şi dezvoltată asimetric, mai mult pe malul stâng. Formaţiunile fiind predominant monoclinale, versanţii sunt asimetrici, versantul drept mai abrupt, afectat de ravene şi torenţi, iar malul stâng mai domol.

Apa subterană

Zona de luncă

Apa subterană apare sub formă de pânză acviferă în depozitele aluvionare în lungul luncilor, găsindu-se la adâncimi variabile între –1,00 – 3,00 m sub cota terenului natural. Aceste diferenţe se datorează neuniformităţii depozitelor din punct de vedere litologic, formate din alternanţe de roci permeabile şi impermeabile.

Zona de versanţi

Configuraţia morfologică şi litologică a versanţilor (lentile de nisip şi praf, diaclazarea, sau depozitele grosiere din conurile de dejecţie a torenţilor) permit infiltrarea şi circulaţia apelor în teren, dar nu se formează o pânză freatică continuă, astfel nivelul apei în aceste zone este foarte variabil: –2,00 – 5,00 m, sau lipseşte.

Din punct de vedere chimic apa subterană prezintă agresivitate foarte variabilă: carbonică, sulfatică sau acidă, de la agresivitate slabă până la foarte intensă. Acest fapt impune luarea unor măsuri pentru a preveni agresivitatea conform NE 012-99.

Fenomene de instabilitate ale versanţilor din comuna Marca

Versanţii din comuna Marca au structură şi caracteristici litologice diferite cit şi pantă diferită.

În urma mişcărilor epirogenetice, suprafaţa iniţială a complexului argilos-marnos, supraconsolidat, a fost erodat prin sistemul hidrografic, ajungându-se la nivelul actual. Pe toată suprafaţa acestui relief s-a format un deluviu din alterarea în loc, sau prin spălare pe versant, cu grosime mai mare în bază şi mai subţire în partea superioară a versantului. Îngroşarea stratului alterat în partea inferioară a versantului se datorează mişcărilor de formare a reliefului, care duce la o acumulare a deluviului la partea inferioară a taluzelor.

Aceste mişcări au un caracter lent, cu activităţi diferite în funcţie de intensitatea eroziunii bazale a Barcăului.

Eroziunea a condus la o descărcare în regiunea văilor de până la 200 m. Astfel în masa de argilă supraconsolidată, raportul dintre efortul vertical şi cel orizontal a scăzut foarte mult, cel orizontal a rămas constant, în timp ce efortul vertical a scăzut la valori foarte mici, deci starea de eforturi în masiv este caracterizata printr-un efort deviator foarte mare. Aproape de suprafaţa terenului efortul deviator depăşeşte rezistenţa la forfecare şi se produc fenomene de curgere lentă.

În localitatea Marca zona construită nu este şi nu a fost afectată de fenomene de instabilitate recente sau vechi, dar în zona de versant există fenomene de curgere lentă (suprafaţa vălurită a grădinilor şi a livezilor, copaci înclinaţi, etc), care se vede şi pe unele construcţii fisurate, cu fundaţii slabe.

În localitatea Porţ nu se observă fenomene de instabilitate recente sau vechi, stabilizate. În zonele cu pantă accentuată (în partea sud-estică, între calea ferată şi stradă), în urma unor lucrări de săpături mari, este posibilă declanşarea unor alunecări.

Localitatea Leşmir este aşezată parţial, în lunca Barcăului, fără probleme de stabilitate şi, parţial pe versant (zona de bază), unde datorită pantei mari, apar fenomene de curgere lentă (cu suprafaţa vălurită a grădinilor şi a livezilor, copaci înclinaţi, etc), care se observă şi pe unele construcţii vechi, fisurate. La ieşire din localitate (în extravilan) în zona sondelor de exploatare a petrolului există şi alunecări active

Datorită acestui fapt, pentru eliberarea autorizaţiilor pentru construcţii noi, sunt necesare studii geotehnice.

În localitatea Şumal – aşezată în condiţii similare, în zonele de versant (partea nord-estică) sunt prezente fenomene de curgere lentă, case fisurate, suprafaţa învălurită a grădinilor, copaci înclinaţi, care în urma unor intervenţii neadecvate, sau în urma suprasaturării cu apă, pot degenera în alunecări. Datorită acestui fapt, pentru eliberarea autorizaţiilor pentru construcţii noi, sunt necesare studii geotehnice.

În locurile amintite, pentru a preveni declanşarea mişcărilor, este necesara luarea unor măsuri speciale, atât în ce priveşte amenajarea suprafeţei terenului (nivelarea, amenajarea de şanţuri de gardă pentru scurgerea apelor de suprafaţă), cât şi constructive (fundaţii cu centuri armate sus-jos, subsol monolit casetat, realizarea unor stâlpişori, planşee monolite).

Relații în teritoriu

Comuna Marca se invecineaza dupa cum urmeaza:

- în vest : jud. Bihor;

- în nord și nord-est : comuna Ip

- în sud și sud-est : comuna Halmășd

Situata la aproximativ 24 km de orasul Simleu Silvaniei si 52 km de municipiul Zalau, resedinta de judet, comuna Marca se situeaza in partea de vest a judetului Salaj, la granita cu judetul Bihor.

In Planul de dezvoltare judetean 2007 - 2013 comuna Marca figureaza ca făcând parte din Unitatea Teritoriala de Planificare “Zona Tara Silvaniei” alaturi de orasul Simleu Silvaniei si alte 16 comune vecine.

Potrivit Legii nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului national - Sectiunea a III-a - zone protejate, pe teritoriul comunei Marca nu sunt nominalizate zone naturale dar sunt mentionate zone construite protejate.

In conformitate cu LISTA MONUMENTELOR ISTORICE 2004 aprobata prin Ordinul Ministrului Culturii si Cultelor nr. 2314/2004 aparuta in M. Of. nr. 646 bis/16 iulie 2004 localitatea Marca are 4 pozitii dupa cum urmeaza:

Nr. crt.	**Cod LMI 2004**	*Denumire*	*Localitate*	Adresa	*Datare*

157	SJ-I-s-A-04917	Asezare fortificata	sat MARCA com. MARCA	“Cetate”	Latène
270	SJ-I-s-B-04969	Asezare	sat SUMAL com. MARCA	“Varful lui Kun” (“Kunhegy”)	Neolitic
271	SJ-I-s-B-04970	Asezare	sat SUMAL com. MARCA	“Varful lui Sommaly” (“Sommalyhegy”)	Neolitic
450	SJ-II-m-B-05098	Biserica din lemn “Inaltarea Domnului”	sat PORT com. MARCA	25A	1792

ANALIZA SOCIO -ECONOMICĂ

Strategia de dezvoltare a comunei Marca 2021-2027

Analiza Socio -Economică - domenii

Demografie

Demografia este studiul ştiinţific al populaţiei. Demografii cercetează nivelurile şi tendinţele privind mărimea populaţiei şi componentele acesteia. În acelaşi timp, ei caută explicaţii ale schimbărilor demografice şi impactul acestora asupra societăţii. Se folosesc de recensăminte, de înregistrările naşterilor, deceselor, de registrele vizelor şi, uneori, de registrele şcolare şi chiar de registrele auto. Ei modelează aceste date în forme prelucrabile cum ar fi numere, rate sau rapoarte.

Populaţiile sunt colectivităţi statistice de maximă complexitate şi importanţă a căror cunoaştere nu poate fi concepută fără existenţa unor informaţii statistice veridice, complexe şi operative asupra volumului, distribuţiei teritoriale, structurii şi evoluţiei lor în timp şi spaţiu. Pentru fiecare aspect, trăsătură sau problemă legată de populaţie s-au elaborat metode specifice de obţinere a unor informaţii statistice care să reflecte corespunzător realitatea.

Sistemul informaţional utilizat în studiile de geografia populaţiei şi aşezărilor cuprinde o varietate foarte mare de surse: recensămintele populaţiei, statistica stării civile, statistica migraţiei, anchetele şi monografiile demografice, registrele de populaţie, registrele agricole, cărţile de imobil, listele de alegători, cadastrul funciar, rapoartele statistice privind activitatea economico-socială, recensăminte ale personalului de specialitate pe trepte de pregătire, rapoartele statistice etc.

Recensămintele populaţiei (sau înregistrările similare acestuia) asigură cu precădere informaţii privind numărul şi structura populaţiei oferind o imagine secvenţială a acesteia la un moment dat şi într-un anumit loc. Este o înregistrare de tip static, cea mai veche în istoria omenirii. Recensămintele furnizează informaţiile de bază cercetării ştiinţifice asupra principalelor fenomene demografice (fertilitate, natalitate, mortalitate şi migraţie), pentru descoperirea tendinţelor de evoluţie a fenomenelor demografice în trecut cât şi în viitor.

1. Numărul populației

La data de 1 ianuarie 2020, conform datelor INS, populația stabilă din comuna Marca era de 2590 locuitori, numărul acestora suferind de la an la an modificări vizibile, înscriind astfel un trend descendent, plecând de la o populație stabilă de 2777 locuitori în anul 2014.

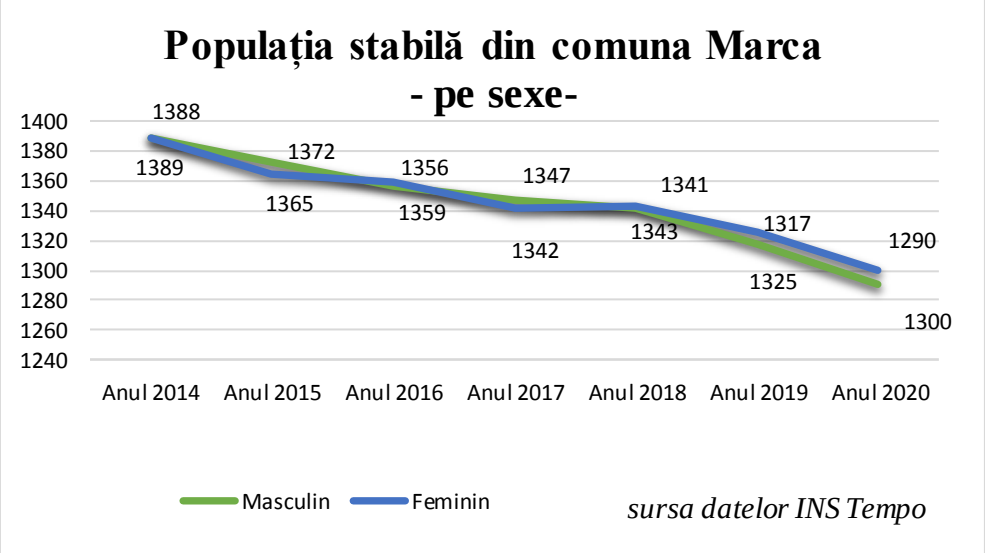

Conform datelor preluate din Recensământul Populației 2011, localitatea Marca este structurată în 5 sate componente: Marca, Porț, Leșmir, Șumal, Marca-Hută.

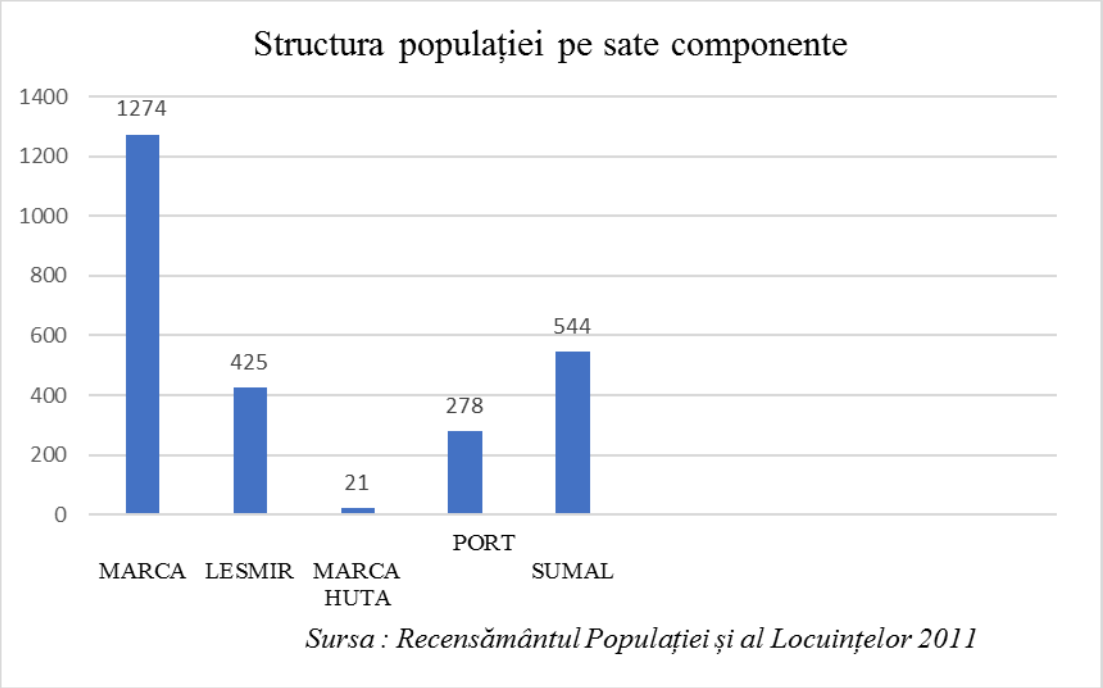

Sursa : Recensământul Populației și al Locuințelor 2011

2. Evoluția populației

Numărul populaţiei este un indicator de maximă generalitate, privit întotdeauna în strânsă legătură cu caracteristicile de spaţiu şi timp. Ca urmare, combinarea celor trei caracteristici (efectiv, spaţiu, timp), justifică utilizarea unor noţiuni distincte privind acest indicator. Având în vedere teritoriul pe care îl locuieşte, deosebim: numărul populaţiei unei localităţi, al unei zone (regiuni), al unei ţări, al unui continent sau al populaţiei mondiale. Privită prin prisma diverselor caracteristici demografice, socio-economice, culturale, teritoriale etc., care o definesc, populaţia este o colectivitate eterogenă. În cadrul ei se pot individualiza însă subcolectivităţi sau subpopulaţii, care se caracterizează printr-un grad mai ridicat de omogenitate decât ansamblul din care fac parte, având la bază:

- caracteristici cantitative: dinamică, mobilitate, densitate, structură;

- caracteristici calitative: resurse de muncă, relaţii sociale, tradiţii, obiceiuri.

Numărul înregistrat al populaţiei este numărul determinat nemijlocit cu prilejul recensământului populaţiei sau al altor operaţii statistice similare, reprezentând populaţia la momentul critic al înregistrării, ca număr fizic. Acesta este primordial în demografie, pe baza lui efectuându-se diferite calcule demografice, fapt pentru care el este readus – cu procedee relativ simple – la momentul 1 ianuarie al anului respectiv. De asemenea, cu ajutorul numărului populaţiei se determină densitatea acesteia, precum şi indicatorii foarte importanţi ai ritmului mediu de creştere demografică.

Numărul populaţiei indică numărul de locuitori de pe un anumit teritoriu la un moment dat.

Acesta îşi etalează valoarea atunci când este însoţit de repartizare teritorială şi de structuri, fiind un indicator fundamental pentru determinarea intensităţii fenomenelor demografice.

Analizând datele statistice existente la data de 1 ianuarie 2020, populația stabilă la nivel național era de 22191818 locuitori. Între anii 2014-2020 se observă un declin de -0,69 %.

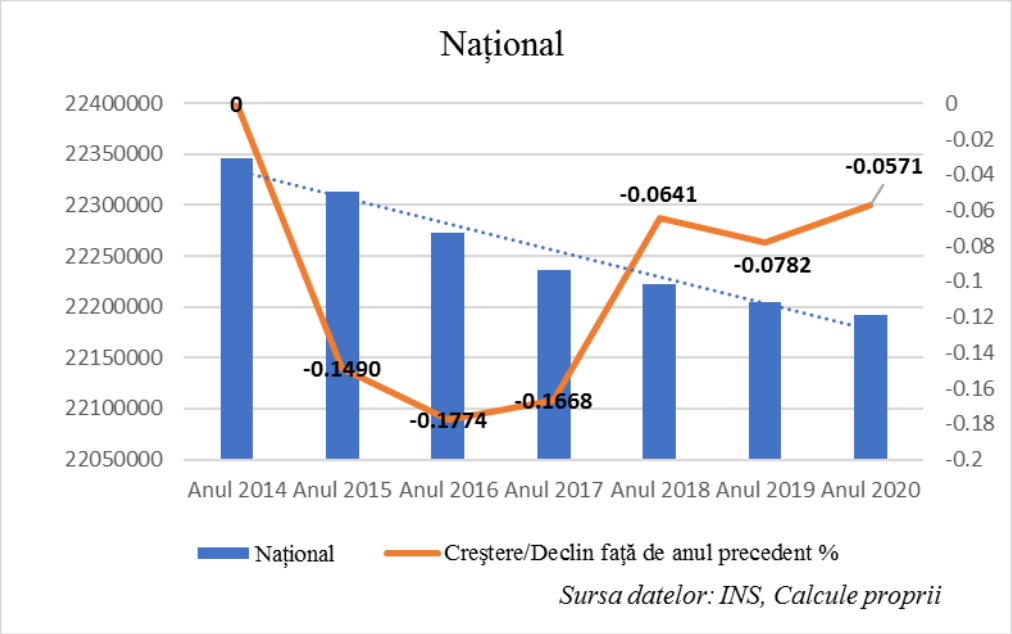

Dintre cele opt regiuni de dezvoltare în anul 2020, conform datelor INS Tempo, Regiunea Nord Vest avea o populație de 2828521 locuitori, evoluția populației înregistrând un trend descendent în perioada 2014-20120. Comparativ cu aceeași perioadă a anului, în 2014, populația Regiunii Nord Vest a înregistrat o scădere de - 0,32%.

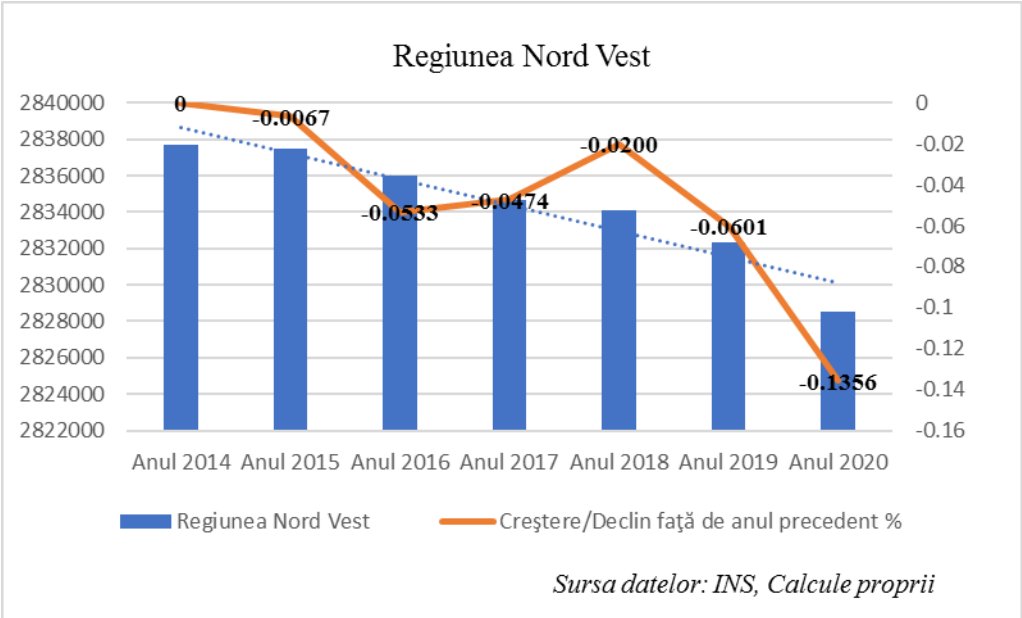

Județul Sălaj avea la 1 ianuarie 2020, o populație stabilă de 243.637 locuitori, iar din graficul alăturat se observă că în perioada anilor 2014-2020 au existat fluctuații. În anul 2019 erau înregistrați 244801 locuitori, iar diferența dintre 2014-2020 este de -2.31%.

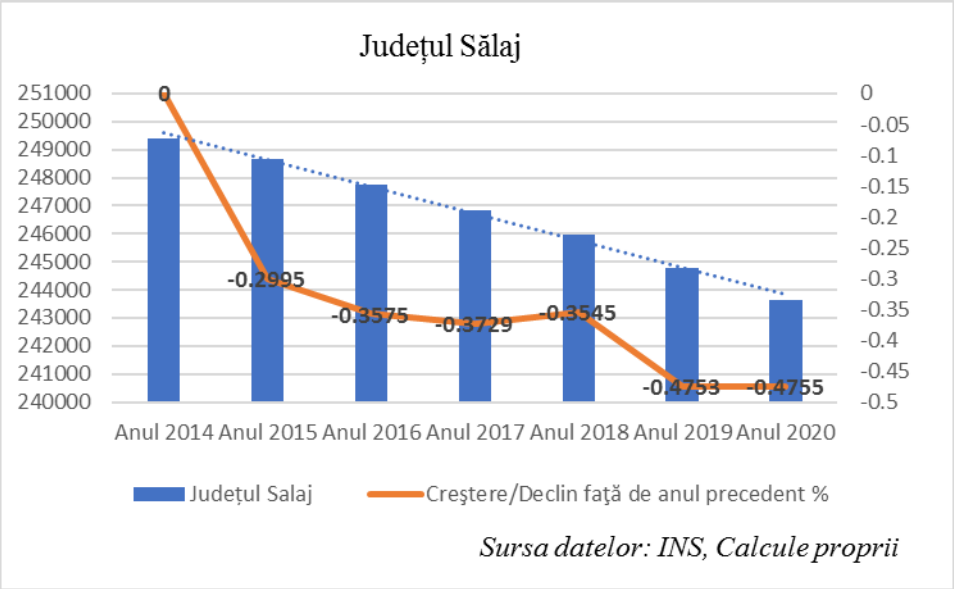

În comuna Marca, în anul 2020 declinul populației era de -6,73%, iar între anii 2014-2020 valorile au fluctuat, valoarea cea mai scăzută s-a înregistrat în anul 2020 cu un declin de -1,96%. Potrivit datelor INS, populația stabilă din localitate a fost de 2.590 persoane la 1 ianuarie 2020.

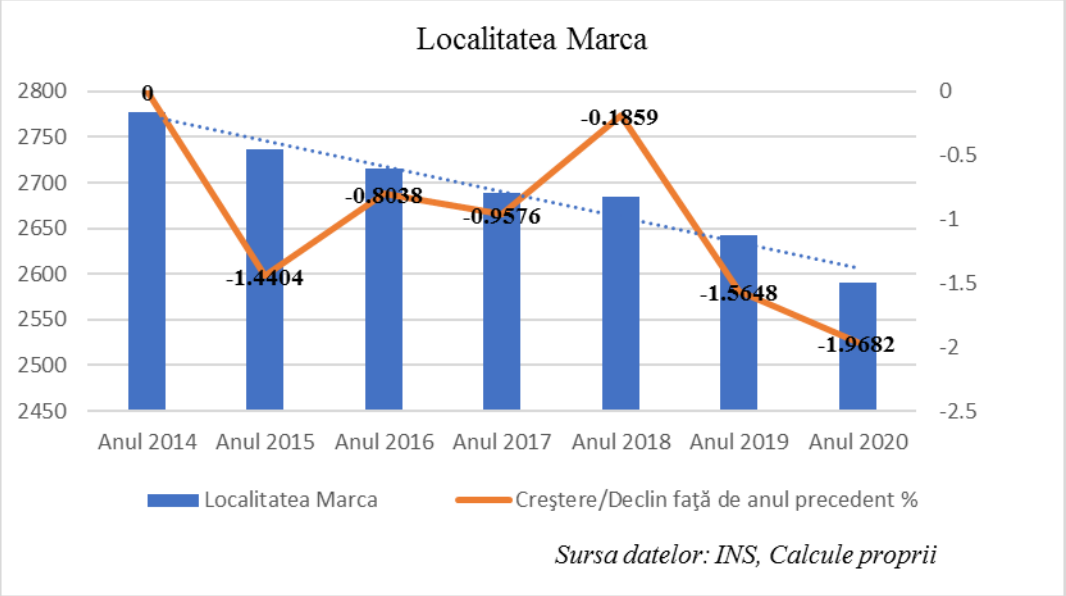

3. Densitatea populației

Reflectă gradul de intensitate a populării unui anumit teritoriu prin raportarea numărului de locuitori la anumite suprafeţe diferite în privinţa modului de utilizare.

Ca formulă de calcul, densitatea populației reprezintă numărul de persoane pe unitate de suprafață, măsurându-se în general în persoane pe kilometru pătrat, obținându-se prin împărțirea numărului de locuitori la suprafață în kilometri pătrați.

Conform prelucrării datelor INS Tempo, în anul 2020 pe teritoriul comunei Marca densitatea populației era de 0,53 locuitori pe km². Analizând datele din anii anteriori, se observă o ușoară fluctuație a populației pe km² , conform datelor din tabelul de mai jos :

Locuitori/ km²							
	Anul 2014	**Anul 2015**	**Anul 2016**	**Anul 2017**	**Anul 2018**	**Anul 2019**	**Anul 2020**
Comuna Marca	0.57	0.56	0.55	0.55	0.55	0.54	0.53
Sursa datelor : date INS Tempo, calcule proprii							

Au fost analizate date privind densitatea populației la nivelul județului Sălaj, al regiunii Nord Vest, precum și la nivel national astfel:

Locuitori/ km²							
	Anul 2014	**Anul 2015**	**Anul 2016**	**Anul 2017**	**Anul 2018**	**Anul 2019**	**Anul 2020**
Județul Sălaj	0.65	0.64	0.64	0.64	0.64	0.63	0.63
Regiunea Nord Vest	0.83	0.83	0.83	0.83	0.83	0.83	0.83
Național	0.94	0.94	0.93	0.93	0.93	0.93	0.93
Sursa datelor : date INS Tempo, calcule proprii							

4. Structura populației

4.1 Structura populaţiei pe sexe

Conform datelor INS Tempo, în anul 2020, structura populației din localitate este echilibrată : populația masculină are un procent de 50%, iar diferența de 50% îl reprezintă populația feminină.

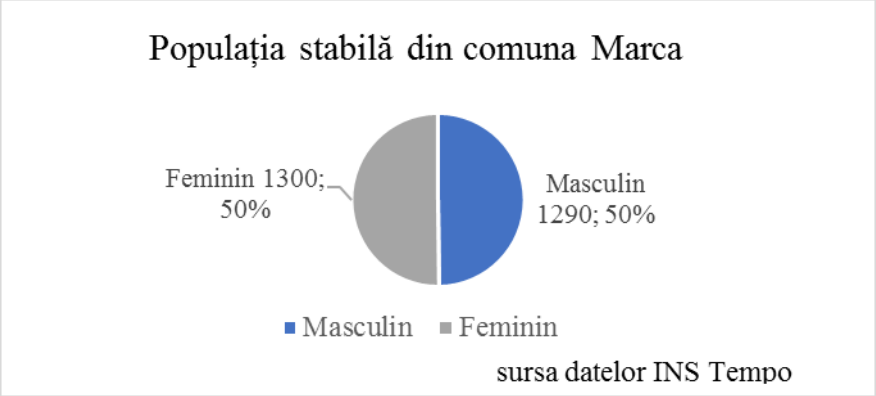

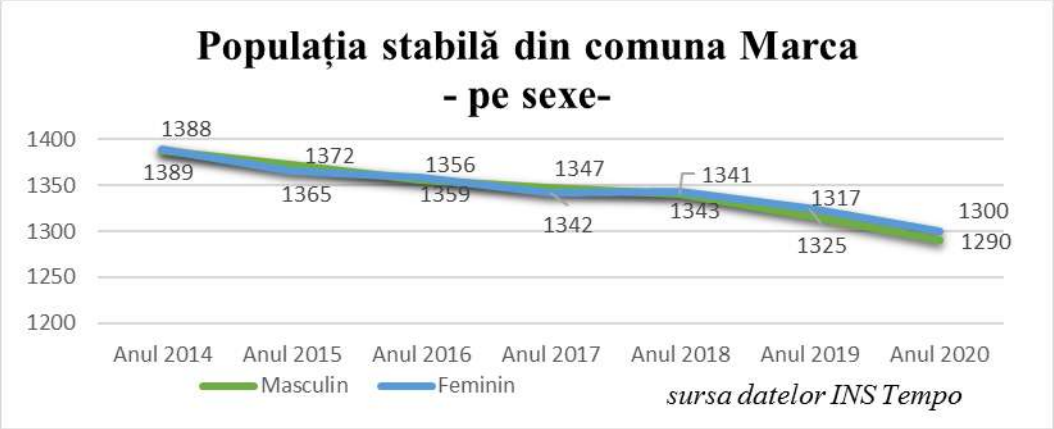

4.1 Structura populației pe categorii de vârstă

Cunoaşterea structurii populaţiei pe vârste prezintă nu numai interes demografic, ci şi o importanţă deosebită pentru cunoaşterea şi conducerea activităţii economice şi sociale.

Un indicator important în identificarea procesului de îmbătrânire sau întinerire a populației pe o anumită perioadă de timp este structura populației pe grupe de vârstă, ce permite analiza perspectivelor vis-a-vis de asigurarea forței de muncă.

Ca urmare, pentru analiza structurii populaţiei pe vârste, în tabelul de mai jos se poate observa repartizarea pe grupe de vârstă cuprinsă între anii 2013-2019 :

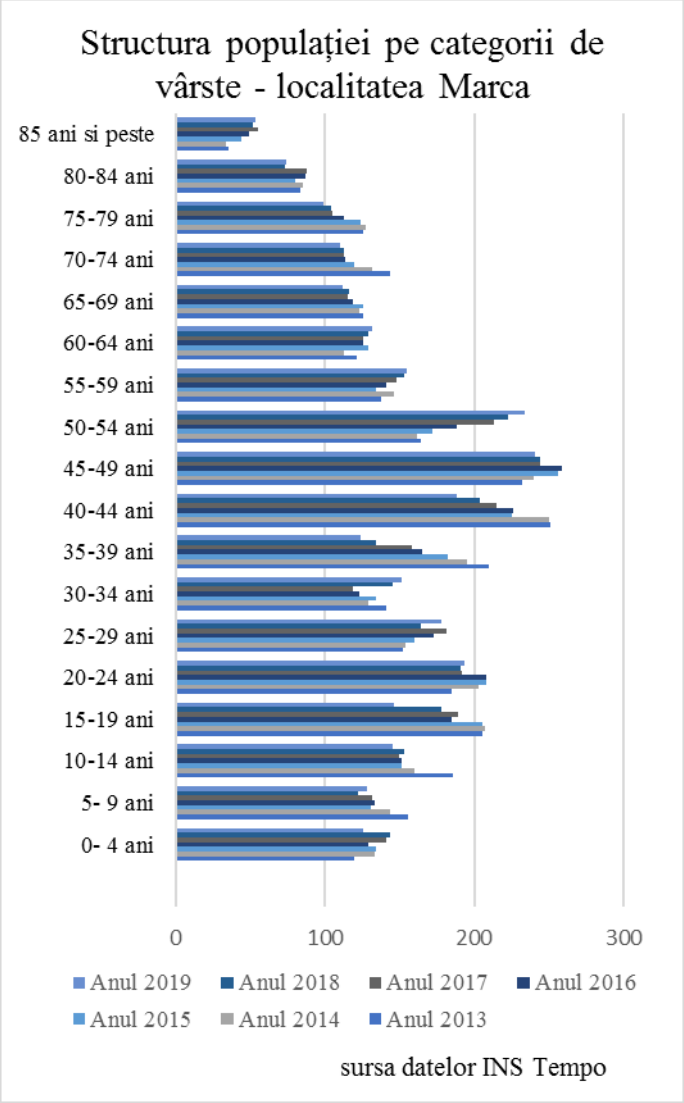

Populație localitate Marca	Grupe de vârstă	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
Populația tânără	persoane 0-19 ani	667	644	621	598	612	597	545
Populația adultă	20-64 ani	1594	1592	1600	1609	1596	1587	1596
Populația vârstnică	peste 65 ani	516	501	494	482	476	458	449

Sursa datelor: INS Tempo Online

4.3 Structura populației după etnie și religie

Structura etnică a populației prezintă interes în măsura în care factorul etnic are un efect semnificativ asupra comportamentului demografic și socio-economic, asupra tradițiilor specifice și asupra climatului comunitar, fiind posibil un anumit grad de segregare pe criterii etnice.

Au fost prelucrate și analizate datele de la Recensământul Populației și al Locuințelor 2011, iar comuna Marca este alcătuită din 1925 români, 167 romi, 350 Maghiari, 49 slovaci, iar diferența de 50 reprezintă persoane a căror apartenență etnică nu este cunoscută.

4.4 Componența pe religii

Din punct de vedere confesional, în comuna Marca 51% dintre locuitori sunt de religie creștini-ortodocși, 22% greco-catolici, 11% reformată, 10% baptistă, 2% romano-catolică,1% creștină după Evanghelie, precum și Martorii lui Iehova, penticostali.

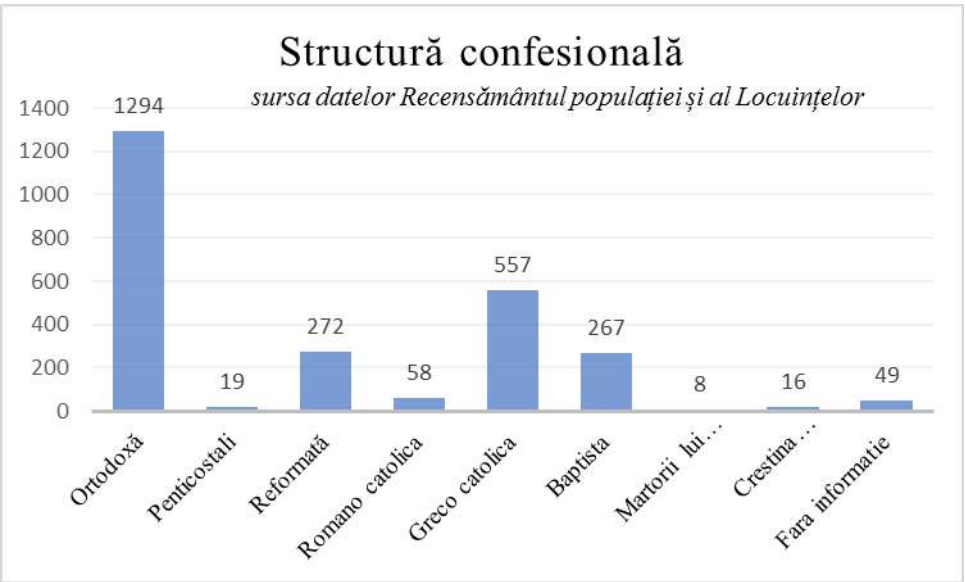

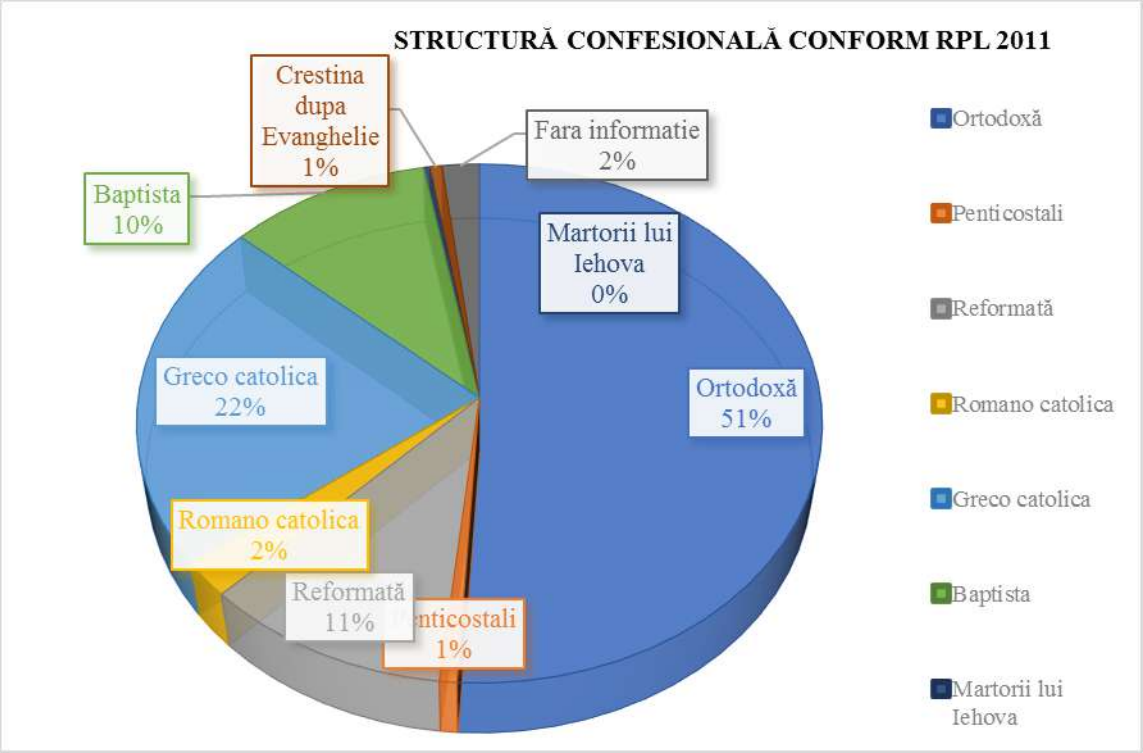

5. Starea civilă a populației

Potrivit datelor INS Tempo, în anul 2019 în comună s-au oficiat 8 căsătorii, iar din punct de vedere al divorțurilor în anul 2019 s-a înregistrat 1 divorț. În perioada anilor 2013 2019, numărul căsătoriilor și numărul divorțurilor se regăsesc în tabelul de mai jos:

Comuna Marca							
	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Căsătorii	7	14	15	15	15	13	8
Divorțuri	3	0	4	0	2	1	**1**

Sursa datelor : INS Tempo

În anul 2011, conform Recensământului Populației și al Locuințelor 2011, starea civilă a locuitorilor din comuna Marca este reprezentă conform tabelului de mai jos :

Localitatea Marca	POPULAȚIA STABILĂ -total persoane-	STAREA CIVILĂ LEGALĂ				
		Necăsătorit(a)	Căsătorit(ă)	Văduv(ă)	Divorțat(ă)	STAREA CIVILĂ DE FAPT Persoane care trăiesc în uniune consensuală
Ambele sexe	2542	967	1212	316	47	82
Masculin	1264	573	607	56	28	41
Feminin	1278	394	605	260	19	41

Sursa: Recensământul Populației și al Locuințelor 2011

6. Mișcarea naturală a populației

Procesul permanent de împrospătare, de regenerare poartă denumirea de mişcare naturală. Planul de Devoltare Regională ne prezintă elementele definitorii ale mişcării naturale a populaţiei precum : naşteri (intrările demografice naturale în sistem) şi decese (ieşirile naturale din sistem), căsătorii şi divorţuri.

Totodată, mişcarea naturală a populaţiei exprimă procesul de reînnoire al unei populaţii de tip închis, nesupuse fluxurilor migratorii. Intensitatea intrărilor şi ieşirilor pe cale naturală dintr-un sistem demografic este exprimată prin natalitate şi mortalitate, iar indicatorul care sintetizează mişcarea naturală a populaţiei este sporul natural.

6.1 Natalitatea caracterizează mulţimea născuţilor vii în cadrul unei colectivităţi umane. În localitatea Marca, în anul 2019 s-au înregistrat 17 născuți vii, iar Rata Natalității a fost de 6,43‰.

Comuna Marca

	Anul 2013	**Anul 2014**	**Anul 2015**	**Anul 2016**	**Anul 2017**	**Anul 2018**	**Anul 2019**
Nr născuți vii	29	34	23	26	40	24	17
Rata natalității ‰	10.30	12.24	8.40	9.57	14.87	8.94	6.43
Rata fertilității ‰	45.31	54.05	36.22	40.56	63.89	39.66	29.10

Sursa datelor: INS Tempo, calcule proprii

Deoarece valoarea natalității este influențată direct de structura pe grupe de vârstă și sexe a populației, natalitatea brută nu redă întotdeauna situația reală. Din acest motiv s-a recurs și la calcularea altor indicatori, care să ofere o imagine mai apropiată de realitate a acestui fenomen al nașterilor precum rata natalității și rata fertilității.

6.2 Rata natalității reprezintă născuții vii dintr-un an calendaristic care revin la 1000 de locuitori cu domiciliul permanent. Potrivit analizei datelor INS, reies următoarele: la nivel național, rata natalității în anul 2019 a fost de 10,3‰.

Regiunea Nord Vest caracterizată de o rată a natalității ușor superioară valorilor naționale, în graficul alăturat se observă o constantă a ratei natalității între anii 2012-2019.

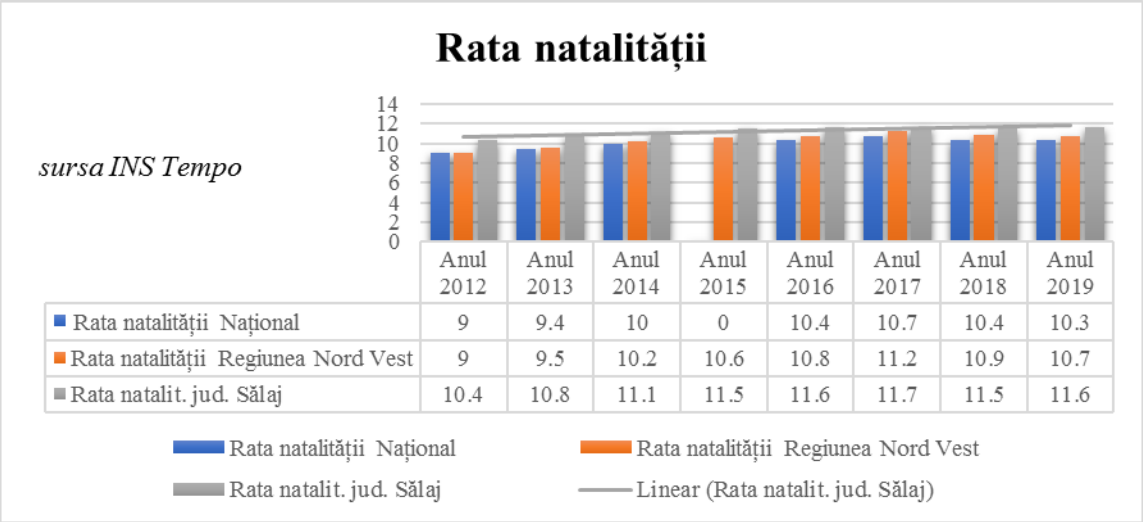

.

Rata natalității în județul Sălaj înregistrează valori superioare comparativ cu media regională și cea națională, iar între anii 2012 și 2019 rata fluctuează între 10,4‰ și 11,6‰.

În comuna Marca, rata natalității are oscilații semnificative între anii 2013-2019. Astfel, în anul 2017 rata natalității a înregistrat cel mai ridicat procent de 17,87‰, iar în 2019 cel mai scăzut de 6,43‰.

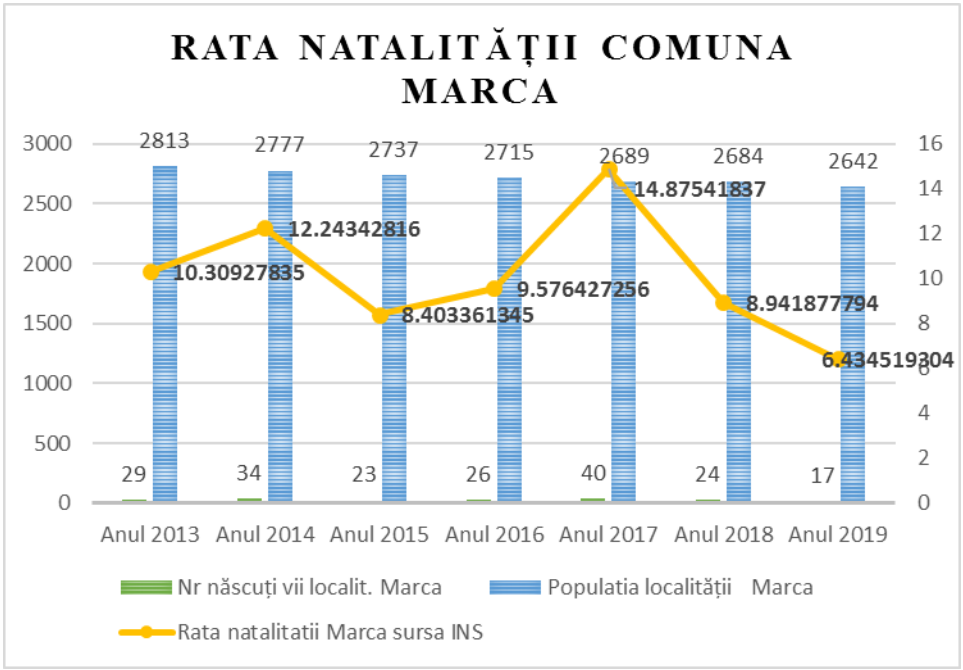

6.3 Rata de fertilitate se referă la numărul născuţilor vii la 1000 de femei de vârstă fertilă (categorie în care sunt încadrate femeile cu vârsta cuprinsă între 15-49 de ani), dintr-un anumit an. În tabelul de mai jos, rata fertilității este calculată pe durata a 7 ani. Astfel în perioada 2013-2019, la nivelul localității, rata de fertilitate a înregistrat următoarele valori :

Rata fertilității							
Grupe de vârsta ale mamei 15-49 ani	**Anul 2013**	**Anul 2014**	**Anul 2015**	**Anul 2016**	**Anul 2017**	**Anul 2018**	**Anul 2019**
Jud Sălaj	44.2	42.1	43.3	43.5	44.7	44.2	45.2
Com Marca	45.31	54.05	36.22	40.56	63.89	39.66	29.10
Sursa datelor INS Tempo, calcule proprii							

La nivelul județului Sălaj, valorile ratei fertilității variază între 44,2 și 45,2.

6.4 Mortalitatea reprezintă un indice rezultat din raportarea numărului de decese dintr-o populație, într-o anumită perioadă la totalul populației respective, pe un anumit teritoriu. Rata generală de mortalitate sau rata brută de mortalitate, relevă frecvenţa deceselor în populaţia totală (naţională, pe unităţi administrativ teritoriale, pe oraşe, comune) având o valoare globală, nediferenţiată după anumite caracteristici (sex, vârstă).

6.5 Rata mortalității reprezintă numărul decedaților dintr-un an calendaristic ce revin la 1000 locuitori. Se calculează la populația legală (cu domiciliul permanent) la 1 iulie anul respectiv - conform datelor INS.

La nivel național, în anul 2018 s-a înregistrat o rată a mortalității de 13,6‰, această valoare fiind cea mai ridicată din intervalul anilor 2014-2019.

La nivelul regiunii Nord Vest valorile sunt cuprinse între 12,0‰ și 12,4‰, iar în județul Sălaj valoarea maximă înregistrată a fost în anul 2018 cu 14,7‰.

În comuna Marca, rata mortalității a înregistrat valori mai mari comparative cu cele regionale și județene. Astfel, valorile fiind de 13,15‰ în anul 2015 și 16.28‰ în anul 2019.

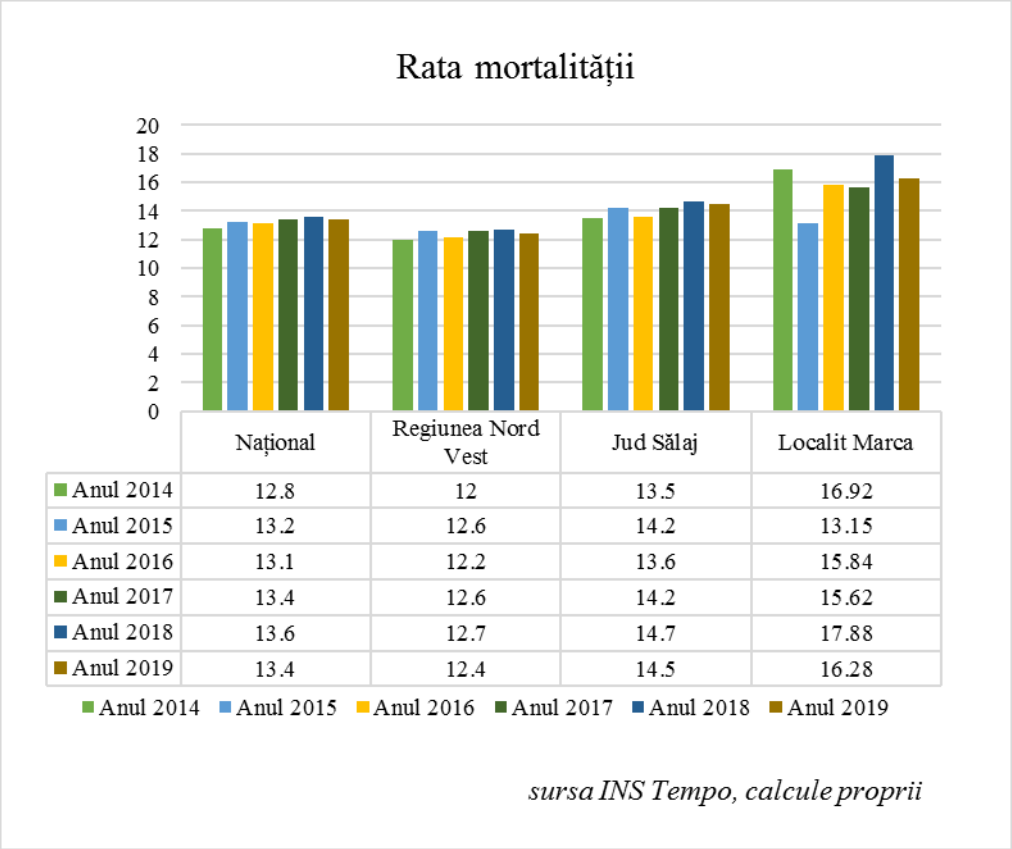

	Național	Regiunea Nord Vest	Jud Sălaj	Localit Marca
Anul 2014	12.8	12	13.5	16.92
Anul 2015	13.2	12.6	14.2	13.15
Anul 2016	13.1	12.2	13.6	15.84
Anul 2017	13.4	12.6	14.2	15.62
Anul 2018	13.6	12.7	14.7	17.88
Anul 2019	13.4	12.4	14.5	16.28

sursa INS Tempo, calculele proprii

6.6 Numărul de născuți morți la nivelul comunei Marca s-a înregistrat un singur născut mort în anul 2019.

În ceea ce privește decesele sub un an: în anul 2014 s-a înregistrat 1 caz de deces sub un an.

Datele ratei mortalității la nivel național, regional și județean sunt prezentate în imaginea alăturată.

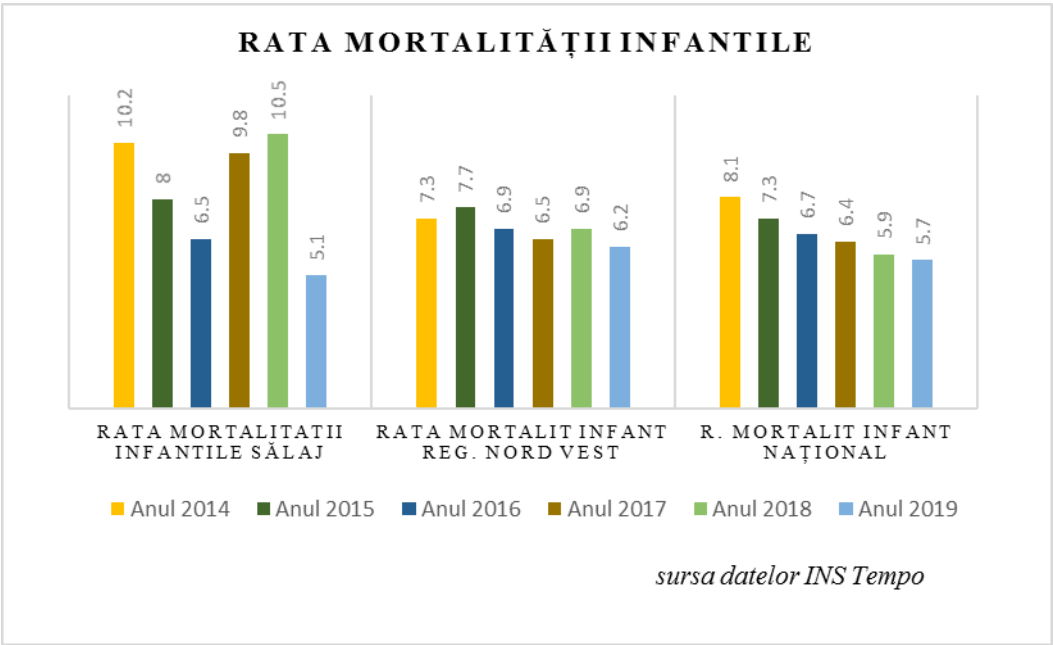

sursa datelor INS Tempo

6.7 Sporul Natural al unei populații, raportat la o anumită perioadă, ca valori absolute, reprezintă diferența dintre numărul născuților-vii și numărul decedaților în perioada de referință.

După evoluția numărului populației, sporul natural poate fi: *pozitiv* - când numărul născuților-vii este mai mare decât numărul decedaților; *negativ* - când numărul născuților-vii este mai mic decât numărul decedaților; *zero* - când numărul născuților-vii este egal cu numărul decedaților.

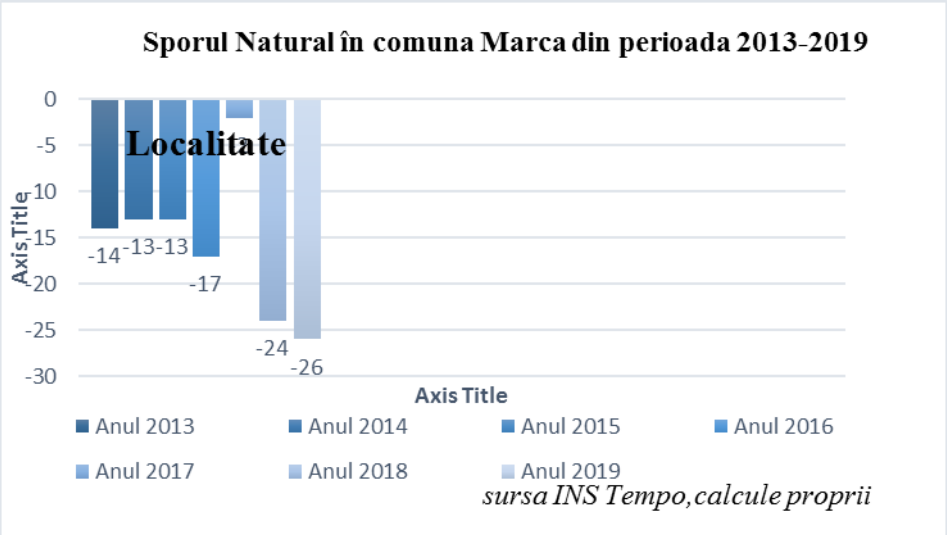

sursa INS Tempo,calcule proprii

Analizând datele statistice, conform INS, sporul natural la nivel national, regional este negativ și același trend îl regăsim și în cazul localității Marca.

Evenimentul demografic care face obiectul înregistrării în statistica stării civile este naşterea acelui produs al concepţiei, a cărui perioadă de gestaţie depăşeşte 28 de săptămâni şi care, în momentul naşterii, nu prezintă nici un semn de viaţă. Intensitatea fenomenului se caracterizează cu ajutorul ratei de mortinatalitate, care redă, într-o formă sintetică, numărul de născuţi morţi la 1.000 de născuţi vii.

Rata mortinatalității se calculează prin raportarea numărului de născuți morți dintr-un an, la numărul de născuți vii și morți din același an și se exprimă în numărul de născuți morți la 1000 născuți vii și morți din anul respectiv.

Până în anul 2014 numărul născuților-morți includea născuții-morți ai căror mame aveau, în momentul nașterii copilului, domiciliul în Romania. Începând cu anul 2015, numărul născuților-morți include născuții-morți ai căror mame aveau, în momentul nașterii copilului, domiciliul sau reședinta obișnuită în Romania.

Statisticile sunt sumbre, atât la nivel național cât și la cele regionale și județene, conform graficului de mai jos.

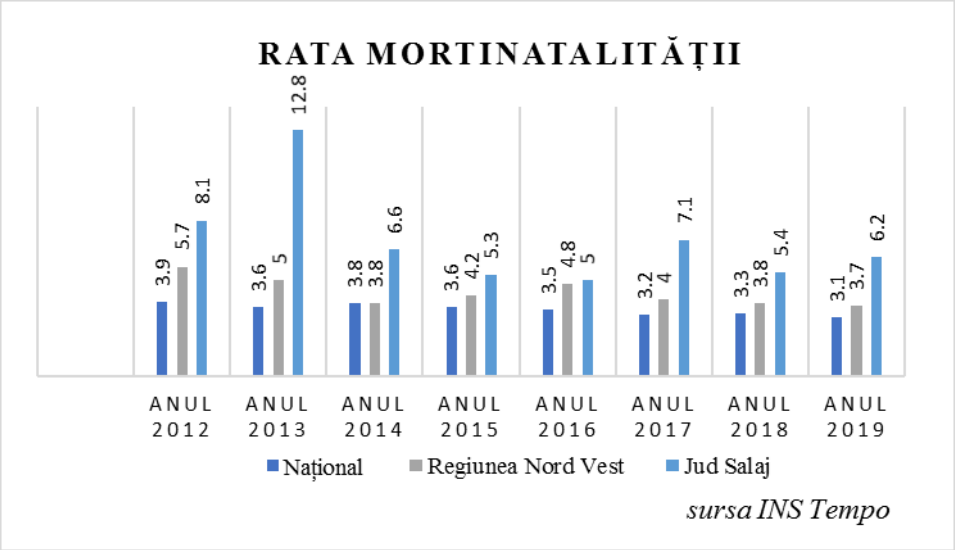

6.8 Gradul de îmbătrânire

Îmbătrânirea este definită ca un proces de degradare progresivă și diferențială, respectiv este un ansamblu de fenomene care apar ca urmare a încheierii fazei de dezvoltare și care implică schimbări din punct de vedere biologic și psihologic.

Forma cea mai uzuală de clasificare a bătrâneţii este :

- 65-75 de ani, trecerea spre bătrâneţe.
- 75 – 85 de ani, bătrâneţea medie;
- Peste 85 de ani, stadiul marii bătrâneţi.

Fenomenul de îmbătrânire demografică de la nivelul populaţiei comunei Marca se poate observa şi cu ajutorul piramidei vârstelor.

Piramida vârstelor reprezintă grafic structura populaţiei pe grupe de vârstă şi sexe.

Acest lucru caracterizează o populație cu vârsta între 40-54 ani mai ridicată, iar grupele de vârstă se pot observa în graficul alăturat,

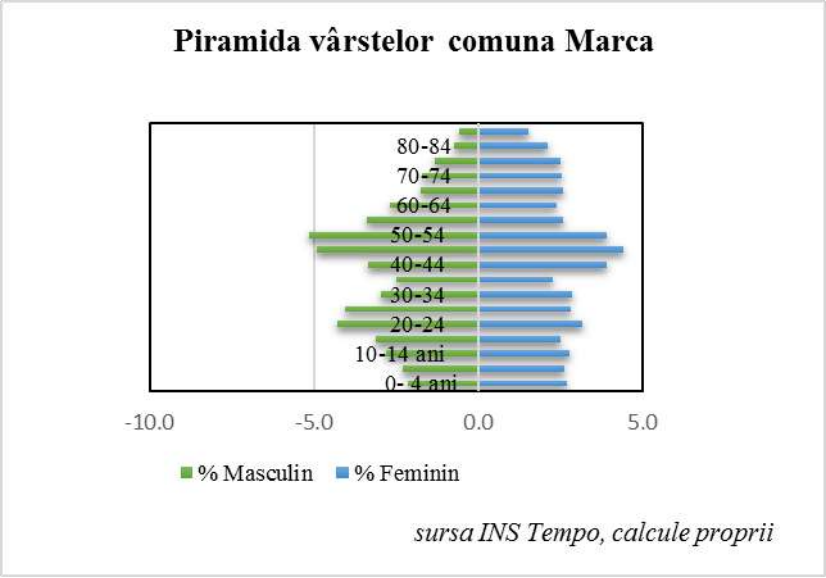

6.9 Durata medie a vieții

Durata medie a vietii reprezintă numărul mediu de ani pe care îi are de trăit un nou născut, dacă ar trai tot restul vieții în condițiile mortalității pe vârste din perioada de referință.

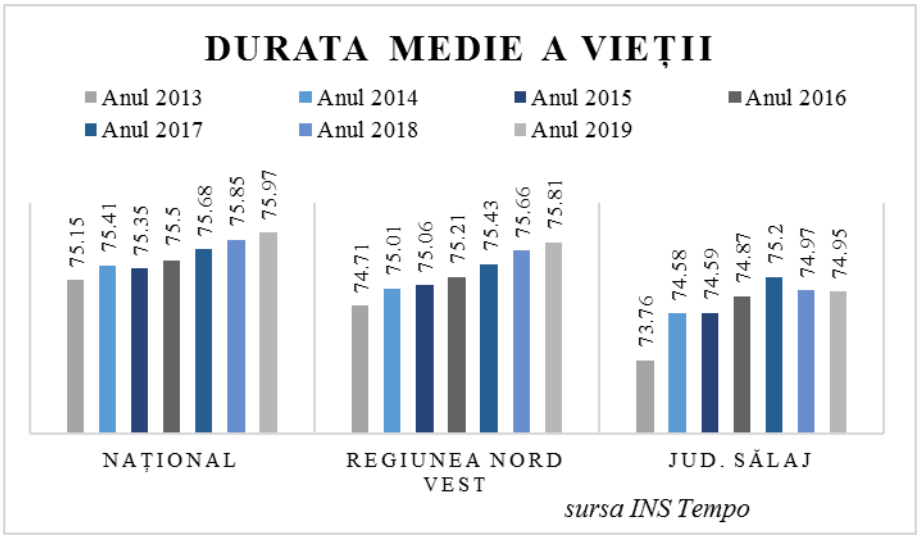

În România, speranța de viață la naștere în 1900 era de doar 36,4 ani.[2] Secolul al XX-lea a fost martorul unui progres imens, în 1974-1975 aceasta ajungând la 69,3 ani. În anul 2011, speranța medie de viață era de 73,98 de ani (70,5 ani în cazul bărbaților și 77,6 ani în cel al femeilor). România se află pe locul 109 în clasamentul mondial al speranței de viață, pe primul loc aflându-se Monaco, cu 89,7 ani.

În România speranța de viață pentru bărbați a progresat de la 67,9 ani în 2001 la 72,45 ani în anul 2019. Pentru femei speranța de viață a progresat, în același interval, de la 74,84 ani la 79,54 ani[3].

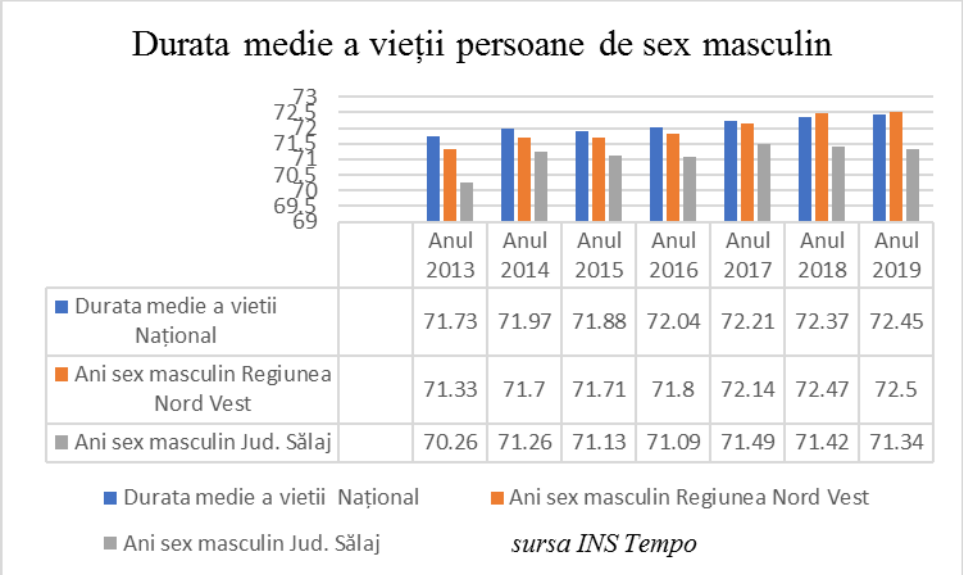

[2] Care este secretul vieții de 100 de ani?, 3 octombrie 2011, Marius Comper, Descopera.ro
[3] Sursa INS

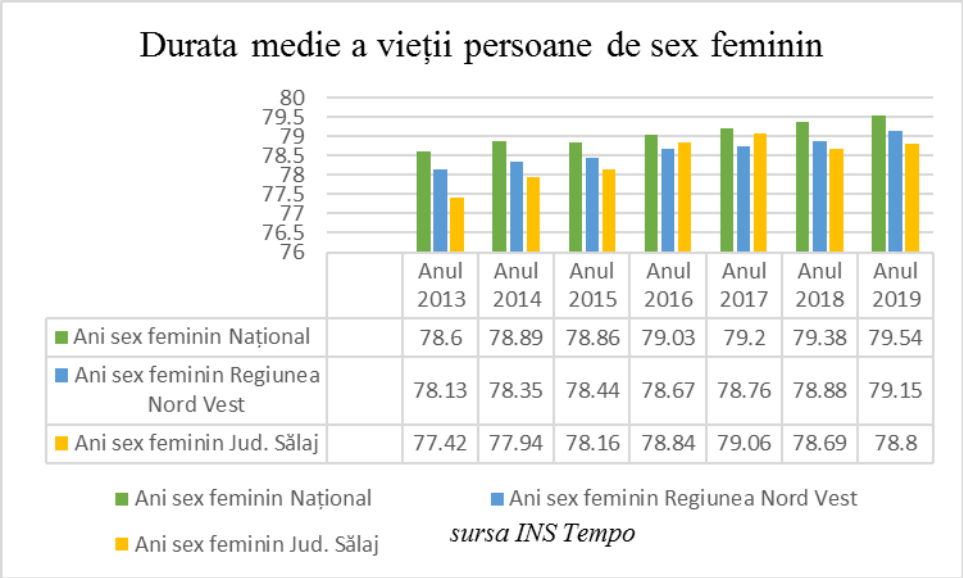

7. Mișcarea migratorie a populației

Aceasta contribuie la creșterea sau descreșterea unei populații, migrația fiind determinată de factori economici, sociali și politici. De asemenea, ea poate fi de tip intern (migrările) și de tip extern (emigrările).

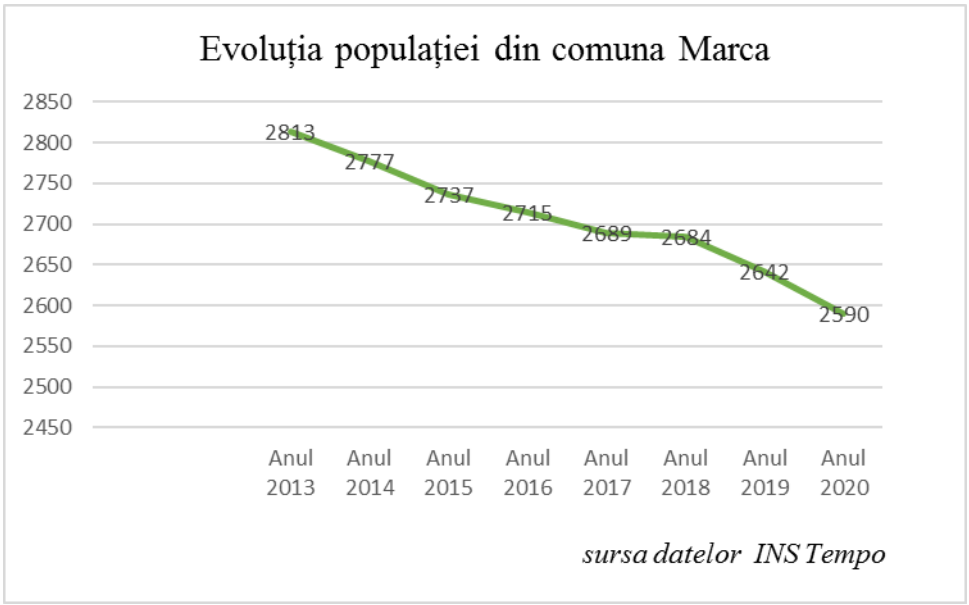

În anul 2019, conform datelor INS Tempo, în comuna Marca și-au stabilit domiciliul 21 de persoane și 47 persoane au plecat cu domiciliul. Graficul alăturat prezintă situația stabilirii domiciliului precum și plecările din comuna Marca din anii 2014-2019.

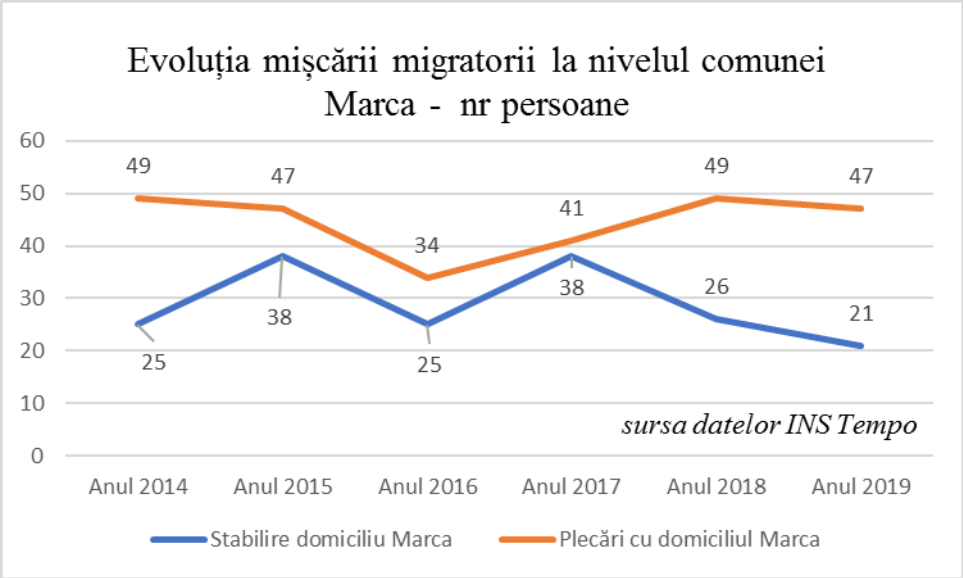

Rata stabilirii de domiciliu la nivelul comunei Marca a fost de 9,84‰ în 2019.

În perioada anilor 2013-2019, în urma diferenței dintre stabilirile și plecările cu domiciliu, comuna Marca a înregistrat un spor migrator negativ în anii de referință, datele se pot observa în tabelul de mai jos:

Sporul migrator la nivelul comunei Marca

Ani	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Valori	-18	-24	-9	-9	-3	-23	-26

Sursa datelor INS Tempo, calcule proprii

În ceea ce privește numărul de stabiliri cu reședința, valoarea cea mai ridicată o regăsim în anul 2019, acesta a fost de 19 locuitori, iar numărul cel mai ridicat al plecărilor cu reședința este în anul 2017 cu un număr de 56 locuitori. Putem observa fluctuația stabilirilor/plecărilor cu reședința de pe raza comunei Marca în graficul alăturat.

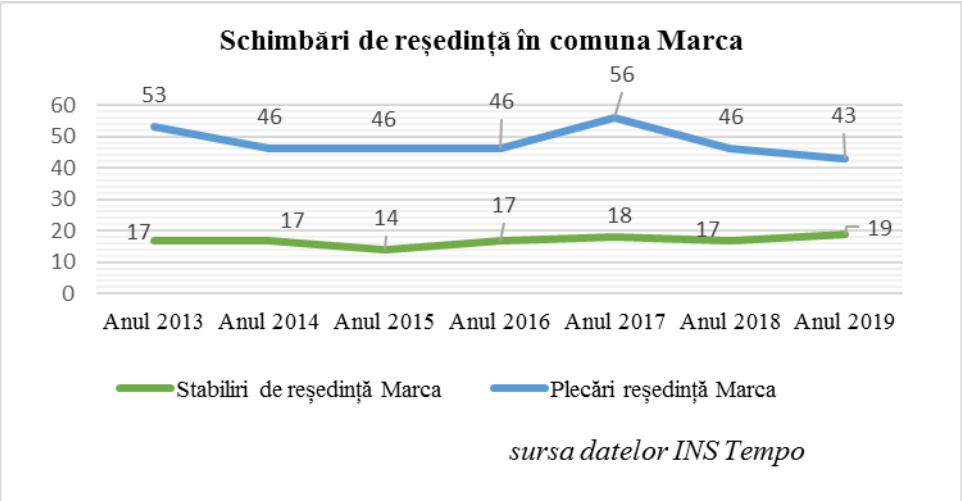

Economie

1. Context economic

România a evoluat în condiţii puternic accentuate de manifestarea virulentă a crizei financiare şi economice globale. În momentul debutului crizei, economia românească trecuse printr-o perioadă de mai mulţi ani de creştere economică, dar însoţită de acumularea unui deficit extern relativ important, precum şi de majorarea datoriei externe pe termen scurt. Pe fondul crizei, scăderea economică a condus la reducerea investiţiilor şi majorarea importantă a şomajului, ceea ce compromite procesul de convergenţă reală şi starea financiară a companiilor şi a populaţiei.

Potrivit analizelor din Planul de dezvoltare regională al regiunii Nord -Vest 2021-2027, în intervalul de analiză 2012-2017, în termeni nominali, PIB-ul Regiunii Nord-Vest a crescut cu 67,41%, cu o creștere medie anuală de 8,22%, trecând valoarea de 10% în anul 2017, urmând în general dinamica PIB-ului național. În termeni reali, între anii 2012 și 2017, PIB-ul Regiunii NV a înregistrat o creștere anuală medie de 7,95%, cu un ecart-apogeu de 10.21% în anul 2017.

Reprezentând 14,3 % din teritoriul țării și 13,11% din populația totală (creștere de la 12,92% în 2012), Regiunea Nord-Vest a contribuit cu 12,23 % la formarea PIB-ului național în anul 2017, ocupând locul 2 la nivel național, cu o valoare de 104.848,90 milioane lei (23.043,00 milioane euro), în creștere cu 36.8% față de nivelul anului 2014.

Principalii indicatori regionali[4]

Nr.crt	Indicatorul pentru Regiunea Nord-Vest	Valoare absolută	Pondere din total România	Locul în top național	Anul de referință
1	PIB	104.848,90 mil. lei	11,79%	II	2017
2	PIB-ul regional pe cap de locuitor (PPS/PPC)	16.900 Euro	cu 12,26% sub media națională	IV	2017
3	PIB-ul regional pe cap de locuitor (în termeni	8.622,00 Euro	cu 9,94% sub media națională	IV	2017

[4] Sursa: Tabelul 41. Principalii indicatori regionali/ Planul de dezvoltare regională al regiunii Nord -Vest 2021-2027/ prelucrare bazată pe date INS Tempo Online

	nominali)				
4	Valoarea Adăugată Brută (VAB)	71.797,4 mil. lei/ 16.123 euro	11,78%; cu 5,73% sub media națională	III	2017
5	Productivitatea muncii (VAB/populația ocupată)	80.043 lei/ 16.850 euro	cu 13,58% sub productivitatea la nivel național	VI	2017

În mediul rural, economia prezintă diferențieri semnificative în funcție de regiunile din care face parte, de trăsăturile demografice specifice, sociale și economice. Această diferenţiere se face vizibilă mai ales în ceea ce priveşte sărăcia în spaţiul rural românesc, reflectată într-un nivel scăzut de trai al populaţiei şi în lipsa de surse de venituri alternative.

PIB-ul regional pe cap de locuitor, calculat în termeni nominali, a înregistrat o creștere de 48.34% în intervalul 2012-2017, ajungând la o valoare de 8.622,00 euro în 2017, care reprezenta 28,71% din media europeană și 90,06% a mediei naționale (9.572,9 euro). În ceea ce privește creșterea PIB/locuitor în valori reale pe județe, în perioada 2012-2016 (ultimul an pentru care există valori la nivel de județ) cea mai mare creștere a fost înregistrată în județul Cluj (37,7%), fiind urmat de județele Bihor, Sălaj și Maramureș, cu creșteri de 35,3; 33,5; respectiv 28,8%. Pe ultimele locuri găsim județele Maramureș (28,8%) și Bistrița Năsăud (25,5%).

Indicatorul care reflectă însă la modul unitar situații comparative între state este PIB-ul regional pe cap de locuitor, exprimat în paritatea puterii de cumpărare standard (PPS sau PPC). Acesta, de asemenea, a crescut cu peste 30% în intervalul analizat, ajungând în anul 2017 să reprezinte 56% din media UE-28, cu o valoare de 16.900 Euro. Aflat în anul 2017 cu 12.26% sub media națională, acest indicator poziționează Regiunea Nord-Vest pe locul 4 la nivel național, după București-Ilfov, Vest și Centru (ierarhie menținută din anul 2010). La nivel regional, pe fondul creșterii disparităților inter-județene, județul Cluj obține performanțe economice semnificative, cu 32% peste media națională, urmat de Județul Bihor.

2. Activitatea economică

În Regiunea Nord-Vest[5], cele mai mari investiții sunt realizate în Industrie (între 35-41% din total investiții în cei 5 ani analizați). Distribuția investițiilor brute pe județe indică faptul că în județul Cluj sunt aproape 50% din investițiile realizate de către firmele din Regiunea Nord-Vest, urmat de județul Bihor cu 20,96% și Maramureș cu cca. 12%, județul Sălaj fiind pe ultimul loc cu 5,9% din investițiile regiunii.

[5] Planul de dezvoltare regională al regiunii Nord -Vest 2021-2027

Analiza pe clase de mărime a întreprinderilor indică faptul că IMM-urile, care reprezintă 99,76% dintre firmele regiunii, reușesc să efectueze doar 64,26% din totalul investițiilor brute în regiune, accesul la programe suport și de finanțare fiind încă insuficient.

În ce privește activitatea economică a comunei Marca, conform datelor furnizate de primărie, agricultura este principala activitate a locuitorilor, însă sunt și domenii precum creșterea animalelor, comerțul cu amănuntul și transporturile care aduc un aport important la creșterea economiei comunei.

Operator Economic	Domeniu de activitate
1. Cason Explo S.R.L.	0220 - Exploatare forestieră
1. MC Trans S.R.L. 2. Bogdan TDB Porț S.R.L. 3. Road Asfalt Tour S.R.L. 4. ItaliMelPop Trans S.R.L. 5. Gherivaf S.R.L. 6. Ion Andra Trans S.R.L. 7. MarcaMarnic S.R.L. 8. UTZ Cementrans S.R.L. 9. Modap Spedition S.R.L.-D 10. Porți Geodan S.R.L. 11. Autovest Trans S.R.L. 12. Lavi Flor Impex S.R.L. 13. Tomuk XXL Greco S.R.L.-D 14. M & C Investments S.R.L. 15. Rural Proof S.R.L.-D 16. CDJ Trans S.R.L. 17. Mar Trans Company S.R.L.	4941 - Transporturi rutiere de mărfuri
1. Lorena Inter S.R.L. 2. Activity Diversmarc S.R.L.	4619 - Intermediari în comerțul cu produse diverse
1. Delhia Aqua S.R.L.	1107 - Producția de băuturi răcoritoare nealcoolice; producție de ape minerale și alte ape îmbuteliate

1. Emidan Protect S.R.L.	7490 - Alte actvități profesionale, științifice și tehinice n.c.a.
1. Itagro-Servizi S.R.L.	0161 - Activități auxiliare pentru producția vegetală
1. Ursul Impex S.R.L. 2. Zmole-Trans S.R.L.	6024 - Transporturi rutiere de mărfuri
1. Vetmarc S.R.L.	7500 - Activități veterinare
1. Sciechem Biotech S.R.L. - D	4675 - Comerț cu ridicata al produselor chimice
1. Șteț Agregate S.R.L.	0811 - Extracția pietrei ornamentale și a pietrei pentru construcții, extracția pietrei calcaroase, ghipsului, cretei și a ardeziei
1. Boscaiolo Scavi S.R.L. 2. Excavo Equipment S.R.L. 3. Trans LMG S.R.L.	4312 - Lucrări de pregătire a terenului
1. Lufex Impex S.R.L.	4511 - Comerț cu autoturisme și autovehicule ușoare (sub 3,5 tone)
1. Oliveti Com S.R.L. 2. Rizi S.R.L. 3. Sumarcom S.R.L. 4. Ophelia Com S.R.L.	4711 - Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun
1. Oil Zmole S.R.L.	8299 - Alte activități de servicii suport pentru întreprinderi n.c.a.
1. Șoimii Barcăului S.R.L. 2. Adevărații Ardeleni S.R.L. 3. Marca-Construct S.R.L. 4. NRG Marca Cons S.R.L.-D	4120 - Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale
1. TomukcarXXL S.R.L. 2. AutoDani Crăciun S.R.L.-D	4520 - Întreținerea și repararea autovehiculelor
1. Vero&Nica S.R.L.	4773 - Comerț cu amănuntul al produselor farmaceutice, în magazine specializate

1. Com Cetate S.R.L.	5590 - Alte servicii de cazare
1. Marca Iluminis S.R.L.	3109 - Fabrică de mobilă n.c.a
1. Chesita S.R.L.	5211 - Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun
1. Sere Bio la Bunica S.R.L.	0113 - Cultivarea legumelor și a pepenilor , a rădăcinoaselor și tuberculilor
1. Nergheș Travel S.R.L.	5520 - Facilități de cazare pentru vacanțe și perioade de scurtă durată
1. C.M.G. Grațian S.R.L.	0142 - Creșterea altor bovine

Cel mai ridicat număr de operatori economici din comuna Marca este reprezentat de Transporturile rutiere de mărfuri cod CAEN 4941.

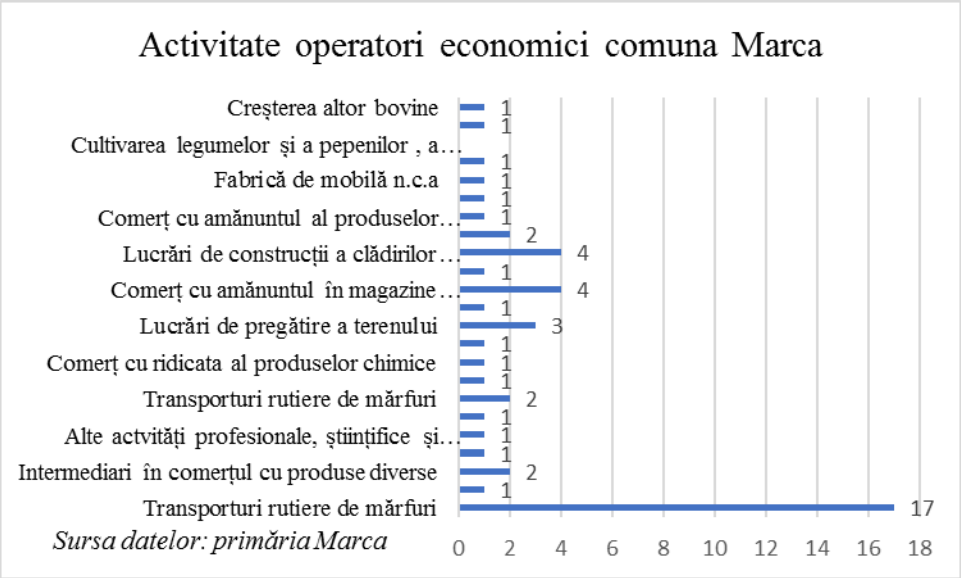

Această clasa include:

-toate activitățile de transport rutier de mărfuri:

-transportul bușteniloor

-transportul mărfurilor

-transportul cu mijloace frigorifice

-transporturi grele

-transport de marfă în vrac, inclusiv în autocisterne, inclusiv a celor de colectare a laptelui de la ferme

-transportul autoturismelor

-transportul reziduurilor și deșeurilor, exclusiv activități de colectare sau eliminare

Aceasta clasă include de asemenea:

-închirieri de camioane cu șofer

-transportul mărfurilor cu vehicule cu tracțiune animală sau umană

2. Forța de muncă

În mediul rural, locurile de muncă disponibile sunt relativ reduse, iar economia rurală nu este suficient de diversificată, bazându-se preponderent pe agricultură. La acestea se adaugă şi nivelul redus de pregătire profesională a persoanelor. Din cauză că sistemul educaţional nu s-a adaptat la cerinţele specifice mediului rural, populaţia rurală din ţara noastră nu dispune de formare sau experiență specializată pentru diversele activități economice. Se impune astfel necesitatea unor măsuri care să stimuleze crearea de noi locuri de muncă pe o durată lungă în mediul rural.

Atât la nivelul județean, cât și particular în cadrul comunei, principala caracteristică este dependența semnificativă de o singură ramură de activitate economică și anume agricultura.

Resursa de muncă a cunoscut o uşoară descreştere în perioada 2014-2019. Diferența din anul 2019 față de anul 2014 înregistrând un procent negativ de - 12,56%, la nivel național.

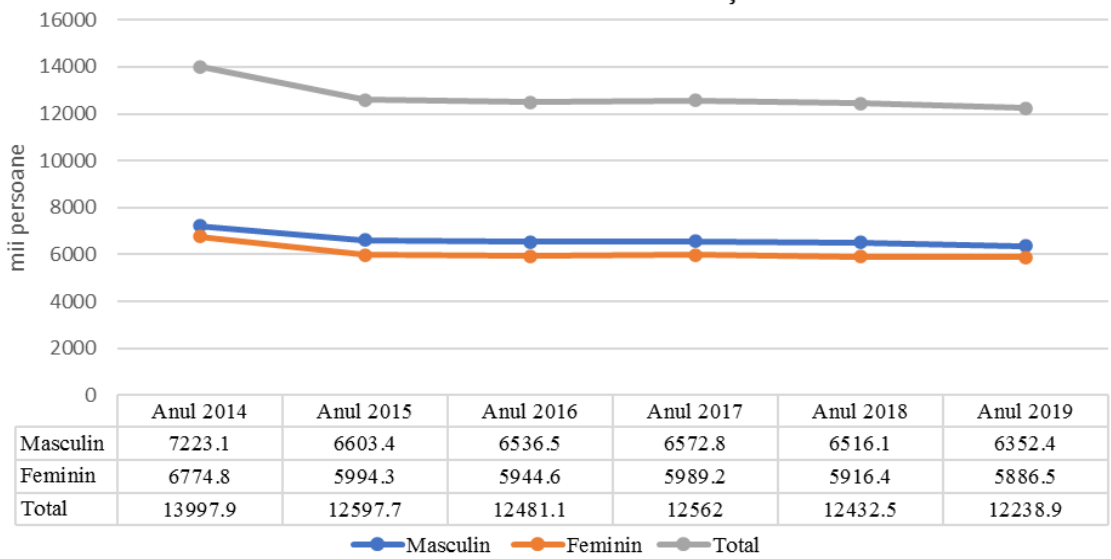

	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Masculin	7223.1	6603.4	6536.5	6572.8	6516.1	6352.4
Feminin	6774.8	5994.3	5944.6	5989.2	5916.4	5886.5
Total	13997.9	12597.7	12481.1	12562	12432.5	12238.9

Sursa datelor: INS Tempo, calcule

La nivelul Regiunii Nord Vest, procentul din 2019 față de 2014 este de -1,89%.

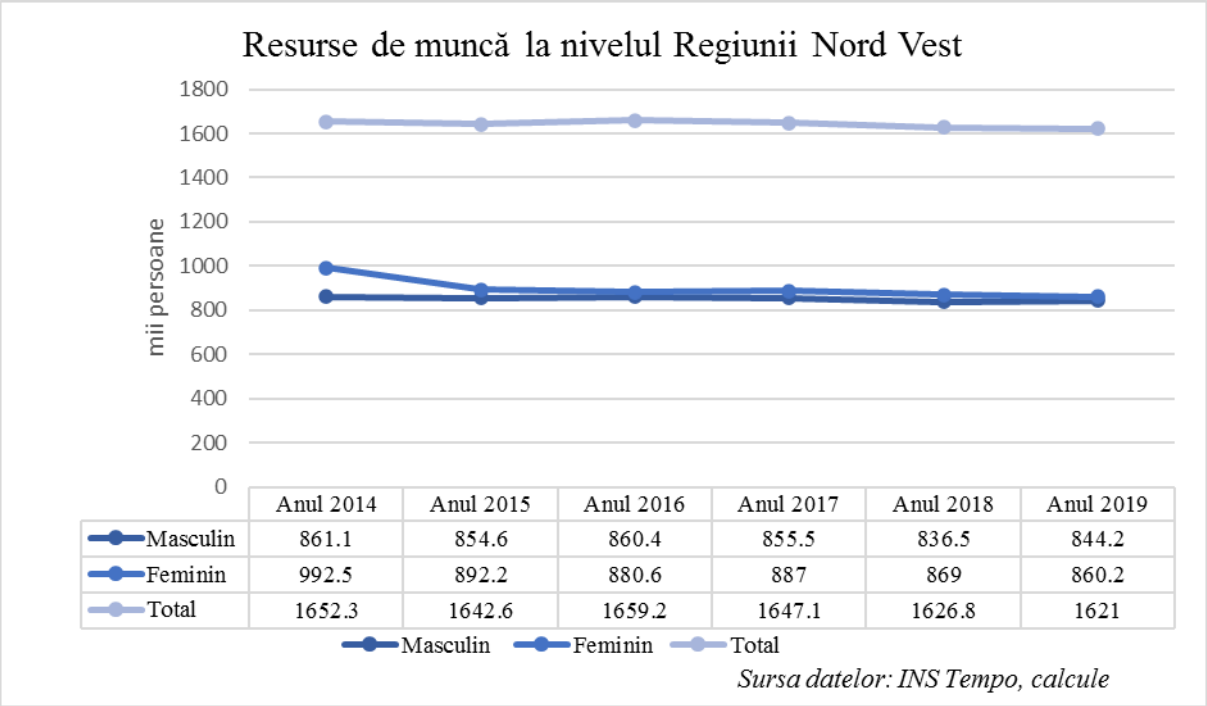

	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Masculin	861.1	854.6	860.4	855.5	836.5	844.2
Feminin	992.5	892.2	880.6	887	869	860.2
Total	1652.3	1642.6	1659.2	1647.1	1626.8	1621

Sursa datelor: INS Tempo, calcule

În ceea ce privește resursele de muncă la nivelul județului Sălaj, procentul este de -5,10%.

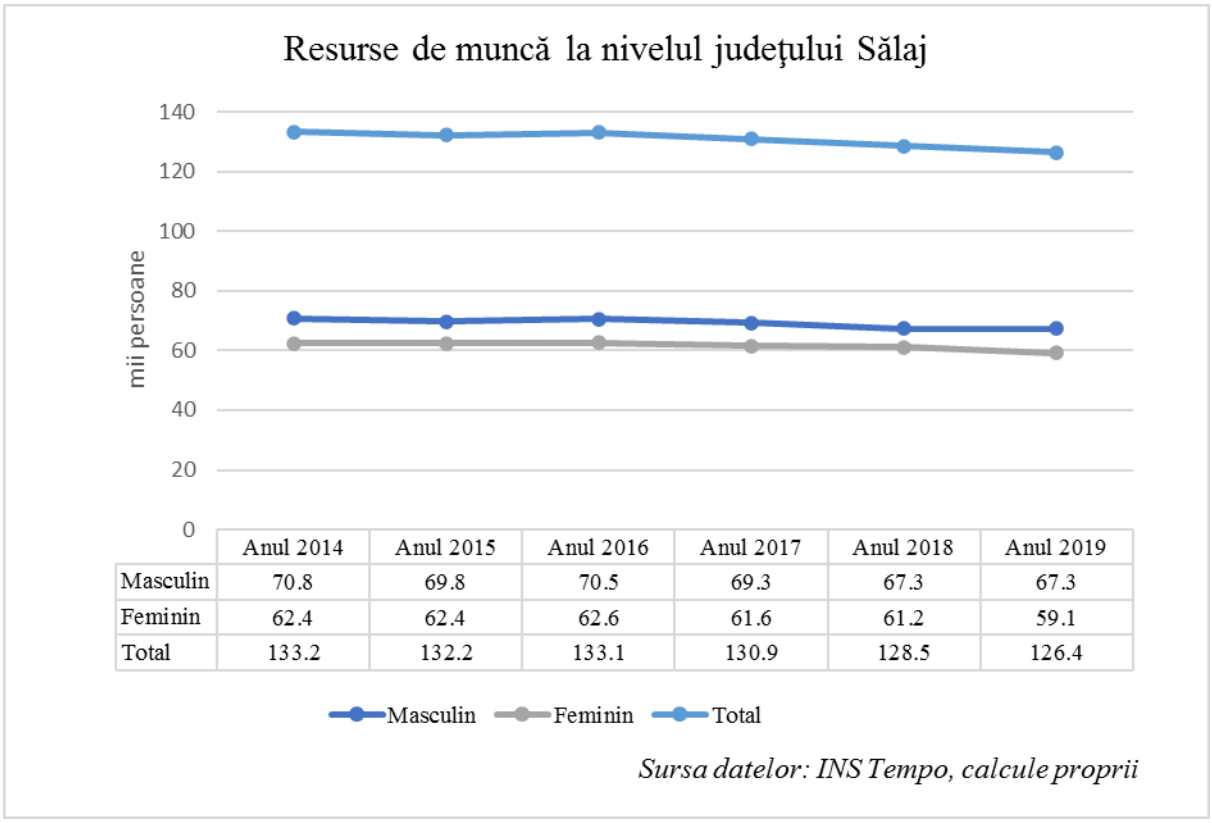

	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Masculin	70.8	69.8	70.5	69.3	67.3	67.3
Feminin	62.4	62.4	62.6	61.6	61.2	59.1
Total	133.2	132.2	133.1	130.9	128.5	126.4

Sursa datelor: INS Tempo, calcule proprii

Potrivit Institutului Naţional de Statistică, în anul 2019, la nivel regional, populația activă civilă era de 1217.7 mii persoane, iar în județul Sălaj populația activă civilă înregistra 103,4 mii persoane.

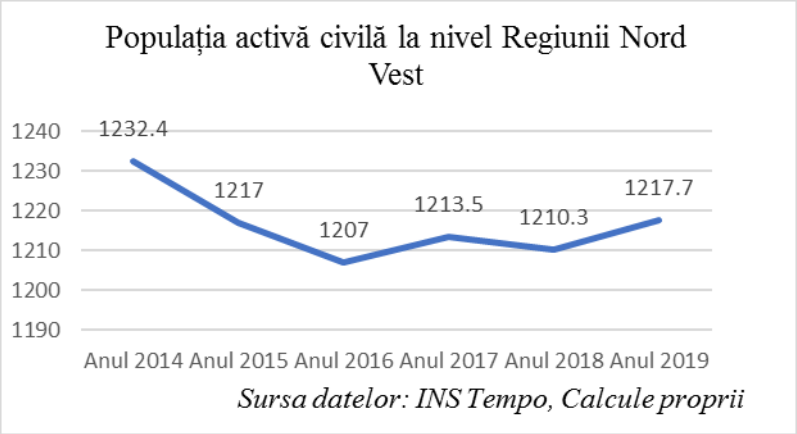

Populaţia activă civilă caracterizează oferta potenţială de forţă de muncă şi gradul de ocupare a populaţiei cuprinzând: populaţia ocupată civilă şi şomerii înregistraţi.

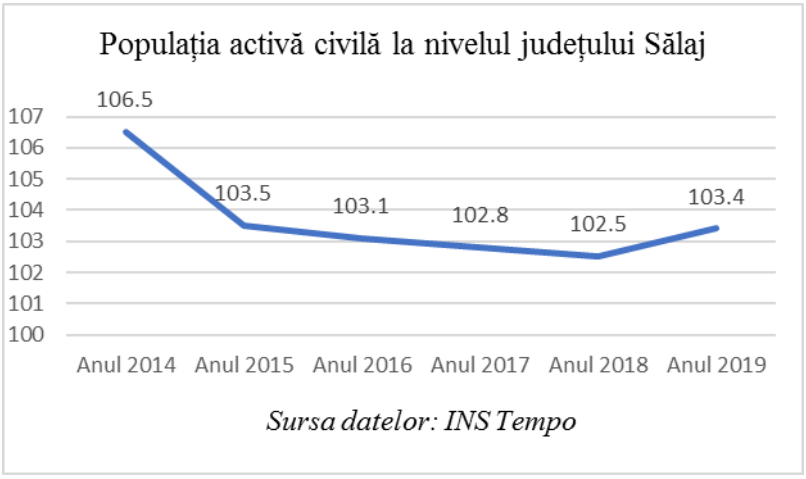

La nivelul județului Sălaj, populația activă a scăzut în anul 2019 față de anul 2014, același trend descendent se observă și la nivelul Regiunii Nord Vest începând cu anul 2015.

De asemenea, județul Sălaj are procentul cel mai redus de populație activă (16-64 ani) (63,76%), având cel mai mare procent de vârstnici raportat la populația județului (26,08%). La polul opus se situează județul Cluj, unde este procentul cel mai ridicat de populație activă (68,42%), în timp ce cel mai mic procent de vârstnici raportat la populația județului (22,19%) se înregistrează în Județul Satu Mare, care are și cea mai redusă speranță de viață a populației din țară. Județul Bistrița-Năsăud are cel mai ridicat procent de populație sub 15 ani (17,88%), ceea ce era de așteptat, având în vedere rata pozitivă a sporului natural în acest județ.

Deşi la nivelul ţării noastre criza economică a avut efecte în rândul numărului de persoane ocupate, numărul acestora scăzând în ultimii ani şi mai ales în activităţile economice, cum ar fi: comerţul, industria, transportul, investiţiile imobiliare, învăţământul, s-a constatat, tot în această perioadă, că populaţia ocupată civilă a lucrat în agricultură, silvicultură, pescuit, chiar şi comerţ.

Cu toate că efectul crizei a avut urmări, există şi au existat domenii precum restaurantele, hotelurile, tranzacţiile financiare şi sănătatea unde populaţia ocupată a înregistrat creşteri, solicitându-se în cadrul acestor domenii nevoia de personal.

2.1 Persoane salariate

Salariatul este persoana care-şi exercită activitatea pe baza unui contract de muncă într-o unitate economică sau socială, indiferent de forma ei de proprietate sau la persoane particulare, în schimbul unei remuneraţii sub forma de salariu, plătit în bani sau natură, sub forma de comision, etc. Numărul mediu al salariaţilor reprezintă numărul de salariaţi angajaţi cu contracte individuale de muncă, plătiţi de întreprindere pentru o durată medie normală a timpului de lucru, pe perioada de referinţă.

Numărul mediu al salariaţilor la nivelul Regiunii Nord Vest înregistrează un procent în creştere, de 14,63%, în anul 2019 având un număr de 704752 salariaţi şi în anul 2014 numărul era de 614810 salariaţi.

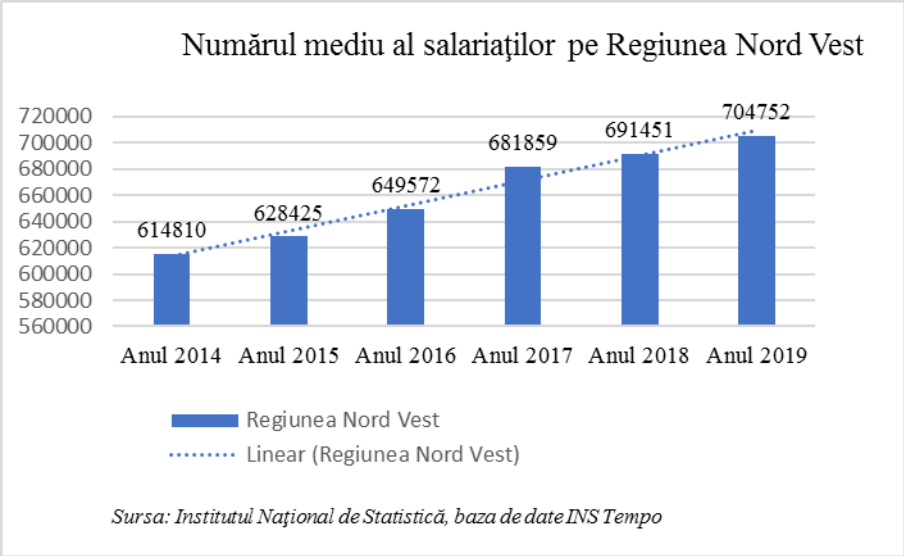

Sursa: Institutul Naţional de Statistică, baza de date INS Tempo

În anul 2018, în regiunea Nord-Vest, s-a înregistrat un numărul mediu de 691.451 salariaţi, reprezentând 13,64% din numărul mediu de salariaţi la nivelul ţării (5068.063 salariaţi).

Conform proiecţiei Comisiei Naţionale de Prognoză, numărul salariaţilor va creşte în anul 2021 în toate regiunile ţării comparativ cu anul 2016. Cele mai mari creşteri se vor înregistra în regiunea Bucureşti-Ilfov, urmată de regiunile Nord-Vest şi Centru.

Creşterea numărului mediu de salariaţi la nivelul regiunii cu 138,4 mii persoane, urmare a dezvoltării economice aduce pe locul al doilea la nivel naţional regiunea Nor-Vest, după regiunea Bucureşti-Ilfov. Creşterea numărului mediu de salariaţi va fi mai mică la nivelul regiunilor Sud-Est (92,6mii persoane) şi Sud-Vest Oltenia (74,6 mii persoane).

La nivel de județ, numărul mediu al salariaților în 2014 fiind de 43.715, în timp ce în anul 2019 erau 48.766 salariați, iar diferența dintre anul 2019 și anul 2014 măsoară un procent de 11,55%.

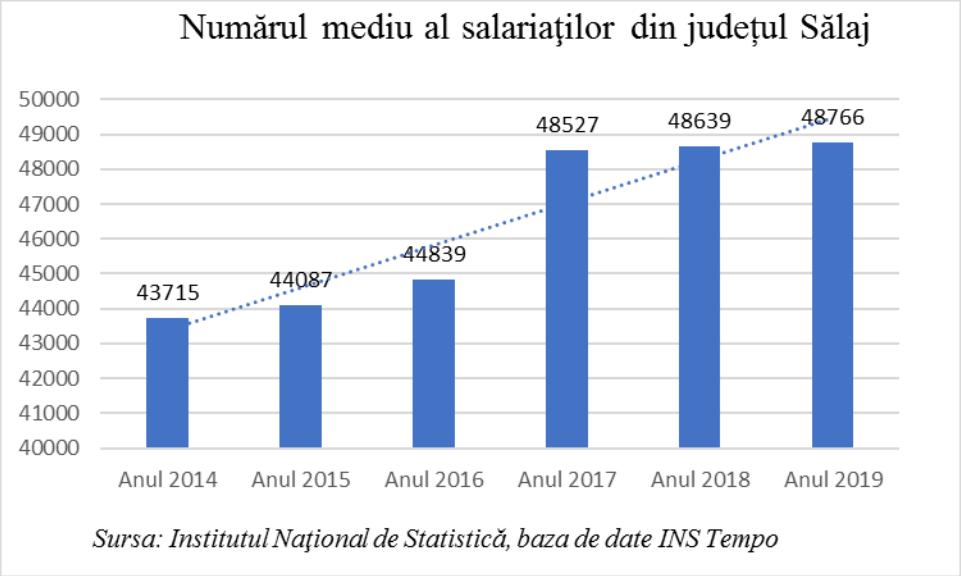

Sursa: Institutul Naţional de Statistică, baza de date INS Tempo

În anul 2014, în localitatea Marca, numărul mediu al salariaților înregistra 383 de persoane salariate față de anul 2019 când s-a constatat o scădere a acestora ajungându-se la un număr de 284 de persoane salariate. Diferența dintre anul 2019 față de anul 2014 înregistrează un procent de - 25,85%.

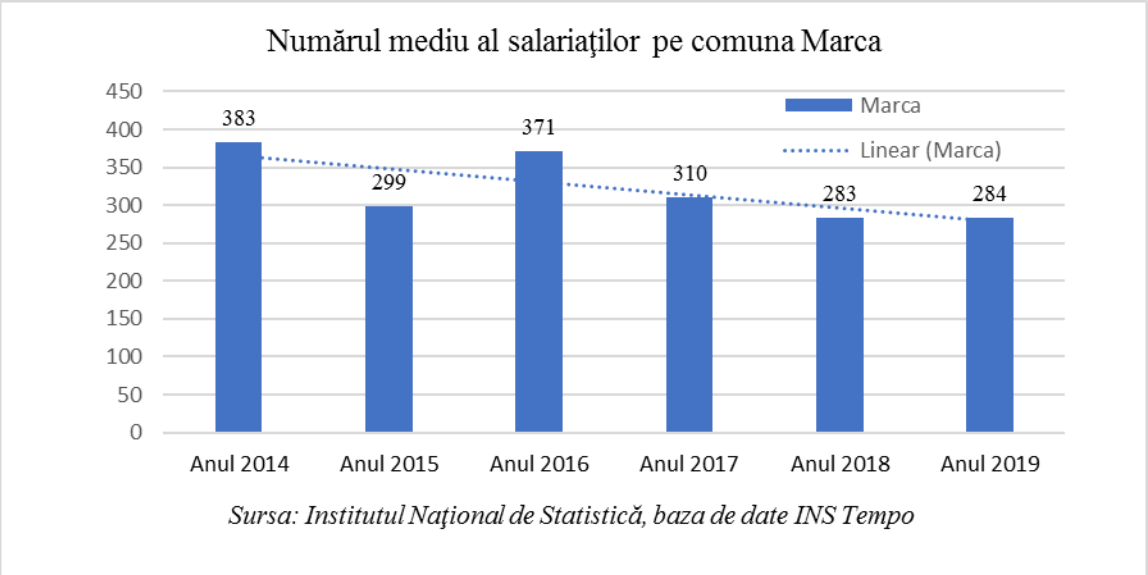

Sursa: Institutul Naţional de Statistică, baza de date INS Tempo

2.2 Câștig salarial

Câștigul salarial nominal net se obține prin scăderea din câștigul salarial nominal brut a: impozitului, contribuției salariaților pentru asigurările sociale de sănătate, contribuției individuale de asigurări sociale de stat și a contribuției salariaților la bugetul asigurărilor pentru șomaj.

2.3 Șomajul

Din analiza evoluției șomajului de lungă durată, care s-a analizat în intervalul 2008-2017, în regiunea Nord-Vest, rezultă faptul că numărul de șomeri a scăzut în intervalul 2015-2017, înregistrându-se un număr de 15,7 mii persoane șomeri în 2017, în scădere cu 7000 față de anul 2016 și cu 9000 față de anul 2015. Cel mai mare număr de șomeri s-a înregistrat în anii 2010 și 2011, datorită crizei economice.

Analizând situația în comparație cu celelalte regiuni, rezultă că regiunea Nord-Vest se află pe locul al treilea între regiuni, după București-Ilfov și regiunea Vest, în ceea ce privește numărul de șomeri de lungă durată.

În ceea ce privește evoluția ratei șomajului de lungă durată, Regiunea Nord-Vest se situează la mijlocului clasamentului între regiuni, cu o rată a șomajului de 1,3% în 2017, în scădere față de anii 2015 și 2016, cele mai mare valori înregistrându-se în anii 2010 și 2011, iar cea mai mică în anul 2008, de 1,1 %. Comparativ cu nivelul european (3,4%) și nivelul național (2%), rata șomajului în regiunea Nord-Vest în tot intervalul analizat, dar și în anul 2017 se află sub nivelul acestora.

În anul 2017, rata șomajului avea nivelul cel mai ridicat (18,3%) în rândul tinerilor (15-24 ani). Șomajul a afectat în măsură mai mare absolvenții învățământului mediu și scăzut, pentru care rata șomajului a fost de 5,1%, respectiv 6,8%, mai mare comparativ cu rata înregistrată pentru șomerii cu studii superioare (2,4%). (sursa: INS-Forța de muncă în România, ocupare și șomaj 2017)

Cea mai mare rată a șomajului în rândul tinerilor s-a înregistrat în anii 2010 și 2011, când au fost atinse valori de 10,8%, respectiv 12,8%. Comparativ cu celelalte regiuni, regiunea Nord-Vest are cea mai mică rată a șomajului în rândul tinerilor în anul 2014, depășind și regiunea București-Ilfov.

Pe medii rezidențiale, rata șomajului a fost mai mare în mediul urban comparativ cu mediul rural, pe tot intervalul analizat.

În comună, fenomenul crizei economice s-a resimţit la fel ca în întreaga țară. Astfel, conform datelor statistice din ultimii ani, rata șomajului a înregistrat o creștere semnificativă.

Conform datelor INS, în luna decembrie 2020, în localitatea Marca numărul de șomeri înregistrați era de 32 persoane.

Anul 2020	Ian.	Feb.	Mar.	Apr.	Mai	Iun.	Iul.	Aug.	Sep.	Oct.	Nov.	Dec.
Marca - Total	16	19	18	18	19	19	25	21	24	33	32	32

Sursa INS –Tempo

Sănătate

1. Noțiuni generale

Problematica sănătății prezintă o serie de provocări care necesită o abordare strategică la nivel european, și anume: îmbătrânirea populației care modifică modelele de îmbolnăvire și de îngrijire medicală; posibilele amenințări la adresa sănătății din domeniile pandemiilor, incidentelor fizice și biologice și bioterorismului și dezvoltarea rapidă a noi tehnologii care revoluționează modul de anticipare, prevenire și tratare a bolilor.

Domeniul sănătății din perspectiva calității vieții se referă atât la starea de sănătate cât și la serviciile de îngrijire a sănătății (acces, utilizare, caracteristici, etc.). De asemenea, se pot include în acest domeniu și atitudinile și valorile referitoare la sănătate, care contribuie la starea de sănătate, precum și elemente care țin de stilul de viață adoptat (comportamente de risc, de prevenire, tipul alimentației, practicarea de exerciții fizice etc.).

Infrastructura spitalicească precară și repartizarea neechilibrată a echipamentelor la nivel teritorial determină populația să oscileze pentru consultații/ intervenţii între localități.

O mare parte din populația țării trăiește în mediul rural, unde puțini medici își desfășoară activitatea la țară. De aici și numărul redus de cabinete medicale în mediul rural.

Resursele financiare insuficiente determină nivelul ridicat de sărăcie, care are drept consecință o igienă alimentară deficitară, dar și utilizarea unor spații improprii pentru locuit (fără canalizare sau acces la apă potabilă), cât și consecințe majore asupra stării de sănătate a populației.

Starea de sănătate a populației poate fi ilustrată prin: mortalitatea ridicată, nivelul scăzut al speranței de viață și al speranței de viață sănătoasă (cu 13 ani mai scăzut decât cel al speranței de viață), rate ridicate de morbiditate și mortalitate infantilă. O situație specială a fost semnalată în zonele rurale izolate unde accesul persoanelor în vârstă și cu handicap la serviciile medicale de calitate este mai dificil. În regiune se manifestă importante discrepanțe intra-regionale în ceea ce privește accesul la serviciile medicale.

2. Rețeaua de Unități sanitare

Unitățile sanitare asigură populației asistență medicală curativă și profilactică printr-o serie de unități sanitare ce fac parte din sectorul public și privat, printre care regăsim spitale, policlinici, cabinete medicale de familie, sanatorii, cabinete stomatologice, cabinete medicale de specialitate, laboratoare, creșe, farmacii, puncte farmaceutice, etc.

Schimbările în infrastructura sistemului sanitar şi în structura personalului implicat în asigurarea serviciilor de sănătate poartă amprenta dezvoltării serviciilor de sănătate și a diversificării categoriilor de unități care furnizează serviciile medicale.

Reţeaua unităţilor sanitare a înregistrat modificări în anul 2018 față de anul precedent.[6] Astfel, a continuat diversificarea unităților medicale asimilate spitalelor (centre de sănătate, centre medicale, centre de diagnostic și tratament, institute, clinici) care furnizează servicii medicale cu internare continuă și de zi, numai servicii de internare continuă sau numai servicii de internare de zi. Astfel, în anul 2018, au furnizat servicii de internare continuă sau atât servicii de internare continuă cât și de zi un număr de 524 spitale și unități asimilate spitalelor, mai multe cu 14 unități față de anul precedent, iar un număr de 162 unități asimilate spitalelor au furnizat numai servicii de internare de zi, mai multe cu 38 de unități față de anul 2017.

Totodată, față de anul 2018, s-a înregistrat creşterea cu 303 a numărului cabinetelor medicale independente de specialitate, cu 108 a numărului cabinetelor stomatologice independente și cu 253 a numărului farmaciilor, punctelor de lucru ale farmaciilor și drogheriilor. În paralel cu aceste creșteri ale numărului unităţilor sanitare s-a înregistrat o diminuare semnificativă a numărului cabinetelor independente de medicină de familie, cu 111 cabinete mai puține decât în anul 2017.

Din totalul spitalelor şi al unităților medicale asimilate spitalelor care au funcţionat în anul 2018, numai 342 spitale au fost unităţi mari (cu peste 100 de paturi pentru spitalizare continuă sau de zi), iar 265 spitale au fost unităţi mici (cu mai puţin de 50 de paturi). Numai 58,0 % dintre spitale (398 unităţi) au acordat îngrijiri pacienţilor atât în regim de spitalizare continuă, cât şi de spitalizare de zi, 18,4% dintre spitale (126 unităţi) au furnizat numai servicii cu internare continuă, iar 23,6 % (162 unități) au furnizat numai servicii pentru cazurile de zi (cu internare de zi).

[6] Publicație ”Activitatea unităților sanitare” anul 2018 Institutul Național de statistică, publicat în anul 2019

În Regiunea Nord Vest, conform datelor preluate de pe INS în anul 2019, rețeaua de unități sanitare era compusă dintr-un număr total de 79 de spitale: 50 spitale proprietate publică și 29 spitale proprietate privată. În graficul de mai jos, se regăsesc toate unitățile existente la nivelul regiunii:

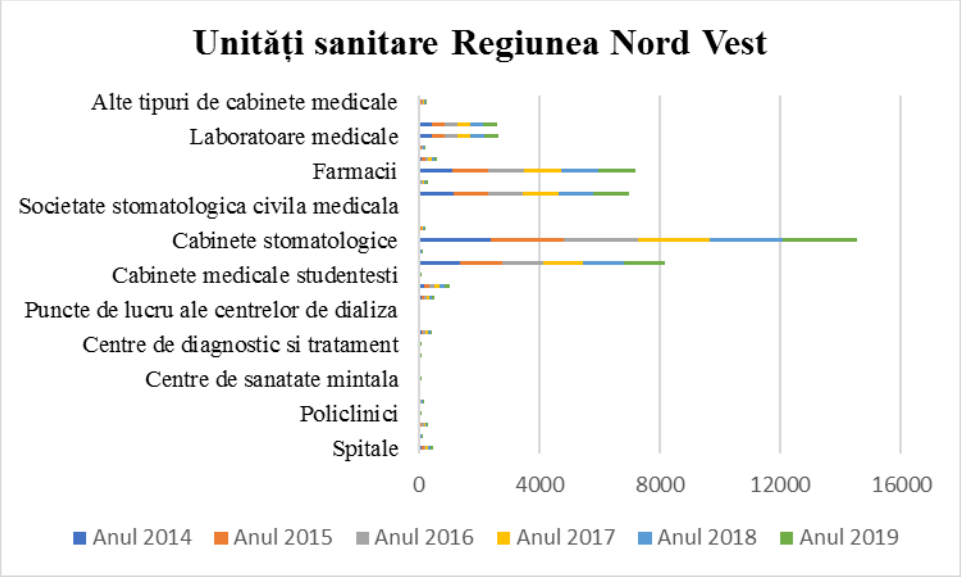

Pe raza județului Sălaj sunt 6 spitale (4 proprietate publică, 2 proprietate private) , iar numărul acestora nu a suferit modificări în perioada 2014-2019. Celelalte unități sanitare se regăsesc în graficul alăturat.

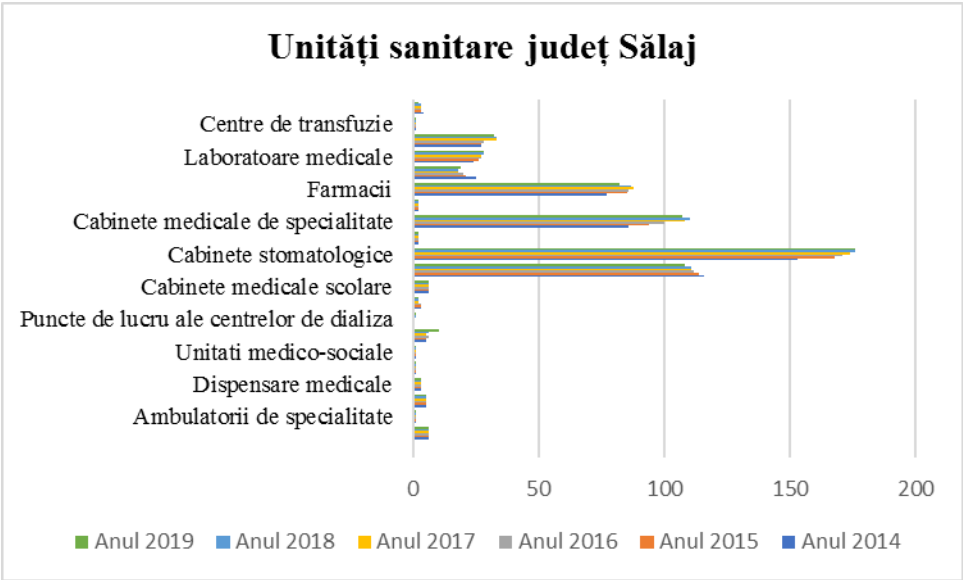

Conform datelor INS, la nivelul comunei Marca, în anul 2019 există 1 cabinet medical de familie, 1 cabinet stomatologic și un punct farmaceutic. Ca urmare a rețelei de sănătate slab dezvoltate, locuitorii comunei Marca sunt nevoiți să apeleze la serviciile medicale aflate la o distanță semnificativă: localitățile Șimleu Silvaniei, jud. Sălaj și Marghita, jud. Bihor.

3. Personalul medico-sanitar

Evoluția numărului cadrelor medicale se află în declin, dat fiind numărul tot mai mic al personalului medico-sanitar care alege să practice medicina în țara noastră. Aceste situații sunt tot mai des întâlnite în rândul cadrelor medicale din mediul rural.

Referitor la comuna Marca, serviciile medicale sunt asigurate în cadrul dispensarului de un medic și o asistentă medicală, iar pe viitor se dorește modernizarea acestuia prin fonduri guvernamentale acordate de Compania Națională de Investiții. Există un cabinet medical dotat cu aparatură în localitatea Leșmir, dar momentan nu există personal care să profeseze acolo.

Educație

Structura sistemului de învățământ din România cuprinde: învățământul preșcolar, învățământul primar, învățământul secundar inferior, învățământul general obligatoriu, învățământul secundar superior, școlile de arte și meserii, școlile de ucenici, învățământul post-liceal și învățământul superior.

Principalii piloni ai proiectului legii educației în domeniul învățământului preuniversitar se referă la organizarea ciclurilor de învățământ, modernizarea curriculum-ului și a procedurilor de evaluare, accelerarea descentralizării, reorganizarea politicilor de resurse umane, educația timpurie, ca prioritate și educația permanentă, ca necesitate.

1. Grad de cuprindere în învățământ

Comparativ cu celelalte regiuni, regiunea Nord-Vest înregistrează alături de regiunea Vest și Centru cel mai ridicat grad de cuprindere în sistemul de învățământ a populației școlare din grupa de vârstă 3-23 de ani,(excepție făcând regiunea București –Ilfov).Dintre județele Regiunii Nord-Vest județul Cluj a înregistrat cel mai ridicat grad de cuprindere situându-se mult deasupra celorlalte județe ale regiunii cu o medie a gradului de cuprindere de 109,4% (ca urmare a migrării populației școlare din mediul rural în mediul urban). Județul Bihor s-a situat pe locul 2, cu o medie a gradului de cuprindere, în perioada analizată , de 74%, iar toate celelalte județe ale regiunii nu au depășit o medie a gradului de cuprindere de 61%.

Din analiza gradului de cuprindere în învățământ a grupei de vârstă 3-23 de ani pe medii de rezidență se constată aceeași tendință, cu precizarea că județul Cluj fiind cel mai urbanizat județ al regiunii Nord- Vest, a înregistrat în perioada analizată cel mai mare grad de cuprindere care a crescut an de an ajungând în anul școlar 2017-2018 la 158,7%, pentru mediul urban. Pentru mediul rural, **județul Sălaj** a obținut cel mai mare grad de cuprindere în învățământ a populației pentru grupa de vârstă 3-23 de ani, de 45,6%.

1.1 Infrastructura de învățământ

În mediul rural, infrastructura educațională nu are capacitatea de a susține un nivel decent de trai. În acest context, educația antepreșcolară (creșe) și preșcolară (grădinițe) se confruntă cu un deficit major în ceea ce privește infrastructura. Astfel, la nivelul creșelor, din 295 unități în anul 2011, doar 1% se aflau în mediul rural, în contextul în care, din totalul copiilor cu vârste cuprinse între 0 și 4 ani, 45,5% erau înregistrați în mediul rural.

În comună există următoarele instituții de învățământ: Grădiniţa cu program normal Marca, Grădiniţa cu program normal Leşmir, Şcoala primara Leşmir - învăţământ primar, Şcoala Gimnazială Nr. 1 Marca - învăţământ primar.

1.2 Populația școlară

Datele culese de la INS relevă că în anul 2019 populația școlară a comunei Marca cuprindea un număr de 253 elevi comparativ cu anul 2014 când numărul populației școlare era 235.

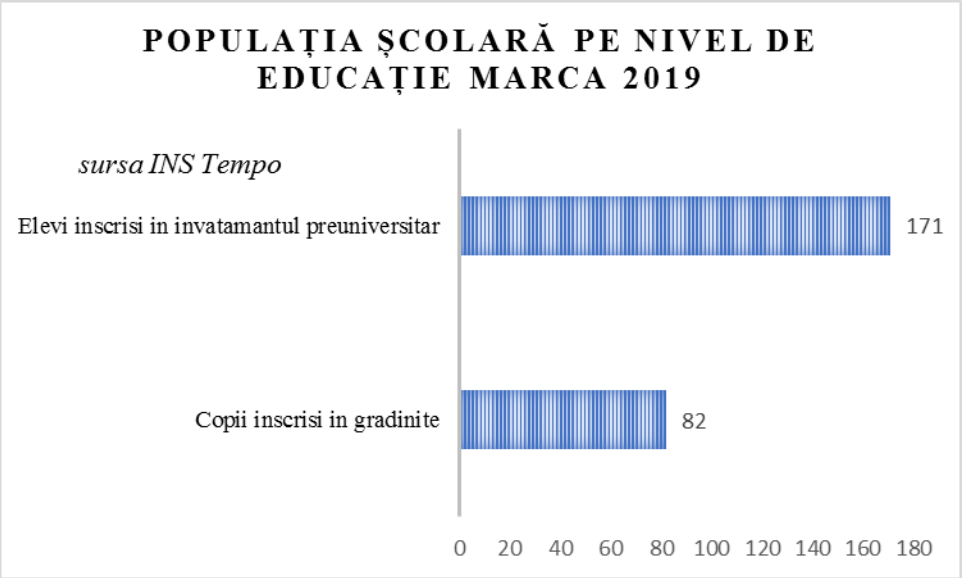

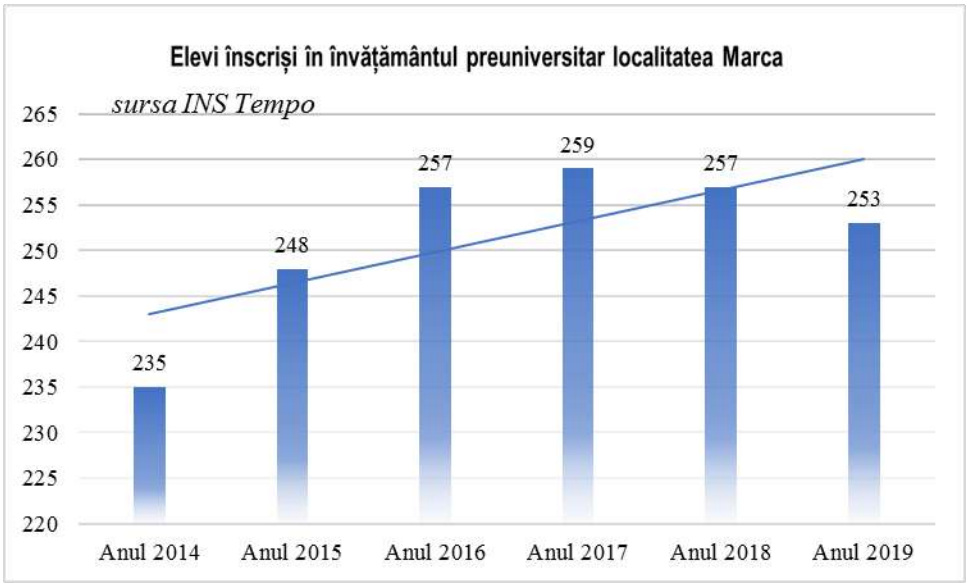

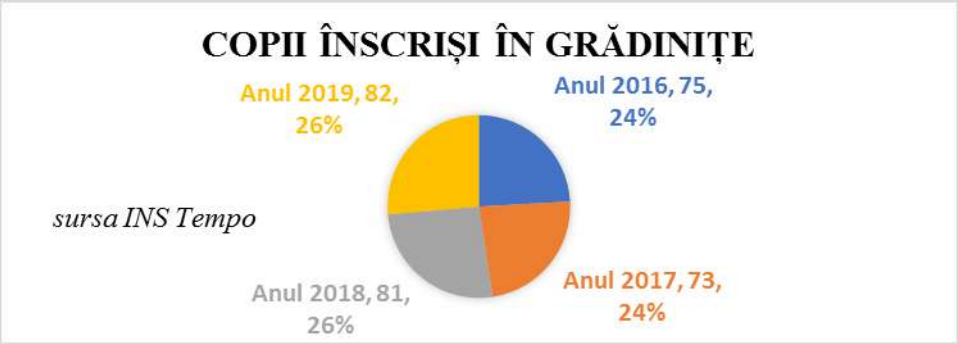
COPII ÎNSCRIȘI ÎN GRĂDINIȚE
Anul 2019, 82, 26%
Anul 2016, 75, 24%
sursa INS Tempo
Anul 2018, 81, 26%
Anul 2017, 73, 24%

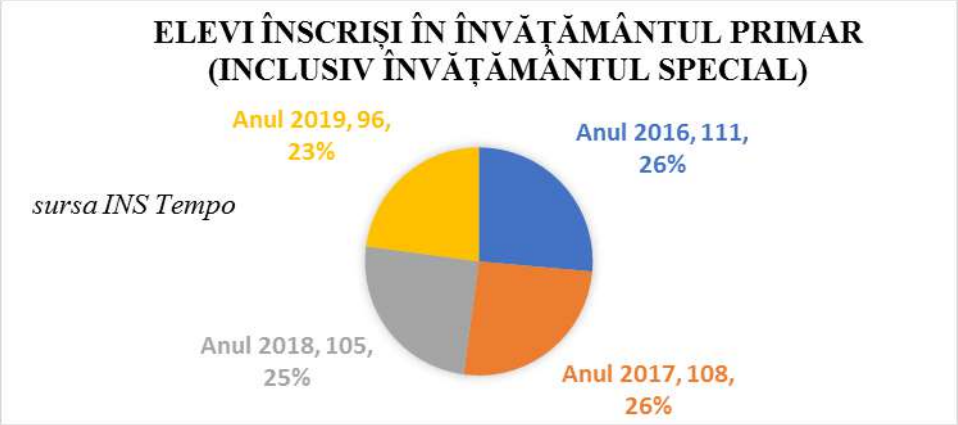
ELEVI ÎNSCRIȘI ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR (INCLUSIV ÎNVĂȚĂMÂNTUL SPECIAL)
Anul 2019, 96, 23%
Anul 2016, 111, 26%
sursa INS Tempo
Anul 2018, 105, 25%
Anul 2017, 108, 26%

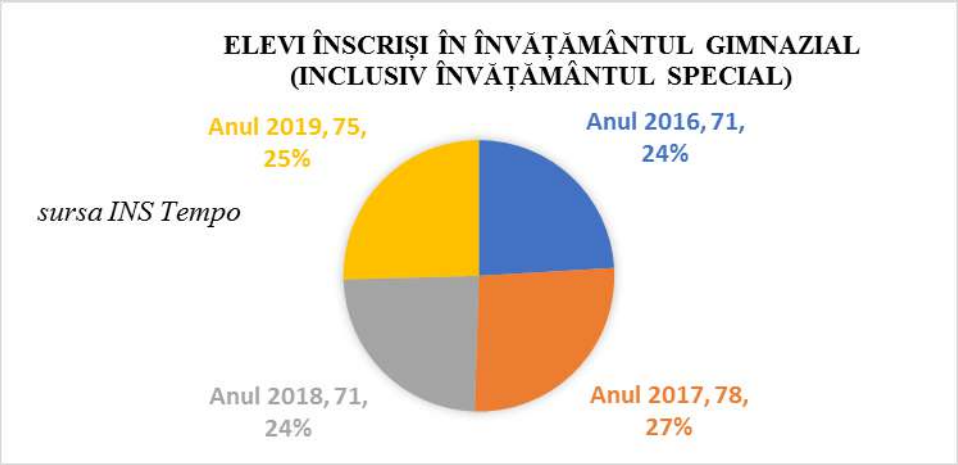
ELEVI ÎNSCRIȘI ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL GIMNAZIAL (INCLUSIV ÎNVĂȚĂMÂNTUL SPECIAL)
Anul 2019, 75, 25%
Anul 2016, 71, 24%
sursa INS Tempo
Anul 2018, 71, 24%
Anul 2017, 78, 27%

1.3 Personalul didactic

Cadrele didactice din instituțiile de învățământ ale comunei Marca în anul 2019 sunt împărțite astfel : 6 cadre didactice pentru învățământul preșcolar, 15 cadre pentru învățământul primar și gimnazială (inclusiv învățământul special).

Numărul cadrelor didactice pentru învățământul școlar a suferit modificări ușoare în perioada anilor 2016-2019.

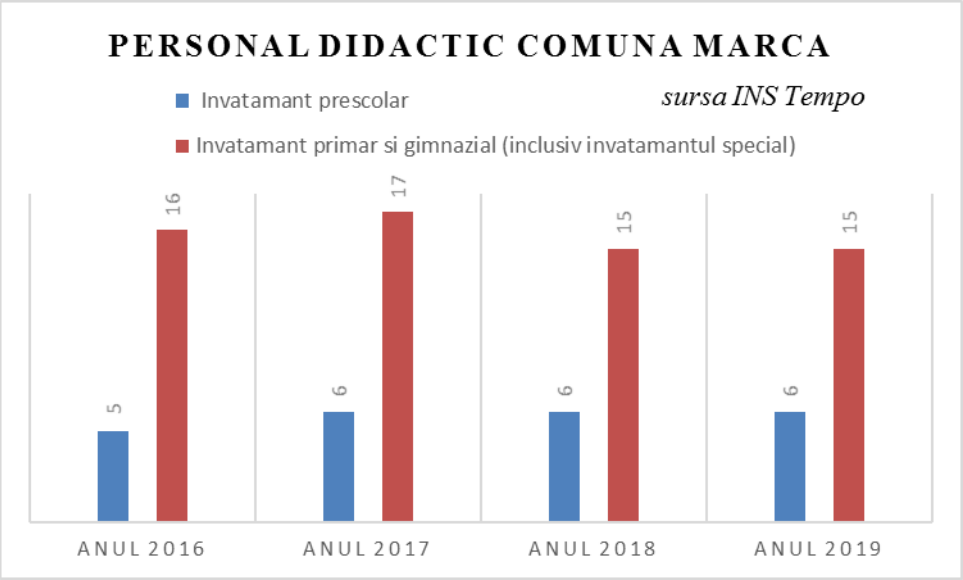

1.4 Rata abandonului școlar

Rata abandonului școlar reprezintă diferența între numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar și cel aflat în evidență la sfârșitul aceluiași an școlar, exprimată ca raport procentual față de numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar.

Rata abandonului școlar este în creștere și în regiunea Nord-Vest dar și la nivel național. Câțiva factori sunt sărăcia și dezavantajarea în cadrul unor segmente ale populației, migrația părinților și implicit a copiilor către alte țări, decalajul tot mai mare între mediul rural și urban în ceea ce privește asigurarea dreptului la educație, preocuparea scăzută din partea unor cadre didactice pentru diferențierea învățării în raport cu nevoile elevilor și tendința de a muta procesul de învățământ de la școală acasă.

La nivelul comunei Marca a fost înființat un after school și se dorește demararea unui proiect privind înființarea unei creșe în comună. La nivelul județului Sălaj există o singură creșă în Munipiul Zalău.

Programele Afterschool oferă o programă structurată și supravegheată în afara orelor de școala pentru copii, oferind suport educațional, îdrumare, oportunități de dezvoltare și relaxare. Mulți părinti decid să apeleze la un afterschool sau before school, pentru a nu neglija nevoile celor mici și educația lor. În astfel de programe, cei mici beneficiază de supraveghere în afara orelor de școala, ajutor și sprijin la teme, lecții suplimentare și oportunități de dezvoltare, recreere și odihnă.

Rata abandonului școlar , INS	**Niveluri de instruire**		**Procente Anul 2017**	**Procente Anul 2018**
	Învățământul primar si gimnazial	**Național**	1,7	1,6
		Regiunea Nord Vest	1,5	1,5
		Salaj	1,5	1,9
	Invatamantul primar	**Național**	1,6	1,6
	-	**Regiunea Nord Vest**	1,4	1,2
	-	**Salaj**	0,9	1,6
	Invatamant gimnazial	**Național**	1,8	1,7
	-	**Regiunea Nord Vest**	1,7	1,7
	-	**Salaj**	2,4	2,4

Conform datelor INS, în anul 2017 rata de abandon școlar pentru învățământul primar la nivel național este de 1,6% . La nivelul Regiunii Nord Vest, procentele ratei abandonului școlar au fost pentru învățământul primar în anul 2017 de 1,4%, respectiv 1,2% în anul 2018.

La nivelul județului Sălaj, în anul 2017 regăsim un procent de 0,9%, apoi o creștere în anul imediat următor de 1,6%.

În ceea ce privește învățământul gimnazial, la nivelul județului Sălaj procentul pentru rata abandonului este de 2,4% în anii 2017 și 2018, respectiv 1,7 % în anul 2017 și 2018 la nivel regional, iar procentele sunt asemănătoare atât la nivel regional cât și național.

1.5 Formarea continuă

Atât la nivel european, cât și la nivel național, se remarcă importanța din ce în ce mai mare acordată formării profesionale continue. Acesta nu este privită numai ca o modalitate de dezvoltare personală a angajaților, ci devine o investiție superioară în dezvoltarea capitalului uman. Rata de participare la cursuri și traininguri a fost, în anul 2018, de 0,9%, sub media națională (1,5%) și europeană (10,7%). Regiunea Nord-Vest înregistrează rezultate nesatisfăcătoare din perspectiva acestui indicator, care măsoară învățarea pe tot parcursul

vieții prin participarea la traininguri formale sau non-formale. Din păcate, în intervalul de timp analizat, se constată că la nivelul regiunii Nord-Vest, rata de participare a scăzut de la 1,4% în 2008 la 0,9% în 2018. Conform datelor de pe site-ul Autorității Naționale pentru Calificări la sfârșitul anului 2018 existau 379 de centre de formare profesională, publice și private, în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, oferind peste 1.360 de cursuri de inițiere, specializare, perfecționare sau calificare abordând 313 domenii. Forma de organizare juridică a furnizorilor de formare, precum și domeniile în care se organizează cursuri sunt extrem de variate.

Important de precizat este şi faptul că în regiunea Nord-Vest funcţioneză singurul furnizor de formare profesională din țară autorizat de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Ministerul Educație și Cercetării, în ocupația de însoțitor de bord. Acest furnizor are sediul în județul Cluj și are acreditare și din partea Autorității Aeronautice Civile din România. Până la data elaborării prezentului Plan de dezvoltare regională, au fost instruiți în Regiunea Nord Vest peste 1.250 de însoțitori de bord, care actualmente muncesc la diferite companii de aviație din lume. De menționat că în toată Europa sunt doar 50 de școli de însoțitori de bord acreditate de autorități aeronautice, una din acestea fiind cea din Regiunea Nord Vest din România.

1.6 Resursele de muncă și formarea profesională

Populația activă civilă din regiunea Nord-Vest număra 1210,3 mii persoane în 2018, reprezentând o rată de activitate de 56,6%. În perioada analizată (2012-2018), populația activă crește, fără a atinge nivelul anului 2002.

În tot intervalul analizat populația activă la femei a fost mai scăzută decât la bărbați, rata de activitate fiind în anul 2017 de 77,3% la bărbați și 60,3% la femei. Analiza pe medii rezidențiale arată faptul că rata de activitate în mediul urban a fost de 69,7% în anul 2017, în timp ce în mediul rural, aceasta este de 67,8%; în intervalul analizat rata de activitate pe medii rezidențiale a avut valori mai mari în mediul rural decât în mediul urban, dar începând cu anul 2013 se înregistrează creșteri în mediul rural în raport cu mediul urban. Comparativ cu nivelul național rata de activitate în regiunea Nord-Vest era cu 1,6% mai mare decât rata de activitate la nivel național.

În ceea ce privește rata de activitate pentru grupa de vârsta 15-24 ani, aceasta este cea mai dezavantajată grupă de vârstă având o pondere de 26,4 % în totalul populației, fiind mai ridicată pentru bărbați (30,8%) și mai mică în mediul urban decât în rural, 33% față de 20,1%), respectiv 20.1% fata de 33%.

În anul 2017, în Regiunea Nord-Vest rata de ocupare a populației cu vârsta de muncă (15-64 ani) a fost de 66,3%, cu 2,3% mai mare decât în anul 2016, cea mai mare din tot intervalul analizat, populația ocupată fiind de 1187 mii persoane.

În ceea ce privește rata de ocupare la bărbați, aceasta a fost mai mare decât la femei pe tot intervalul analizat, în anul 2017 fiind 77,2% , față de 58,3% la femei. Rata de ocupare în mediul urban în 2017 era de 67,7% față de 64,6% în mediul urban. Comparativ cu nivelul național rata de ocupare în regiunea Nord-Vest este mai mare cu 2,4%.

Nivelul ratei de ocupare a populației în vârstă de muncă se situează la o distanță de 5,7 puncte procentuale față de ținta națională de 70% stabilită pentru anul 2020 (Ținta EU a ratei de ocupare a populației 20-64 ani pentru 2020 stabilită prin Strategia Europa 2020 este de 75%).

Agricultura

1. Noțiuni generale

Agricultura joacă un rol important în România, raportat la mărimea populaţiei rurale şi la gradul de ocupare a forţei de muncă. Aproximativ 45,7% din populaţia din România locuieşte în mediul rural, comparativ cu aproximativ 23,6% în statele membre UE. Aproximativ 30% din populaţie este angajată în agricultură, comparativ cu aproximativ 2% în vechile state membre (UE15) şi 3-14% în noile state membre (UE-8). Există diferenţe majore între zonele rurale şi cele urbane, primele fiind marcate de un nivel de sărăcie semnificativ mai mare şi de un nivel de trai corespunzător mai mic.

Dezvoltarea agriculturii şi furnizarea de bunuri publice în zonele rurale este prin urmare esenţială pentru integrarea europeană a României şi pentru îndeplinirea obiectivelor de coeziune socială.

Persoanele care locuiesc în zona rurală consideră agricultura ca o ramură existențială cu un rol important pentru populație, însă cunosc faptul că producția este foarte slabă, lucru care îi pune în situații dificile. În general, agricultura întregii țări se află într-o situație de declin, fapt ce afectează și agricultura la nivel local, acest lucru fiind determinat de fragmentarea proprietăților, de folosirea redusă a îngrășămintelor chimice sau naturale, de dotarea din ce în ce mai slabă cu mașini și utilaje, suprafețe întinse nu sunt irigate, iar solul se degradează de la an la an.

Investițiile atrase către sectorul agricol ar contribui substanțial la practicarea unei agriculturi durabile și eficiente din punct de vedere productiv și ar ajuta într-un mod pozitiv forța de muncă. Performanțele sectorului agricol va atrage efecte pozitive asupra stabilității micro și macro-economice, va ajuta la asigurarea unui echilibru al consumului alimentar și a securității agro-alimentare și va contribui la creșterea ponderii exploatațiilor agricole comerciale în totalul exploatațiilor.

Se preconizează că pe termen mediu şi lung schimbările climatice vor afecta din ce în ce mai mult România şi sectorul său agricol. România va trebui să se aştepte la o creştere constantă a temperaturii medii anuale, asemănătoare cu proiecţiile pentru Europa, care poate varia între 0,5 °C şi 1,5 ºC până în 2029 şi între 2,0 °C şi 5,0 °C până în 2099, în funcţie de scenariul global.

Este de aşteptat ca modelele de precipitaţii să se schimbe în mod semnificativ şi să producă un impact teritorial diferenţiat în România. Partea de nord a ţării va obţine probabil

câştiguri de productivitate a culturilor pe termen mediu, dar va fi supusă la inundaţii mai mari pe timpul iernii şi la probleme din cauza lipsei de apă în timpul verii. Sudul şi sud-estul României vor fi mai grav afectate, iar valurile de căldură şi de secetă vor duce la o scădere generală a productivităţii şi a producţiei din sectorul vegetal.[7]

Ponderea agriculturii în valoarea adăugată brută în Regiunea Nord-Vest (4,58 % în 2016) este depășită de media națională (4,8 % din 2017) totuși este mai mare decât media UE28 (1,6% în 2017) iar ponderea forței de muncă ocupată în agricultură, silvicultură și pescuit în anul 2018 (22,35%), se situează puțin peste media națională (20.93 % în 2018), doar județul Cluj se află sub medie media națională cu 14,5 % însă este mult peste media UE28 (4,2% în anul 2016). Aceste date ne arată importanța economică și socială a acestui sector pentru Regiunea Nord-Vest.

Din cele 3.416.046 ha cât reprezintă suprafața totală a Regiunii Nord Vest, aproximativ 2.079.500 ha (60,8%) erau în anul 2014 destinate agriculturii (teren arabil; pășuni și fânațe; pomicultură și viticultură). Județele care dețin cea mai mare pondere a suprafeței agricole utilizate în total suprafață sunt Satu Mare (71,9), Cluj (64,9%) și Bihor (64,6%), în timp ce Maramureș (48,5%) și Bistrița Năsăud (55,6%) dețin ponderi mai mici.

În anul 2018 Regiunea Nord-Vest[8] a avut o producție de fructe egală cu 344.835 tone, valoare care o plasează pe locul 2 la nivel de țară, după Regiunea Sud-Muntenia. În regiune s-au produs 138.937 tone de mere, 145.457 tone de prune, 9.608 tone de pere, 3.454 tone de caise și zarzăre, 11.731 tone de cireșe și vișine, 11.578 tone de nuci (locul 1 pe țară), 7.856 tone de piersici și nectarine (locul 1 pe țară). Regiunea ocupă locul I în ceea ce privește numărul pomilor fructiferi în anul 2018.

Fond Funciar

Fondul funciar este constituit din terenurile de orice fel, indiferent de destinație, de titlul pe baza căruia sunt deținute sau de domeniul (public, privat, cooperatist, obștesc etc.) din care fac parte.

Fondul funciar este format din teren arabil, pășuni și fânețe naturale, vii și livezi, păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră, construcții, drumuri și căi ferate, ape, bălți și alte suprafețe.

Suprafața totală a Regiunii Nord Vest în anul 2014 măsura 3.416.046 ha din care suprafața terenului agricol este de 2.079.500 ha, teren arabil 1.021.392 ha, suprafețele de pășuni 610.850 ha, fânețe 401.608 ha, vii și pepiniere viticole 9.470 ha, livezi si pepiniere pomicole 36.180 ha. Suprafața totală de terenuri neagricole fiind de 1.336.546 ha, iar pădurile și vegetația forestieră au o suprafață de 1.026.655ha.

[7] MADR - Strategia pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu și lung orizont 2020-2030, București 2015

[8] Sursa: prelucrare bazată pe date INS Tempo Online conform Planului de dezvoltare regională a regiunii NV 2021-2027

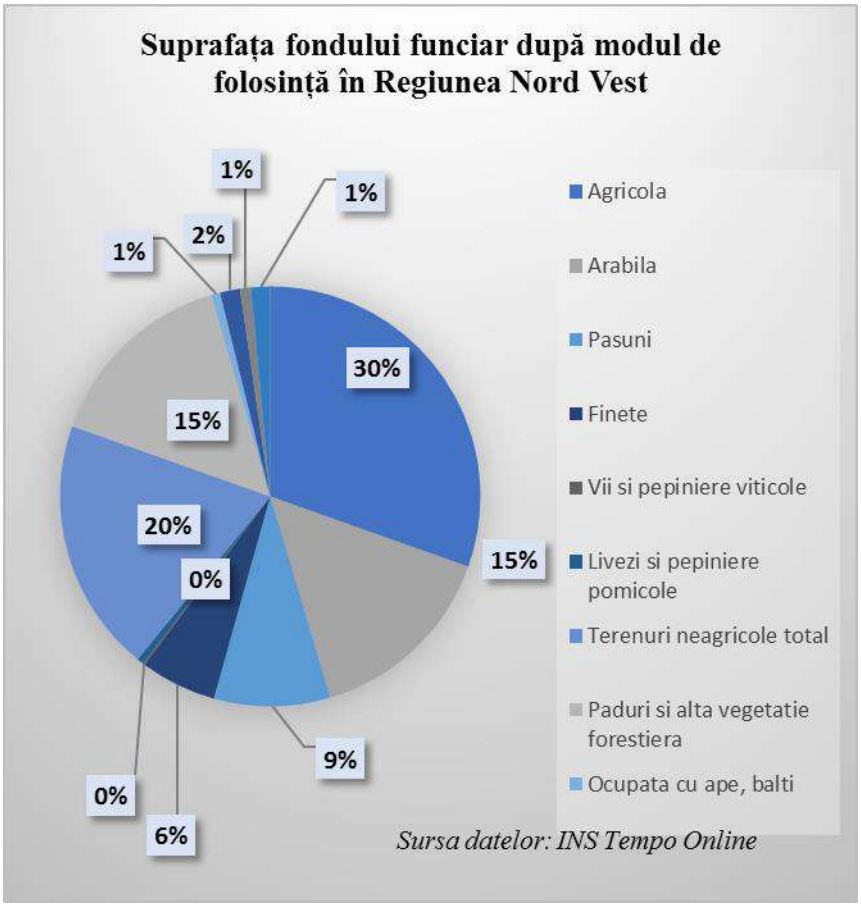

Județul Sălaj are o suprafață totală de 386.438 ha, din care suprafața agricolă reprezintă 238.950 ha, suprafața arabilă este de 120.559 ha, pășuni 74.340 ha, fânețe 36.659 ha, vii și pepiniere viticole 2529 ha. Totalul de terenuri neagricole au o suprafață de 147,488 ha, iar pădurile și vegetația forestieră au un total de 106.336 ha.

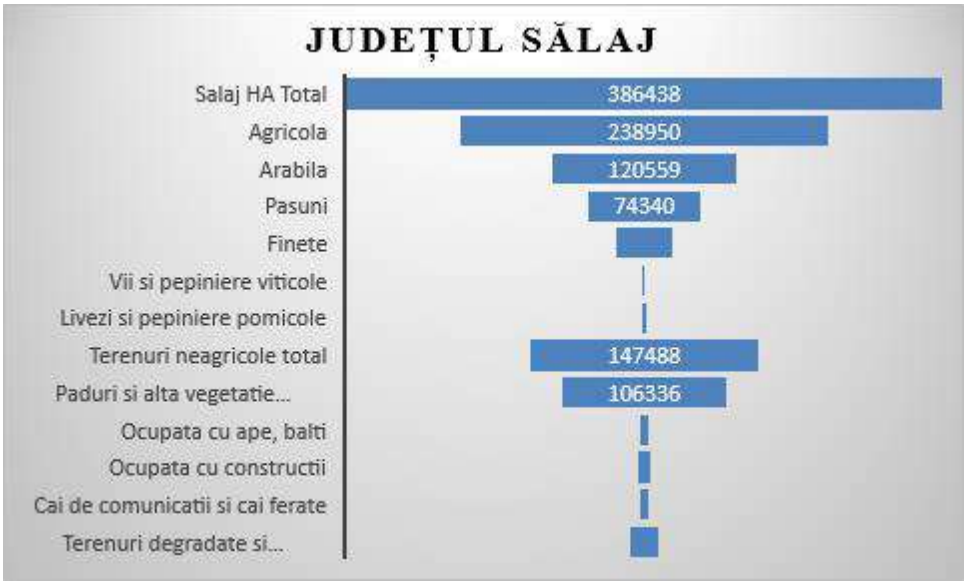

În comuna Marca suprafața totală de 4837 ha este împărțită astfel: teren agricol 3263 ha, teren arabil 1870 ha, pășuni 858 ha, Paduri si alta vegetatie forestieră 1100 ha, Cai de comunicatii si cai ferate 121 ha. Terenurile sunt utilizate în mare parte pentru activități agricole.[9] Distrugerea culturilor agricole sunt cauzate până la 100% de porci mistreți care au populat masiv în ultima perioadă localitatea, dar și întreg județul Sălaj. Această populare masivă din ultimii ani este confirmată și de Asociația Județeană a Vânătorilor și Pesacarilor Sportivi Sălaj.

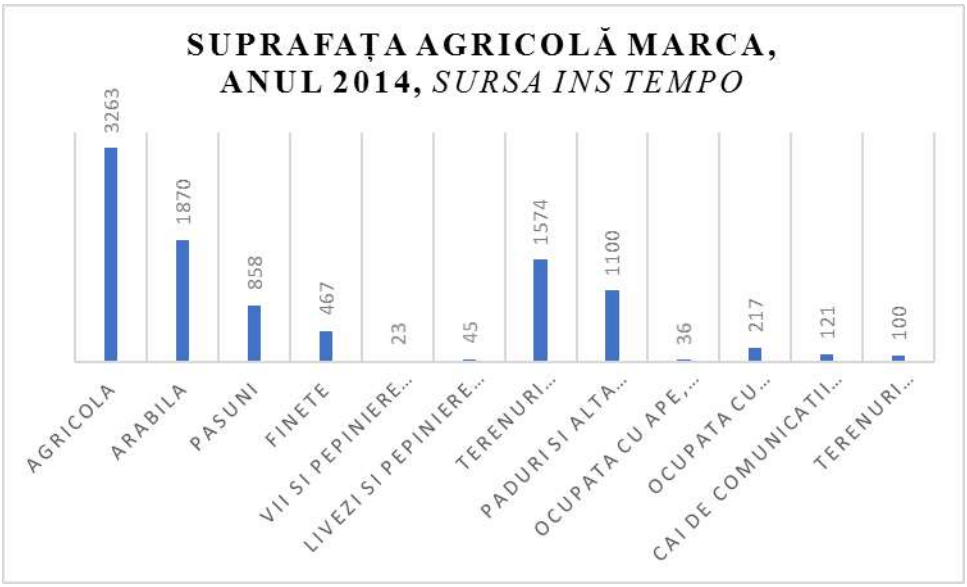

[9] Până la finalizarea acțiunii de cadastrare a țării, de către Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară, seriile de date sunt blocate la nivelul anului 2014.

La nivelul primăriei Marca sunt înregistrate 2 contracte de arendă având suprafațe de 24.000 mp și 10.200 mp.

Principalele culturi și producția înregistrată în ultimii 3 ani este regăsită în graficele de mai jos:

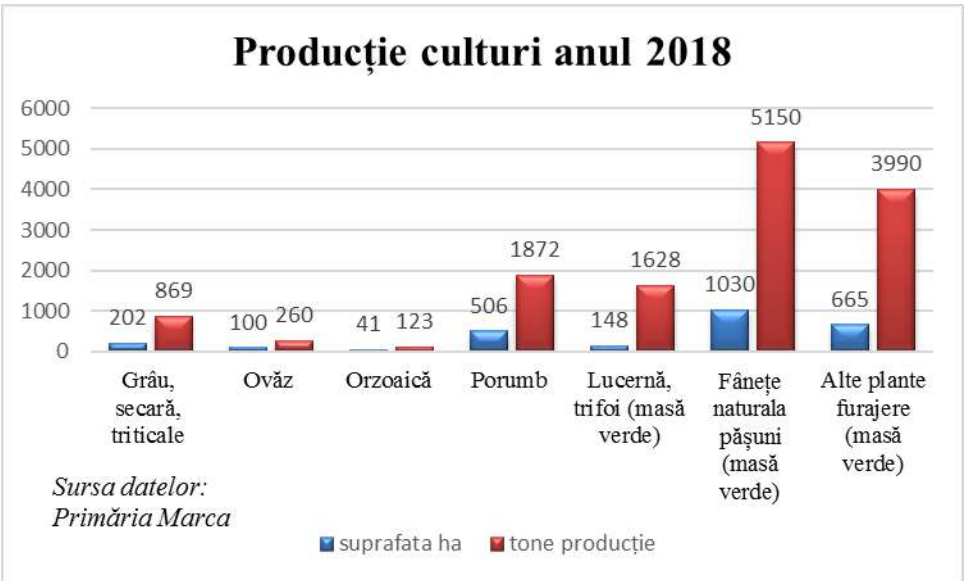

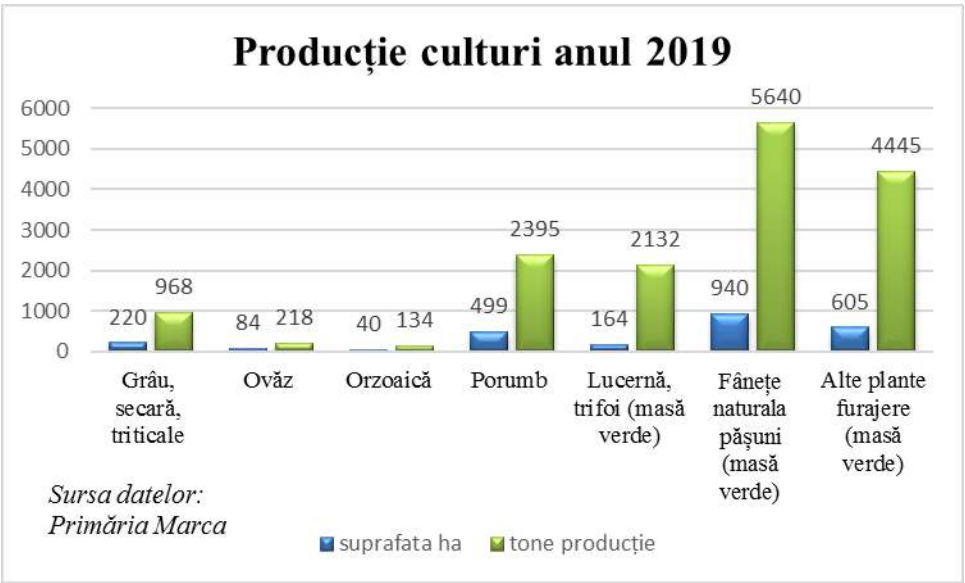

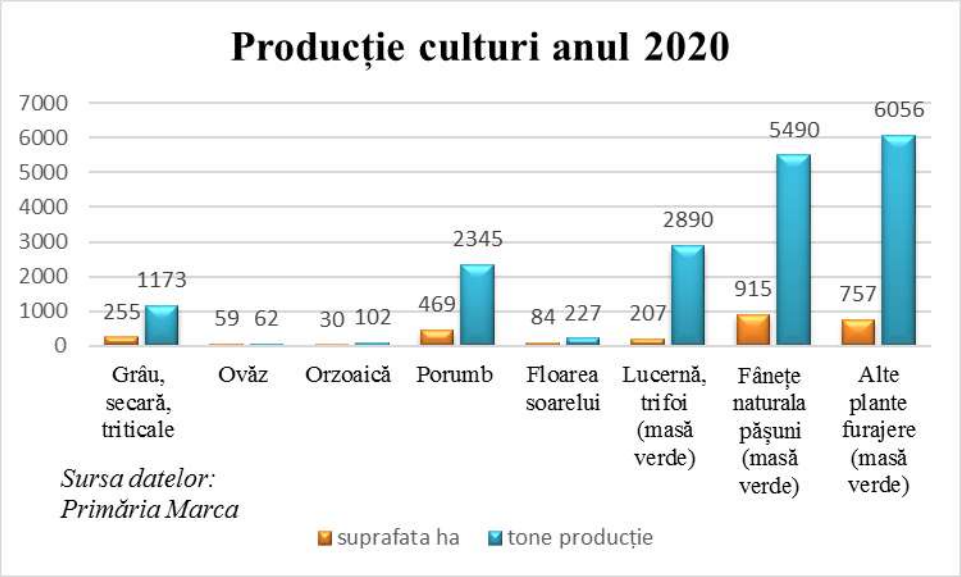

Efectivele de animale reprezintă totalitatea animalelor domestice crescute pentru producție, reproductie si tractiune, iar ele sunt definite astfel:

1. **Bovine** – reprezintă totalitatea taurinelor si bubalinelor, masculi si femele, pe diferite grupe de vârstă și destinație economică;
2. **Vaci si bivolite** - femele care indiferent de vârstă, greutate sau producție au fătat cel puțin o dată (vaci de lapte și bivolițe pentru reproducție);
3. **Ovine** - reprezintă toate animalele din specia ovine, indiferent de sex, vârstă, destinație economică și locul unde se află;
4. **Caprine** - reprezintă toate caprinele indiferent de sex, vârstă, destinație economică și locul unde se află;
5. **Porcine** - reprezintă totalitatea porcinelor din exploatația agricolă (inclusiv porcine aflate în maternități, crescătorii si îngrășătorii), indiferent de sex, categorii de greutate și destinație economică;
6. **Păsări** - reprezintă toate categoriile de păsări existente în exploatația agricolă (găini, curci, rațe, gâște, alte păsări: prepelițe, bibilici etc.);
7. **Familii de albine** - reprezintă numărul de familii de albine, destinate producției de miere

În evidența Primăriei Marca se regăsesc efectivele de animale reprezentative în tabelul de mai jos:

Anul 2018	Număr	Producție
Bovine	491 capete	Lapte 10.140 hectolitri

	Viței – 338 capete	
Vaci de lapte	338 capete	
Ovine	2589 capete miei 2.120	Lână 27.767 kg
Caprine	207 capete iezi 180	Lapte 1.950 litri
Porcine	873 capete Purcei 390 capete	carne 110 tone
Păsări	16.277 capete	ouă 450.000 bucăți Carne 24 tone
Albine	900 familii	27.000 kg miere

Anul 2019	**Număr**	**Producție**
Bovine	480 capete Viței – 3346 capete	lapte 11.760 hectolitri
Vaci de lapte	346 capete	
Ovine	2.384 capete miei 2.105	Lână 7.152 kg
Caprine	217 capete iezi 190	Lapte 2.000 litri
Porcine	839 capete Purcei 260 capete	carne 10 tone
Păsări	8.170 capete	ouă 300.000 bucăți Carne 16 tone
Albine	1272 familii	44.520 kg miere

Anul 2020	**Număr**	**Producție**
Bovine	430 capete Viței – 315 capete	lapte 11.970 hectolitri

Vaci de lapte	315 capete	
Ovine	3.302 capete - miei 2.000 capete	Lână 9.000 kg
Caprine	230 capete - iezi 219 capete	Lapte 2.300 litri
Porcine	850 capete Purcei 230	carne 97 tone
Păsări	14.297 capete	Carne 21 tone ouă 420.000 bucăți
Albine	1.308 familii	39.240 kg miere

Agricultura Ecologică

Agricultura ecologică este un sector dinamic în România, care a cunoscut în ultimii ani o evoluție ascendentă, atât în sectorul vegetal cât și în sectorul de producție animalieră, aliniat cu creșterea exponențială a sectorului în Europa și în lume, pe fondul creșterii preocupărilor pentru alimentație sănătoasă.

Rolul sistemului de agricultură ecologică este de a produce hrană mai curată, mai potrivită metabolismului uman, în deplină corelaţie cu conservarea şi dezvoltarea mediului. Unul dintre principalele scopuri ale agriculturii ecologice este producerea de produse agroalimentare proaspete şi autentice, care să respecte factorii naturali şi de mediu.

În comuna Marca există produse ecologice înregistrate: lucerna și livezi.

În perioda de producţie la fermă se interzice utilizarea organismelor modificate genetic (OMG-uri şi derivatele acestora) a fertilizanţilor şi pesticidelor de sinteză, a stimulatorilor şi regulatorilor de creştere, hormonilor, antibioticelor etc.

În etapa de procesare a alimentelor se interzice folosirea aditivilor alimentari, a substanţelor complementare şi a substanţelor chimice de sinteză, pentru prepararea alimentelor ecologice. Agricultura ecologică are o contribuţie majoră la dezvoltarea durabilă a agriculturii, la creşterea activităţilor economice cu o importantă valoare adăugată şi la sporirea interesului pentru dezvoltarea spaţiului rural.

În România, controlul şi certificarea produselor ecologice este asigurată în prezent de organisme de inspecţie şi certificare private. Acestea sunt aprobate de Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale, pe baza criteriilor de independenţă, imparţialitate şi competenţă stabilite în Ordinul nr. 895/2016 pentru aprobarea Regulilor privind organizarea sistemului de inspecţie şi certificare, de aprobare a organismelor de inspecţie şi certificare şi de

supraveghere a activităţii organismelor de control. Aprobarea de către M.A.D.R a organismelor de inspecţie şi certificare este precedată, în mod obligatoriu, de acreditarea acestora realizată de către un organism abilitat în acest scop.

Una din condiţiile esenţiale pentru dezvoltarea agriculturii ecologice o reprezintă promovarea conceptului de agricultură ecologică în vederea conştientizării consumatorilor de avantajele consumului de produse ecologice, astfel încât aceştia să ofere un preţ mai mare pentru produse curate a căror calitate este garantată de un sistem de inspecţie şi certificare.

Acţiunile de informare a producătorilor, de instruire şi de promovare a conceptului de agricultură ecologică sunt realizate de către organizaţii de stat şi private. Educaţia în agricultura ecologică, în vederea formării de specialişti pentru acest domeniu constituie o preocupare a instituţiilor de profil din învăţământul superior.

Ca parte a campaniei de promovare a agriculturii ecologice în Uniunea Europeană, la iniţiativă Directoratului General pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală al Comisiei Europene, a fost creat site-ul www.ec.europa.eu/agriculture/organic/home_ro ce are ca principal obiectiv informarea publicului larg cu privire la sistemul de agricultură ecologică precum şi punct de plecare în realizarea campaniilor promoţionale în diferite State Membre.

De asemenea, în vederea promovării produselor ecologice, Comisia Europeană acordă sprijin de până la 50% programelor de informare şi promovare propuse de organizaţiile profesionale şi interprofesionale din sector, care participă cu minim 20 % din costul real al acţiunilor, cofinanţarea fiind asigurată de la bugetul de stat, în conformitate cu prevederile Regulamentului (CE) nr. 3/2008 al Consiliului privind acţiunile de informare şi promovare pentru produsele agricole pe piaţa internă şi în ţările terţe şi cu Regulamentul (CE) nr. 501/2008 al Comisiei de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 3/2008.

Turismul

Potenţialul turistic de excepţie al României este marcat prin două componente esenţiale:

- componenta naturală, reprezentată prin peisaje spectaculoase, configuraţia variată a reliefului,condiţiile climatice favorabile, valoarea terapeutică şi abundenţa unor factori naturali de cură;

- componenta antropică, reprezentată prin vestigii ale civilizaţiilor ce s-au succedat pe teritoriul României din vremuri imemoriale, monumente şi obiective de artă laică sau religioase, muzee şi colecţii muzeale, elemente de etnografie şi folclor de mare frumuseţe şi originalitate, realizări actuale de prestigiu.

Acestea constituie elementele de mare atractivitate pentru turismul românesc, prezentând o paletă largă de forme de turism: de sejur (de litoral, montan, balnear), vânătoare şi pescuit sportiv, turism itinerant cu valenţe culturale, turism profesional etc.

Fiecare formă a cadrului natural deţine, după specificul său, o anumită capacitate de potenţial turistic, urmărită pe treptele majore de relief, creşte de la câmpie, la dealuri şi

podişuri până la unităţile montane, excepţie făcând litoralul românesc al Mării Negre şi Delta Dunării, care prezintă aspecte fizico-geografice originale.

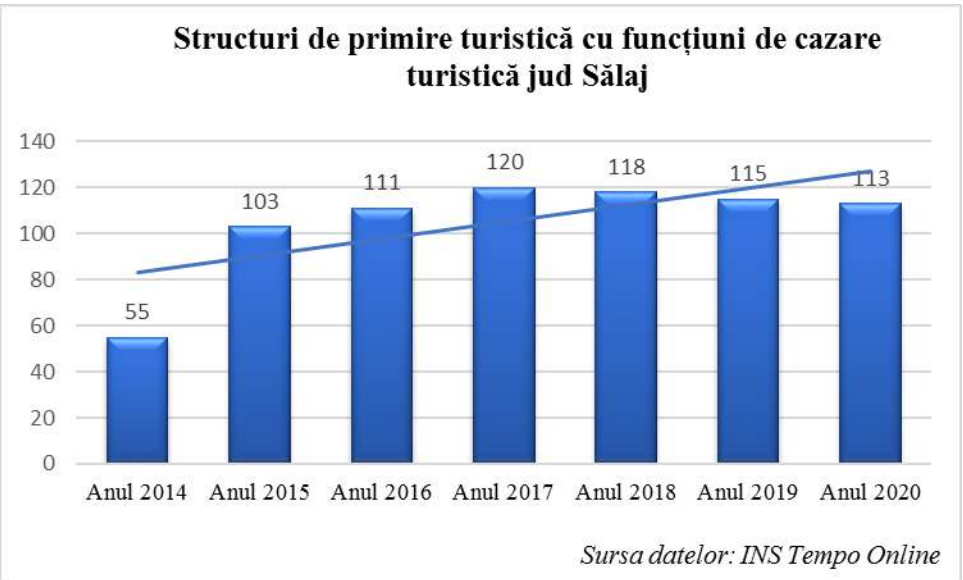

Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest beneficiază de un complex de factori turistici morfologici, climatici, hidrografici şi biogeografici cu valoare atractivă deosebită. În ceea ce priveşte tipurile majore de relief, se evidenţiază cu precădere relieful montan, considerat cel mai atractiv, care ocupă o suprafaţă de 9.564 km² (circa 28% din teritoriul regiunii).

Acesta ocupă fațada estică și nord-vestică a regiunii, fiind reprezentat în primul rând de lanțul vulcanic al Munților Carpați (cu masivele Oaș, Gutâi, Țibleș, Bârgău și sectorul nordic al Munților Călimani – cu înălțimi cuprinse între 824 și 1.990 m).

În al doilea rând, spre est, se întind culmile cristaline ale Munților Maramureșului, Suhardului și Rodnei (cei din urmă fiind cei mai înalți din regiune, cu o altitudine maximă de 2.303 m – Vârful Pietrosu).

Zona de sud a regiunii este alcătuită din masive ale Munților Apuseni, în componența cărora cheile se înscriu ca forme caracteristice, prin numărul apreciabil (52) dintre care, cele mai cunoscute sunt: Cheile Turzii, Cheile Turenilor, Masivul Gilău-Muntele Mare (Cheile Runcului, Pociovaliștei, Posăgii) sau Bihorului (Cheile din bazinul văii Bogăi). Tot în Munții Apuseni întâlnim ghețari fosili, precum Avenul Borțig sau ghețarul Focul Viu, în timp ce în Munții Rodnei se găsesc cele mai vizibile urme ale ghețarilor cuaternari (Peștera Ghețarul de la Barsa), care au lăsat în urmă nenumărate circuri glaciare, cum ar fi: Lala, Negoiescu, Iezer, Buhăescu, Izvorul Cailor și Puzdrele. În Munții Apuseni (pe teritoriul Regiunii Nord-Vest), există extrem de multe peșteri și avene. Din punct de vedere peisagistic, cele mai importante peșteri din perimetru sunt Peștera din Valea Rea, Piatra Altarului, Micula, Pojarul Poliței, din punct de vedere paleontologic – Peștera Urșilor și Onceasa, iar din punct de vedere arheologic – Peștera Vârtop, Peștera Rece și Peștera Coliboaia. O parte din peșterile enumerate anterior nu beneficiază de infrastructură adecvată pentru vizitare, așadar nu pot fi incluse într-un circuit turistic, fiind interzis accesul persoanelor neautorizate. Se impune așadar realizarea de investiții și amenajări pentru a putea include peșterile cu atractivitate ridicată într-un asemenea circuit, fiind o nișă de interes pentru o bună parte din turiștii europeni. Alte atracții deosebite din regiune sunt: vulcanii noroioși de la Monor (județul Bistrița-Năsăud), Groapa Ruginoasa de la Vârtop (cel mai mare fenomen de eroziune naturală

din România) și Molhasurile de la Izbuce (printre cele mai importante turbării din punct de vedere științific).

Regiunea Nord-Vest adăpostește unele dintre cele mai frumoase parcuri naționale și rezervații din România. Cu o floră și o faună variată și structuri ale reliefului unice în România, aceste parcuri propun și numeroase trasee turistice atât pentru iubitorii muntelui cât și pentru iubitorii de ecoturism: Parcul Național Munții Rodnei – cel mai mare parc național din regiune, Parcul Național Apuseni – parcul peșterilor lui Emil Racoviță și Parcul Național Munții Maramureșului – parcul izvoarelor minerale.

Principalele areale și trasee de practicare a alpinismului/escaladei care se evidențiază în regiunea Nord-Vest sunt: Cheile Turzii, Cheile Turenilor, zona Peștera Vadu Crișului, zona Șuncuiuș, zona Bulz, cetatea Lita, șaua Bohodei, zona Remeți, Padiș, Pietrele Negre, Cheile Lazurilor, Creasta Cocoșului, Piatra Vlaicului, Vârful Igniș și Limpedea.

Atracții turistice din comuna Marca, jud Sălaj sunt:

- Biserica de lemn din satul Porț, construcție 1792, monument istoric
- Cetatea dacică de la Marca
- Monumentul Eroilor din Port
- Defileul răului Barcău
- schitul Nașterea Maicii Domnului din localitatea Marca

Există o singură nitate de primire turiști Com Cetate SRL care este amplasată în localitatea Porț.

Biserica de lemn din Porț se află în localitatea cu același nume din vestul județul Sălaj, oferind privitorului, de pe ridicătura pe care se află, o largă vedere spre valea Barcăului și mai departe spre Bihorul vecin. Amplasată aproape de cimitir, în marginea estică a satului, biserica este datată în anul 1792 prin o inscripție ce se găsește încrustată pe grinda superioară a ancadramentului ușii de intrare în naos. Având dimensiuni modeste, biserica se evidențiază prin decorul său pictat, cu o cromatică bogată[10], cu influențe baroce[11], realizat fiind de un pictor, se bănuiește, ce provine din mediul urban[1]. Biserica este înscrisă pe noua listă a monumentelor istorice sub codul LMI: SJ-II-m-B-05098.

[10] Ioan Godea - Monumente de Arhitectură Populară din Nord-Vestul României, Vol.I, Biserici de lemn din Zona Barcău-Crasna, Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, 1972, pag. 50

[11] Ioana Cristache-Panait - Monumente istorice bisericești din Eparhia Ortodoxă Română a Oradei. Biserici de lemn, Oradea, 1978, pag. 376

Tradiția păstrată despre înființarea satului Porț spune că această localitate a fost întemeiată de patru familii venite din satul vecin, Marca[12]. Fără a se păstra documente cu privire la momentul înființări satului, primele mențiuni ale localității datează din sec. al XIV-lea, mai exact în anul 1393- din documentele de atestare rezulta ca denumirea era de Olah Porcelany - (chestiune interesanta ce ar atesta o activitate de olarit recunoscuta la mare distanta; Argila este prezenta in zona, ceea ce poate reprezenta o materie prima de buna calitate), când localitatea Porț este subiectul unui schimb de moșii de la un proprietar la altul[13]. După alte surse, prima atestare documentară a localității are loc abia în anul 1477[14]. Dincolo de aceste surse care atestă localitatea, trebuie menționat faptul că localitatea lipsește atât din cele trei conscripții cu caracter religios realizate în secolul al XVIII-lea, cele din anii 1733, 1750 și 1760-1762 dar și din harta întocmită cu ocazia primei ridicări topografice militare austriece din anii 1769-1773. Ce fel de evenimente au condus la aceste omisiuni nu se cunoaște, cert este faptul că doar peste aproximativ douăzeci de ani, în anul 1792, un eveniment deosebit a avut loc în legătură cu biserica din localitate. Se bănuiește că acest eveniment ar fi tocmai terminarea bisericii, ocazie cu care a fost realizată și inscripția ce se păstrează în partea superioară a trecerii din pronaos în naos (*sursa fotografiei : Bogdan Ilieş - Operă proprie)*.

Biserica, de dimensiuni modeste, păstrează planul tradițional dreptunghular (lung de aprox. 8,3 m și lat de aprox. 5 m) la care se adaugă spre răsărit, absida altarului decroșată, poligonală, lungă de aprox. 3,25 m. Întreg edificiul bisericii este înconjurat de un pridvor, ceva mai îngust în partea din spate (latura de nord a bisericii) față de latura de sud a bisericii, unde acesta are o lățime de aprox. 1 m. Diferența este explicabilă, întrucât latura sudică adăpostește și intrarea în biserică. Construcția este înconjurată de un brâu decorativ, simplu amplasat în partea mediană a pereților. Intrarea în biserică este tratată cu o grijă aparte. Partea superioară a intrării este rotunjită iar foaia ușii este formată din stânduri prinse cu cuie de fierărie. Ușa este încadrată de decorațiuni sculptate de forma unei frânghii.

Interiorul, împărțit în cele trei încăperi consacrate: pronaos, naos și altar păstrează fragmente din decorul pictat. Trecerea din pronaos în naos se face prin intermediul unei uși ce are partea superioară rotunjită, asemănătoare cu intrarea. Pe ancadramentul acestei intrării se regăsește înscris anul ce datează biserica. Peretele ce desparte pronaosul de naos are prevăzute orificii dreptunghiulare pentru a înlesni urmărirea vizuală a slujbei. Întrucât trecerea dintre cele două încăperi nu se află poziționată exact pe axul bisericii, cele două spații regăsite în stânga și dreapta intrării în naos sunt de dimensiuni diferite, cel dinspre latura de nord fiind mai mare. Situații în care intrarea în naos se află ușor deviată spre latura

[12] Dionisie Stoica și Ioan P. Lazar - Schița Monografică a Sălagiului, Editura Victoria, Șimleu-Silvaniei, 1908, pag. 263
[13] Petri Mor - Szilágy vármegye monographiája, 1902, vol. IV, pag. 260
[14] Ioan Godea - Monumente de Arhitectură Populară din Nord-Vestul României, Vol.I, Biserici de lemn din Zona Barcău-Crasna, Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, 1972, pag. 49 - vezi și C. Suciu - Dicționar istoric al locaităților din Transilvania, Ed. Academiei RPR, 1967

de sud se mai întâlnesc și la bisericile de lemn din Nadiș și Stâna, ultima aflată în cadrul Mănăstirii Bic de lângă Șimleu Silvaniei. Naosul, acoperit de o boltă semicilindrică, prin dimensiunile sale: lungime 4.8 m, lățime 3,25 m și înălțime 4,55 m se apropie de forma unui cub. Trecerea spre absida altarului se face prin doar două uși, una pentru preot iar alta pentru diacon. Altarul este acoperit de o boltă semicilindrică ce se termină în partea de est prin intermediul a trei fâșii curbe. Pronaosul bisericii, înalt de aprox. 2,2 m este tăvănit.

Întreg edificiul este protejat de un acoperiș cu două secțiuni: prima - ce acoperă pronaosul și naosul ajunge la înălțimea de 6,55 m, iar cea de-a doua, mai scundă, adăpostește absida altarului. Deasupra pronaosului se află turnul clopotniță. Acesta este relativ scund, de aprox. 11,7 m. Galeria turnului, deschisă, este acoperită de fleșa turnului, ce se termină cu o cruce.

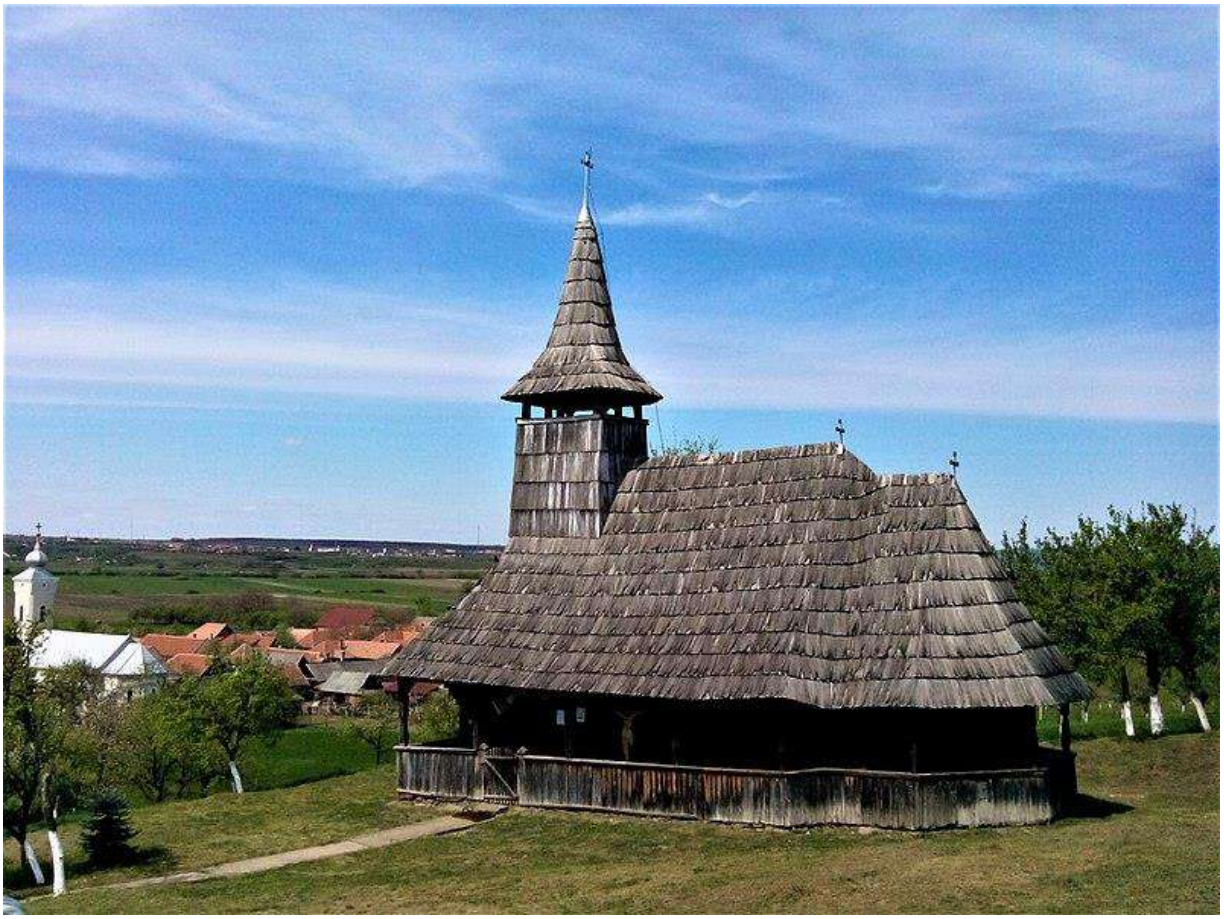

Sursă fotografie : Nicu Farcaș

Ceea ce deosebește această biserică de restul bisericilor de lemn din zonă este pictura. Programul iconografic păstrează linia tradițională, în tindă fiind regăsită Pilda Fecioarelor, din această compoziție păstrându-se mai bine grupul celor cinci fecioare înțelepte. Pe peretele de nord și pe cel de răsărit sunt reprezentate sfinte mucenițe precum Sf. Iuliana, Sf. Anastasia, Sf. Maria Magdalena, Sf. Salomia sau Sf. Ioana. Bolta semicilindrică a naosului fost decorată cu câteva medalioane în care sunt prezentate: Sfânta Treime, Mielul ce poartă steagul, Patriarhul Avraam dar și Pilda Pelicanului. În părțile laterale ale bolții naosului au fost redați Evanghelistul Luca, Sf. Proroc Iacov, Evanghelistul Matei, Sf. Proroc Ilie precum și alte scene care, datorită stării de degradare nu pot fi recunoscute. Absida altarului este

decorată cu portrete de sfinți părinți: Sf. Spiridon, Sf. Silvestru, Sf. patriarh Alexandru sau Sf. patriarh Macarie. Bolta absidei este decorată cu imaginea porumbelului, simbolul Sf. Duh. Spațiile dintre imagini au fost completate cu decorații vegetale, realizate într-o cromatică dominată de culori vii precum galbenul, roșu sau verdele, specifice canoanelor barocului.

În cazul iconostasului bisericii se remarcă faptul că a fost amplasat peste unul mai vechi, acest eveniment având loc probabil în secolul al XIX-lea[15]. Stilul picturii iconostasului trădează experiența unui pictor format și venit din ambianța culturală central europeană. În partea superioară a iconostasului sunt redați apostolii, grupați câte trei, spațiul central fiind dominat de către icoana ce îl prezintă pe Isus Cristos stând pe tron. În registrul următor sunt redate evenimente importante din calendarul bisericesc: "Nașterea Precistei", "Aducerea în biserică", "Nașterea lui Isus", "Botezul Domnului", "Bunavestire", "Duminica Floriilor", "Învierea lui Hristos", "Înălțarea Domnului", "Icoana cea nefăcută de mână", "Pogorârea Duhului", "Schimbarea la față" și "Adormirea precistei"[16].

Cultură

În anul 2018, Regiunea Nord-Vest se situează pe locul 2 la nivel național, după Regiunea București-Ilfov, din perspectiva numărului de săli de operă și teatre de păpuși. Tot pe locul 2 se situează și în ceea ce privește centrele culturale, dar după Regiunea Centru. Mai puțin bună este situația în regiune când vine vorba de infrastructuri precum: muzee și cinema (locul 5), teatre dramatice și filarmonică (locul 4), orchestre populare și biblioteci (locul 3). Cele 1.366 de biblioteci existente în anul 2018 în regiunea Nord-Vest (14,4% din totalul național) au înregistrat circa 434.976 de cititori activi (13,8% din totalul național).

Domeniul cinematografiei este unul bine reprezentat în Regiunea Nord-Vest din perspectiva distribuției și consumului de film, însă inexistent din punctul de vedere al producției, care este concentrată exclusiv în Regiunea București-Ilfov – cu două centre de tradiție – București și Buftea. În 2017, în Regiunea Nord-Vest, funcționau 10 cinematografe (din 89 la nivel național), oferind un număr de 61.197 de spectacole (10,16% din total național), ceea ce plasează regiunea pe locul VI la nivel național,

Consumul cultural este afectat de lipsa de infrastructură culturală, în special în mediul rural, unde cele mai vizitate locuri sunt muzeele și galeriile de artă, expozițiile de artizanat și parcurile istorice sau culturale, obiectivele de patrimoniu, infrastructura din mediul rural fiind limitată la astfel de structuri.

Biblioteca este o instituție de cultură în care se adună, se organizează și se păstrează fonduri de publicații (cărți, reviste etc.) și manuscrise pentru a fi folosite de cititori.

[15] Ioana Cristache-Panait - Monumente istorice bisericești din Eparhia Ortodoxă Română a Oradei. Biserici de lemn, Oradea, 1978, pag. 373
[16] Ioana Cristache-Panait - Monumente istorice bisericești din Eparhia Ortodoxă Română a Oradei. Biserici de lemn, Oradea, 1978, pag. 374

O bibliotecă este o colecție privată de cărți și alte medii, sau și o colecție de medie mare, deținută și administrată de o instituție. Termenul provine din combinația termenilor greceşti biblos (carte) și theke (cufăr).

Tot „biblioteci” se numesc și clădirile (sau părțile de clădiri) care adăpostesc astfel de colecții.

În comuna Marca, conform datelor INS, există 1 bibliotecă, Locuitorii comunei aveau la dispoziţie în anul 2019 un număr de 7587 de volume, faţă de 7556 volume existente în anul 2018. La nivel de judeţ, numărul de volume a înregistrat o scădere majoră de la 2.008.063 din anul 2019 faţă de anul 2018 când existau 2.009.367 volume.

Numărul cititorilor activi la nivelul comunei Marca a scăzut în perioada anilor 2012-2019, de la 284 în 2013, la 96 cititori în 2019. Acelaşi trend descendent îl regăsim şi la nivelul județului, numărul de cititori activi a scăzut de la 43.895 cititori în 2014 la 39.674 în anul 2019.

În ceea ce priveşte numărul de volume eliberate în comuna Marca, acesta a scăzut de la 3712 volume eliberate în anul 2012 la 967 de volume în anul 2019. Aceste date denotă interes scăzut faţă de cărţile împrumutate în rândul comunităţii locale.

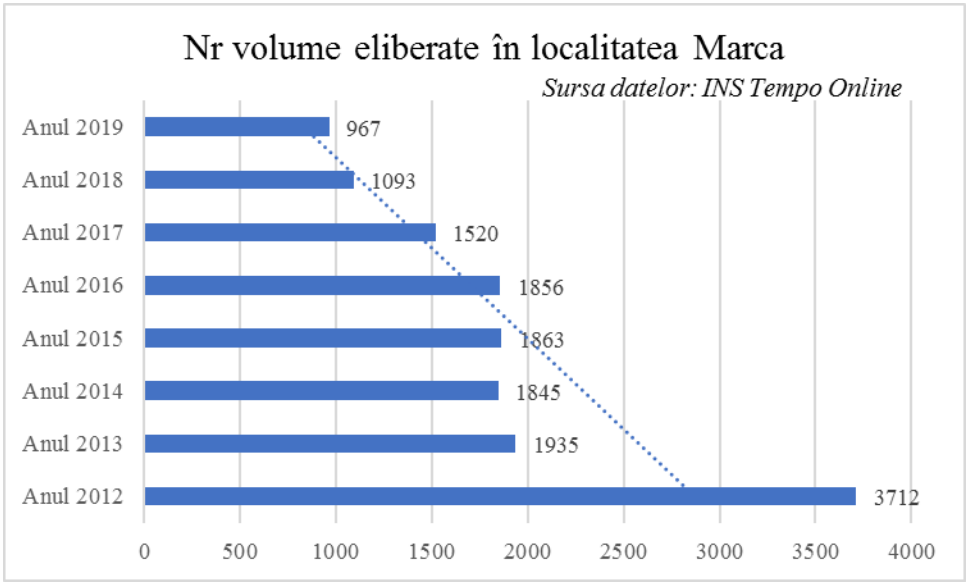

La nivel de judeţ, în perioada anilor 2014-2019, se păstrează un trend descendent al volumelor eliberate, numărul acestora scăzând treptat de la 578153 în anul 2018 la 581.922 în anul 2019, procentual vorbind numărul volumelor a scăzut cu 0,64 % faţă de anul 2018.

Pe raza Comunei Marca există 4 cămine culturale: Cămin Cultural Marca, Cămin Cultural Porț, Cămin Cultural Leşmir și Cămin Cultural Șumal, iar în incinta acestor cămine se desfășoară diferite activități precum:

- manifestări organizate de primărie cu ocazia unor sărbători naționale (24 ianuarie, 1 decembrie)
- piese de teatru puse în scenă de către artiști profesioniști în cadrul parteneriatului pe care primăria îl are cu Asociația Cultură’n Șură

- diferite activități organizate de către Școala Gimnazială nr. 1 Marca (spectacole, serbări, concursul Elevii au talent)
- Festivalul anual ,,Placinta Marcanului”

Costume populare şi meşteşuguri[17]

Portul vechi al locuitorilor, conservat în forma tradiţională până în deceniul al VI-lea din secolul trecut, constituie încă un argument al apartenenţei Văii Barcăului la zona etnografică a Sălajului. Femeile îşi confecţionau costumele aşa numite „Port cu rochii albe”, care aparţin tipului zonei de nord-vest a ţării. Ele transformă poalele tradiţionale din pânză – croite din clini drepţi- în rochii de pânză de casă, largi, plisate, fixate pe talie printr-o betelie lată, „bartă”. Costumul este individualizat acestei zone prin purtarea unui „spăcel” – cămaşă cu un croi caracteristic, cu umeri croiţi separat din bucăţi mici de stofă, ornamentate prin cusături şi alesături în război. Aceste mici „petice” sunt deosebite ca aspect şi poziţie faţă de altiţele din sudul ţării şi se regăsesc în Oaş, Crişana şi Banat.

Marca mai are ca specific cusătura pe creţuri executată la baza mânecii. Vechimea pieselor se recunoaşte după ornamentaţia motivelor geometrice, discret colorate; cele mai noi piese se disting după motivele florale multicolore, aceasta şi datorită apariţiei diferitelor albume de modele.

Vara se poartă „laibărul” foarte scurt, de diferite culori, ornamentat cu şnur şi bentiţe multicolore, iar iarna un cojocel asemenea, cusut cu flori vii şi blăniţă neagră. Şorţul, „zadia” altădată ţesută din lână şi aleasă în război, astăzi cu materiale de prăvălie, întregeşte costumul femeiesc de vară. Iarna i se adaugă un suman cu o croială specifică, cu spate – spre deosebire de Bihor unde se poartă o glugă.

În picioare se purtau opinci din piele, obiele strânse şi legate cu şnur; la sărbători- cizme ori „jumătăţi” (pantofi). Părul fetelor era altădată împletit frumos şi neacoperit, doar nevestele îşi acopereau părul cu năframi înflorate.

Portul bărbătesc consta dintr-un „clop” (pălărie) de paie, vara, de păr (fetru), şi căciulă, iarna. Până la primul război purtau plete până la umăr, apoi si-au pieptănat părul cu cărare şi l-au tuns mai scurt. Cămaşa era lungă până la coapse, cu mâneci largi şi cu pumnari. Iniţial deschizătura era cu şnur, iar după 1916, cu „bumbi” -nasturi mici. Purtau „gaci” (rus.rut. gaći), izmene, pantaloni largi, făcuţi din 6 laţi, încremeniţi şi prinşi în partea de sus cu o „bartă” pentru a se lega. Peste cămaşă se încingeau cu un „tisău” (chimir) împodobit cu cureluşe şi ştanţat cu motive solare. Iarna se purta suman, din pănură ţesută în casă în culoarea naturală a lânii, era bătut la pivă şi cusut de sumănar. Dacă la bărbaţi ornamentaţia lipseşte, la femei apare la buzunare, la manşete, şi pe cele două părţi ale deschizăturii.

Bărbaţii mai purtau obligatoriu straiţa din piele la orice deplasare pentru merinde, iar brişca, pipa, tutunul şi amnarul (lat.ignarium. Ph.) se păstrau după caz în tisău sau mai târziu într-o trăistuţă la gât sub cămaşă. Opincile, obielele albe din pânză s-au purtat până după al doilea război. Puţini îşi permiteau încălţări din piele, jumătăţi sau cizme.

[17] Sursa: Studiu urbanistic Marca

Obiceiurile legate de diferite sărbători religioase dar şi din viaţa familială, naştere, nuntă, înmormântare şi-au pierdut farmecul de altădată, datorită introducerii a tot felul de „mode" neadecvate locului şi legate mult de partea materială şi comercială a momentului. Crucile defunctului bărbat aveau altă dată ca semn o stea, la femei, aceasta lipsea. Acum doar colindele mai păstrează câte ceva din versurile şi conţinutul sărbătorilor, ce se anunţă; colinda fetei, a feciorului, mulţămita la feciori, chiuiturile şi strigăturile de Anul Nou ş.a.

Ofrande de bucurie aduse cerului legate de srângerea recoltelor se păstrează la Marca – Huta, când după treieriş are loc o sărbătoare însoţită de cântece şi dansuri la care participă tot satul. Se întinde masa şi se cinstesc de bucurie pentru recoltele bogate adunate în hambar.

Meşteşugurile legate de agricultură şi creşterea animalelor au produs şi aici unelte, obiecte din lemn, furci, linguri, războiul de ţesut, depănători, urzitori, poliţe toate frumos încrustate şi şlefuite. In faţa caselor, ca într-un pom, vezi tot felul de oale, ulcele, oluri, căni, cănţi de lut smălţuit, sau nu, pregătite pentru a fi folosite în gospodărie; smălţuite în cărămiziu, verde sau alb sunt decorate cu brâie şi flori mai ales sub formă de margaretă.

Mediu

1. Noțiuni generale

Mediul ca obiect de protecţie juridică trebuie însă analizat aşa cum diferite acte normative îl definesc (legi naţionale, reglementări internaţionale). In opinia reprezentanţilor UE, mediul înconjurător este definit ca fiind ,,ansamblul de elemente care în complexitatea relaţiilor lor, constituie cadrul, mijlocul şi condiţiile de viaţă ale omului, acelea care sunt ori cele ce nu sunt resimţite". Un element de noutate în această definiţie este acela că mediul este considerat un bun care aparţine întregii colectivităţi şi, drept consecinţă, acesta nu poate fi lăsat spre folosire la întâmplare.

În legislația națională mediul este definit ca ,,ansamblul de condiţii şi elemente naturale ale Terrei: aerul, apa, solul, subsolul, aspectele caracteristice ale peisajului, toate straturile atmosferice, toate materiile organice şi anorganice, precum şi fiinţele vii, sistemele naturale în interacţiune, cuprinzând elementele enumerate anterior, inclusiv valorile materiale şi spirituale, calitatea vieţii şi condiţiile care pot influenţa bunăstarea şi sănătatea omului".

2. Calitatea apei

În Regiunea Nord-Vest resursele de apă sunt reprezentate prin ape subterane (freatice și de adâncime) și de suprafață (râuri si lacuri) care fac parte din bazinele hidrografice Crișuri, Mureș și Someș – Tisa.

Alimentarea râurilor se face predominant din ploi și zăpezi, dar și prin aportul apelor subterane. Principalele râuri care străbat regiunea sunt: Someș, Tisa, Crișul Repede, Crișul Negru, Arieș, Barcău, Bistrița Ardeleana. Alături de apele curgătoare, pe teritoriul regiunii există lacuri și bălți cu importanță economică și turistică.

În anul 2017 evaluarea stării ecologice / potențialului ecologic al cursurilor de apă (de suprafață) s-a efectuat pe baza rezultatelor obținute în secțiunile de monitorizare și aplicând metodologiile de evaluare conforme cu cerințele Directivei Cadru Apă 2000/60/EC.

Comuna Marca are un un sistem de canalizare pe raza localității Șumal, dar care nu este funcțional, iar stație de epurare din aceeași localitate momentan nu este pusă în funcțiune.

La nivelul comunei Marca există un sistem de alimentare cu apă care deservește localitățile Porț, Leșmir și Șumal, sistem realizat prin proiectele: "Extindere alimentare cu apă în localitățile Porț și Leșmir, comuna Marca, jud. Sălaj" și "Extindere alimentare cu apă în localitatea Marca, comuna Marca, jud. Sălaj, iar în implementare există proiectul ,,rețea de canalizare și stație de epurare și alimentare cu apă în sat Marca, comuna Marca, județul Sălaj", proiect pentru care execuția lucrărilor a început la data de 04.08.2020, având ca termen de execuție 21 de luni.

Pentru evitarea inundațiilor s-a construit un dig pe cursul râului Barcău și există amenajat un dig și pe cursul văii Mărcuia.

Localităţile rurale încă se caracterizează printr-un grad mai redus de echipare cu reţele de alimentare cu apă în sistem centralizat. Majoritatea reţelelor existente de distribuţie sunt subdezvoltate ca lungime şi cu un număr redus de consumatori.

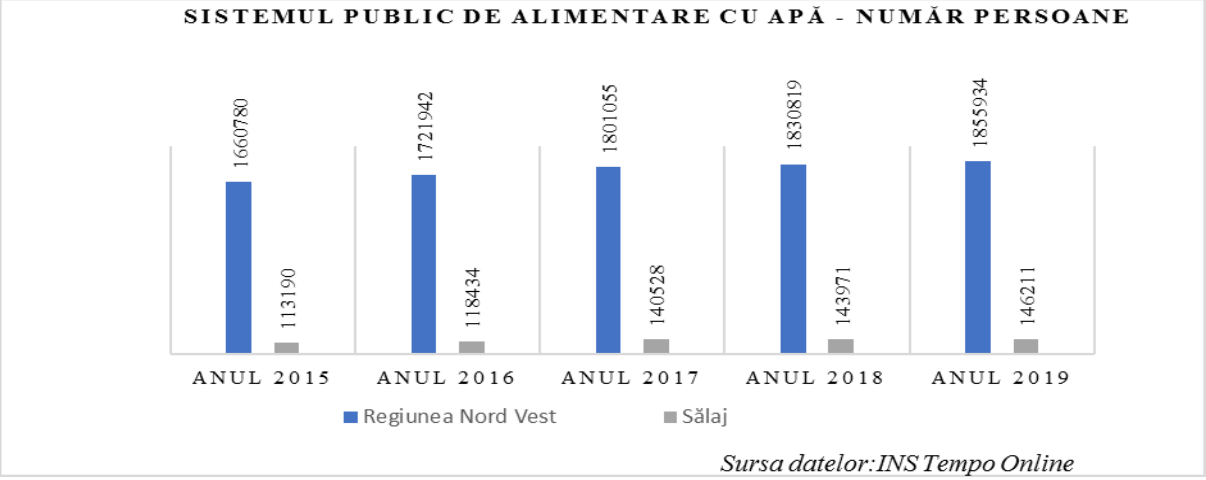

În graficele de mai jos, conform datelor INS Tempo se observă un trend ascendent al cantității de apă potabilă distribuită atât la nivel regional cât și județean.

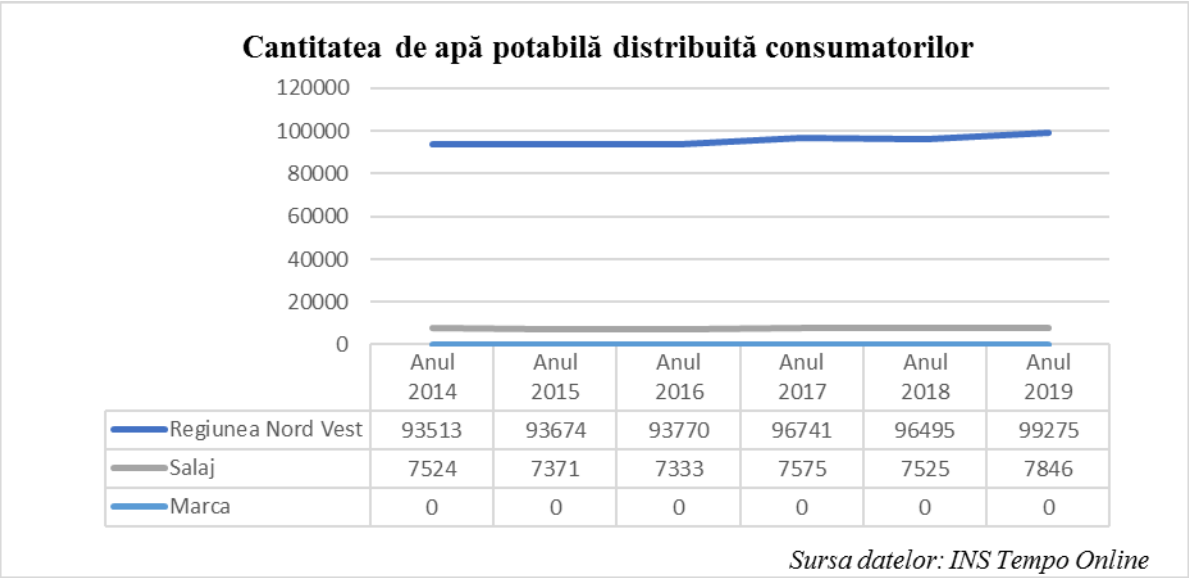

	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Regiunea Nord Vest	93513	93674	93770	96741	96495	99275
Salaj	7524	7371	7333	7575	7525	7846
Marca	0	0	0	0	0	0

Sursa datelor: INS Tempo Online

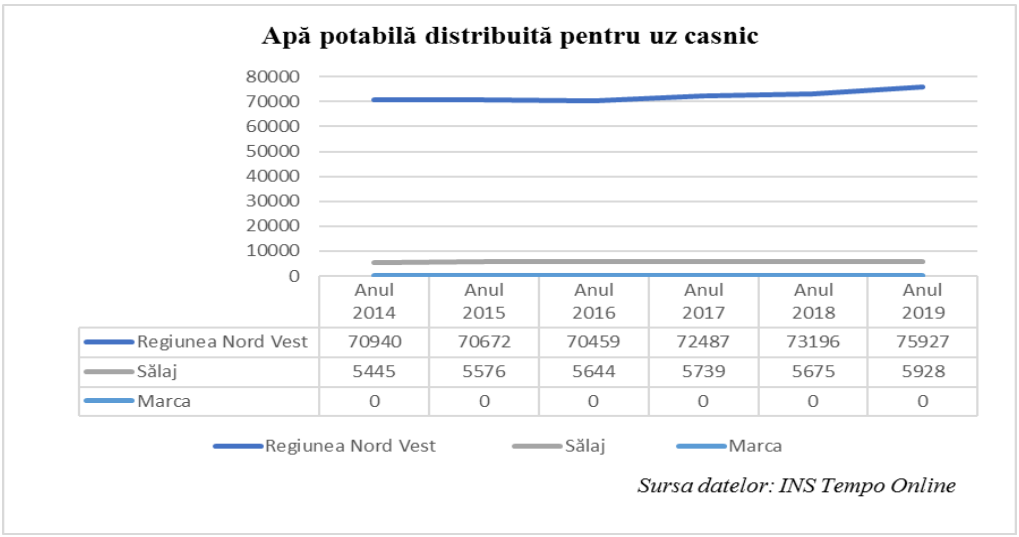

	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Regiunea Nord Vest	70940	70672	70459	72487	73196	75927
Sălaj	5445	5576	5644	5739	5675	5928
Marca	0	0	0	0	0	0

Sursa datelor: INS Tempo Online

3. Calitatea solului

În regiunea Nord-Vest[18] suprafețele de teren cu destinație agricolă sunt afectate atât de procesele induse de anumite activități economice cât și de fenomenele naturale.

Principalele probleme se referă la sărăturarea, acidifierea solurilor, eroziunea de suprafață și/sau de adâncime, excesul de umiditate, pe care se manifestă fenomene de eroziune a apei sau terenuri situate în zona Câmpiei Transilvaniei pe care se manifestă lipsa apei.

Manifestarea acestor probleme este intensificată de practicile agricole neadaptate condițiilor de mediu, utilizarea pesticidelor și a îngrășămintelor chimice, depozitarea necorespunzătoare a deșeurilor industriale și menajere, amenajarea necorespunzătoare a haldelor de steril sau a iazurilor de decantare, defrișările intense și abuzive. Din cauza acestor situații, formarea și informarea producătorilor agricoli – asupra importanței calității solului în

[18] Plan de dezvoltare regională al regiunii NV 2021-2027

agricultură și a metodelor de combatere a situaților în care activitatea lor poate dăuna acestei resurse indispensabile – sunt esențiale pentru îmbunătățirea / păstrarea calității solului.

Calitatea solului este influențată inclusiv de procese și fenomene naturale - alunecări de teren, inundații, secete prelungite.

În județul Sălaj se întâlnesc următoarele tipuri de soluri[19]:

- soluri brune luvice;
- soluri brune argiloiluviale;
- luvisoluri albice;
- soluri negre clinohidromorfe;
- soluri aluviale şi coluviale;
- erodosoluri.

Solurile brune luvice se întind pe 110.350 ha teren agricol, reprezentând 45,8 % din suprafaţa totală agricolă a judeţului şi reprezentând tipul de sol dominant în judeţ. Ocupă în special zona în care sunt prezente întinse suprafeţe de păduri de stejar în amestec cu fag, precum şi suprafeţe mari de păşuni şi fâneţe. În partea de est a judeţului predomină solurile silvestre, mai puţin podzolite, datorită climei secetoase, iar în partea vestică datorită climei mai umede sunt răspândite soluri puternic podzolite.

Solurile brune argiloiluviale se întind pe o suprafaţă de 17 350 ha (7,2%) situate in special in zona limitrofa munţilor Meseş si Plopiş, dar si in Măgura Şimleului , Dealul Mare, Dealurile Şimişna si pe terasele mai vechi din preajma râului Someş.

Luvisolurile albice ocupa o suprafaţă de 19 270 ha (80 %) si apar intercalate printre alte tipuri de soluri , îndeosebi in partea de nord a Platformei Somesene precum si pe culmile din preajma Meseşului si Plopişului, intr-un climat mai umed.

Solurile negre clinohidromorfe ocupa o suprafaţă de 32 770 ha (13,6%) si apar in zonele cu aspect concav ce prezintă exces de umiditate, sunt răspândite in complex cu alte soluri in majoritatea zonelor judeţului, dar mai frecvent în depresiunile Silvaniei si Almaş-Agrij. Datorita excesului de umiditate sunt folosite in mare parte ca păşuni si fâneţe, dar si ca arabil in zonele mai drenate.

Solurile aluviale si coluviale ocupa o suprafaţa de 29 883 ha (12,4%) si se prezintă sub forma unor fâşii riverane in lungul râurilor Someş, Crasna si Barcău, a văilor Almaş, Agrij si Zalău, precum si pe suprafeţe mai mici in lungul numeroaselor pârâie ce străbat judeţul.

Erodosolurile ocupa o suprafaţa de 31 320 ha (13,2%) si se întind in zonele de deal cu panta mare, motiv pentru care orizontul fertil este supus unor procese intense de eroziune de suprafaţa, de adâncime si pe alocuri chiar de alunecări.

[19] Schema riscurilor teritoriale din zona de competență Sălaj, 2019

4. Gestionarea deșeurilor

Tipurile de deșeuri întâlnite sunt următoarele:

- Deșeuri periculoase și nepericuloase municipale (deșeuri menajere și asimilabile din comerț, industrie, instituții) inclusiv fracțiile colectate separate;
- deșeuri menajere colectate separat (hârtie, carton, sticlă, plastic, metale, lemn, biodegradabile);
- deșeuri din grădini și parcuri (incluzând deșeuri din cimitire);
- alte deșeuri municipale (deșeuri municipale amestecate, deșeuri din piețe, deșeuri stradale, deșeuri voluminoase etc.)
- Deșeuri de ambalaje (inclusiv deșeurile de ambalaje municipale colectate separat);
- Deșeuri din construcții și demolari;
- Nămoluri de la epurarea apelor uzate orășenești;
- Vehicule scoase din uz;
- Deșeuri de echipamente electrice si electronice.

În Regiunea Nord-Vest jumătate din județe au atins nivelul de 100% la gradul de acoperire cu servicii de salubritate, Sălaj a tins acest nivel încă din anul 2012,

În ceea ce privește deșeurile de echipamente electrice și electronice (DEEE) ar trebui colectate 4kg de astfel de deșeuri pe locuitor/an, responsabilitatea colectării revenind administrațiilor publice locale / APL (cu specificația suplimentară că operatorii economici care vând echipamente electrice și electronice preiau astfel de echipamente uzate dar nu au obligația de a raporta APL informații despre aceste activități, astfel încât administrația publică locală nu dispune de informații referitoare la trasabilitatea acestor deșeuri).

În perioada analizată (2013-2018) se observă un trend de creștere a DEEE colectate în regiune, cele mai multe cantități se strâng în județele Bihor și Cluj. Potrivit datelor publicate de Eurostat în luna martie 2019, România s-a clasat din nou pe ultimul loc în Uniunea Europeană în anul de referință 2016, în ceea ce privește colectarea DEEE. Doar 1,6 kg DEEE pe cap de locuitor au fost colectate în România, cu mult sub media europeană de 8,9 kg.

Județ	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bihor	-	1176.34	3346.24	6877.93	1197.95	4370.98
Bistrița Năsăud	302.77	157.63	288.16	458.79	-	-
Cluj	2483.13	2562.71	2077.98	-	-	-
Maramureș	29.64	41.86	59.79	176.45	119.68	846.36
Satu Mare	359.66	465.74	530.36	581.47	-	-
Sălaj	**69.56**	**164.64**	**294.35**	**319.64**	**588,283**	**905,77**
Conform Plan de dezvoltare regională al regiunii NV 2021-2027, Tabelul 40. DEEE colectate						

de către operatori economici autorizați (tone/an), 2013-2018

Sursa: Rapoarte anuale județene privind starea mediului

Activitatea de gestionare a deşeurilor include următoarele activităţi: colectarea, transportul, valorificarea şi eliminarea deşeurilor, monitorizarea post închidere a depozitelor de deşeuri.

La nivelul comunei Marca salubrizarea se realizează de Asocierea SC Instal Ros SRL şi SC Cleanman SEL - operator economic autorizat în acest sens, prin ADI ECODES, în baza Contractului de delegare Nr.777 din 25.09.2018.

5. Regim climatic, specificităţi, influenţe

Din punct de vedere climatic, judeţul Sălaj, prin poziţia geografică, se încadrează în climatul temperat continental moderat, circulaţia vestică şi nord-vestică fiind predominantă.

Circulaţia maselor de aer de înălţime, precum şi relieful, prin aspectul şi altitudinea lui creează diferenţieri climatice, pe de o parte între vestul şi estul judeţului, iar pe de altă parte, între principalele unităţi geo-morfologice.

Regimul termic al aerului este condiţionat de altitudine, fragmentarea şi orientarea reliefului, la care se adaugă şi factorii locali, temperatura medie fiind în jur de 8° Celsius.

Regimul precipitaţiilor

Regimul anual al precipitaţiilor este generat de doi factori: circulaţia generală a atmosferei şi condiţiile fizico-geografice.

Advecţia de aer temperat - oceanic din direcţie vestică şi nord-vestică, mai ales vara, precum şi pătrunderea frecventă a maselor de aer rece dinspre nord sau a celor de tip temperat – continental din nord-est şi est, iarna, la care se adaugă advecţia de aer tropical – maritim din sud-vest şi sud, explică toate influenţele centrilor de acţiune atmosferică ce se resimt în această zonă.

Precipitaţiile cele mai abundente cad vara, când pe lângă procesele frontale apare şi convecţia termică intensă, determinând ploi care au mai ales caracter de aversă, fiind bogate din punct de vedere cantitativ. În timpul iernii, precipitaţiile sunt mai reduse cantitativ, deşi numărul de zile cu precipitaţii nu este mai mic.

În general, maximul pluviometric se suprapune lunilor mai –iunie, iar minimul pluviometric se înregistrează în lunile ianuarie-februarie.

În interval de 24 ore, în perioada 1991-2018, cele mai mari cantităţi de precipitaţii, s-au înregistrat la următoarele posturi pluviometrice:

Nr. crt.	Data producerii	Postul pluviometric	CANT. MAX PRECIP 24 ore 1990-2018 (l/mp)
1.	08.06.2018	ŞIMLEUL SILVANIEI	145.13
2.	25.07.2018	BUCIUMI	145.13
3.	08.06.2017	BUCIUMI	71.7

Nr. crt.	Data producerii	Postul pluviometric	CANT. MAX PRECIP 24 ore 1990-2018 (l/mp)
4.	08.06.2017	MESTEACĂNU	66.9
5.	08.06.2017	BORLA	64.8
6.	08.06.2017	NUȘFALĂU	62.7
7.	13.06.2016	DRAGU	69.2
8.	24.05.2016	JIBOU	51.5
9.	30.05.2016	ZALĂU	53.4
10.	30.05.2016	MESEȘENII DE JOS	48.0
11.	26.09.2015	ALMAȘU	56.8
12.	27.05.2015	RĂSTOCI	71.0
13.	27.05.2015	ZALHA	70.7
14.	27.05.2015	JIBOU	59.2
15.	27.05.2015	BORLA	55.6
16.	27.05.2015	HIDA	53.5
17.	27.05.2015	NUȘFALĂU	56.8
18.	27.05.2015	VALCĂU	54.3
19.	27.05.2015	SĂRMĂȘAG	49.0
20.	27.05.2015	ZALNOC	49.0
21.	27.05.2015	BĂNIȘOR	48.9
22.	10.08.2013	CRASNA	102.5
23.	10.06.2012	MESTEACANU	63.8
24.	21.06.2010	BUCIUMI	95.3
25.	24.07.2010	CRASNA	77.0
26.	29.06.2009	ȘIMLEU-SILVANIEI	46.4
27.	25.07.2008	RĂSTOCI	79.2
28.	12.09.2007	BUCIUMI	77.7
29.	8.08.2006	ZALĂU	55.6
30.	24.08.2005	SĂRMĂȘAG	60.6
31.	10.07.2004	ZALNOC	111.0
32.	**15.06.1997**	**MARCA**	**80,8**
33.	24.06.1996	ȘIMLEU-SILVANIEI	80,0
34.	10.06.1999	BANISOR	71,5
35.	27.08.1995	VALCĂU DE JOS	82,5
36.	22.08.1995	BUCIUMI	70,7
37.	30.06.1994	JIBOU	112,0
38.	18.07.1993	SÂNMIHAIU-ALMAȘULUI	112.2
39.	1992	CRASNA	64,2
40.	1992	STÂRCIU	60,2
41.	1991	ZALĂU	60,3

Social

1. Serviciile sociale

În ultimii ani, impactul politicilor şi reglementărilor Uniunii Europene asupra furnizării serviciilor sociale şi de sănătate a crescut în mod constant. Deşi Uniunea Europeană nu poate emite reglementări cu caracter obligatoriu în domeniul social (datorită acţiunii principiului de subsidiaritate în acest domeniu), serviciile sociale de interes general se află sub incidenţa unei categorii de reglementări specifice serviciilor şi anume cele legate de competiţie şi achiziţii publice. Acest fapt se datorează şi modului în care statele membre au decis să îşi organizeze sistemul de servicii sociale – de exemplu descentralizând organizarea serviciilor sociale, externalizând furnizarea lor directă etc. Deseori, aplicarea rigidă a acestor reguli de contractare şi achiziţii publice are efecte negative asupra furnizării serviciilor sociale.

Prioritățile avute în vedere de Strategia națională de incluziune și reducere a sărăciei pentru perioada 2021-2027[20] sunt generate de provocările specifice actualei stări de fapt privind sărăcia și excluziunea socială în România și care vizează, în principal, ocuparea, nivelul scăzut de educație și formare, nevoile persoanelor dependente, îmbătrânirea populației, dialogul social deficitar, necesitatea consolidării capacității administrative în sectorul muncă și protecție socială, în pofida progreselor obținute prin implementarea Strategiei Naționale privind Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei pentru perioada 2015-2020 și care, totodată sunt accentuate de criza economică ce se întrevede în contextul pandemiei de SARS–CoV-2.

Necesitatea abordării integrate și multidimensionale a acestor provocări reclamă, în acord cu prioritățile guvernamentale actuale în ceea ce privește incluziunea și combaterea sărăciei, susținerea următoarelor priorități-cheie:

1. Asigurarea dreptului la asistență socială și a aplicării politicilor sociale în domeniul protecţiei copilului, familiei, persoanelor vârstnice, persoanelor cu dizabilităţi, precum şi altor persoane, grupuri sau comunităţi aflate în nevoie socială, sau în risc de excluziune socială, la nivelul fiecărei localități, prin:

a. funcționarea serviciului public de asistență socială (SPAS) în fiecare unitate administrativ-teritorială cu asistent social angajat/contractat;

b. reglementarea prin lege a atribuțiilor de asistență socială care sunt partajate între stat și autoritățile administrației publice locale la nivel de comună, oraș, municipiu și județ, cu respectarea principiilor și regulilor de descentralizare prevăzute de Codul Administrativ;

c. sprijinirea acordării de către SPAS a serviciilor de asistență comunitară pentru combaterea sărăciei și excluziunii sociale;

d. program național de sprijinire a SPAS în implementarea atribuției de inițiere și coordonare a măsurilor pentru combaterea sărăciei și excluziunii sociale prevăzută de Legea asistenței sociale nr.292/2011 cu modificările și completările ulterioare, de legile speciale și de Strategia Națională pentru Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei;

[20] Strategia Națională pentru Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei pentru perioada 2021-2027

e. asigurarea din bugetul județean sau după caz, prin bugetul de stat, a sumelor necesare cheltuielilor de personal pentru asistenţii sociali din cadrul serviciilor publice de asistență socială care deservesc localități defavorizate, pentru realizarea evaluărilor și elaborarea planurilor de intervenție, cu respectarea prevederilor art.47 din Legea asistenței sociale nr.292/2011 cu modificările și completările ulterioare, și asigurarea managementului de caz în cadrul serviciilor de asistență comunitară pentru combaterea sărăciei și excluziunii sociale;

f. instituirea unui mecanism de indexare care determină revizuirea beneficiilor de asistență socială într-o manieră previzibilă și acordarea acestora ca măsură de asistență socială în cadrul planului inițial de intervenție elaborat de asistentul social;

g. funcționarea consecventă și eficientă a Mecanismului județean de incluziune social;

h. elaborarea și implementarea de programe comunitare și intercomunitare pentru combaterea sărăciei și excluziunii sociale care să acopere domeniile cheie în combaterea sărăciei și excluziuinii sociale: asistență socială, sănătate, educație, locuire, ocupare;

i. sprijinirea dezvoltării de servicii sociale publice si private, creșterea accesului la servicii sociale, de ocupare și de sănătate, de calitate și sustenabile;

j. reducerea disparităților între copiii în risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii;

k. asigurarea accesului egal la educație, favorabilă incluziunii, dar și la învățarea pe tot parcursul vieții, cu accent pe accesul la educația timpurie, pe prevenirea neșcolarizării, a abandonului școlar și a părăsirii timpurii a școlii, precum și îmbunătățirea accesului și a participării la educație a elevilor dezavantajați socio-economic, a elevilor de etnie romă și/sau a celor cu dizabilități și/sau CES;

l. asigurarea accesului la locuire decentă, inclusiv prin îmbunătățirea accesului la locuințe sociale și tarife sociale pentru utilități;

m. combaterea efectelor excluziunii sociale asupra persoanelor vârstnice (mai ales dependente) aflate în risc de sărăcie sau în altă situație de vulnerabilitate;

n. reducerea sărăciei și integrarea socio-economică a persoanelor din comunitățile marginalizate, inclusiv cele în care există populație de etnie romă;

2. reducerea disparităților sociale și economice la nivelul comunităților locale, prin plasarea dezvoltării locale sub responsabilitatea comunității;

3. consolidarea și sprijinirea antreprenoriatului social și a economiei sociale;

4. îmbunătățirea mecanismelor de dialog social;

5. îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor active de ocupare bazate pe dialog social real, printr-o mai bună integrare cu educația și serviciile sociale, cu accent pe valorificarea potențialului tinerilor pe piața muncii, precum și pe creșterea capacității de inserție profesională a persoanelor cu dizabilități și a lucrătorilor în vârstă;

6. îmbunătățirea protecției sociale pentru cei care sunt încadrați în muncă precară și/sau informală, a muncitorilor expuși abuzurilor din partea angajatorilor sau intermediarilor care facilitează procesul de angajare, a șomerilor și a persoanelor cu venituri reduse.

Clasificarea serviciilor sociale are la bază următoarele criterii:

a) scopul serviciului;

b) categoriile de beneficiari cărora li se adresează;

c) regimul de asistare, respectiv regimul rezidenţial sau nerezidenţial;
d) locul de acordare;
e) regimul juridic al furnizorului de servicii sociale;
f) regimul de acordare.

După scopul lor, serviciile sociale pot fi clasificate în: servicii de asistenţă şi suport pentru asigurarea nevoilor de bază ale persoanei, servicii de îngrijire personală, de recuperare/reabilitare, de inserţie/reinserţie socială etc

Ministerul Muncii și Justiției Sociale identifică necesitatea dezvoltării de servicii sociale la nivelul tuturor UAT-urilor din Regiune. Cel mai mare necesar a fost constatat în Județele Satu Mare și Sălaj, iar cel mai mic în Bihor.

Strategiile județene în domeniul serviciilor sociale realizate de către Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului au analizat existența centrelor sociale în raport cu numărul și nevoile beneficiarilor precum și diversitatea serviciilor disponibile. Aceste documente strategice identifică o serie de probleme și nevoi, precum spațiu insuficient și neadecvat pentru desfășurarea activităților, resurse informatizate/tehnice și umane insuficiente, fluctuația personalului generată de slaba motivație financiară, lipsa mijloacelor de transport în vederea facilitării deplasării în teren a lucrătorilor sociali, fonduri bugetare reduse pentru dezvoltarea sistemului de servicii sociale din județ, insuficiența centrelor specializate care să ofere servicii (cazare, protecție, asistență psohologică/juridică, servicii de recuperare) persoanelor victime ale violenței domestice, lista completă cu problemele și nevoile în cadrul domeniului serviciilor sociale se găsesc în strategiile în domeniul serviciilor sociale.

Serviciile sociale sunt asigurate de către autorităţile administraţiei publice locale, precum şi de persoane fizice sau persoane juridice publice ori private, în condiţiile actelor normative în vigoare.

Obiectivul principal al ajutorului social este de a veni în ajutorul persoanelor aflate în dificultate pentru ca acestea să obțină condițiile necesare unei vieți decente. Primăriei Marca are angajați un număr de 18 asistenți personali, iar beneficiarii de ajutor social sunt persoanele cu venituri reduse.

De asemenea, Primăria Marca a acordat ajutoare de-a lungul anilor persoanelor ale căror locuințe au fost afectate de dezastre naturale, astfel încât acestea să fie reabilitate.

Teritoriu

Teritoriul actual al României poartă și denumirea de spațiu carpato-danubiano-pontic, deoarece aceasta se suprapune unui sistem teritorial european, care s-a conturat după forma cercului Carpaților Românești și a regiunilor limitrofe impuse și subordonate complementar Carpaților, fiind mărginită în partea de sud de fluviul Dunărea, iar în partea de est de Marea Neagră.

Relieful este axat pe arcul Carpaților şi se caracterizează prin varietate, proporționalitate, complementaritate și dispunere simetrică, repartiția este aproximativ egală la principalele unități de relief (28% munți, 42% dealuri și podișuri și 30% câmpii). În centrul teritoriului se află Podișul Transilvaniei, înconjurat de lanțurile muntoase ale Carpaților Orientali, Meridionali și Occidentali, la exteriorul cărora se întind, ca o treaptă mai joasă, podișuri și câmpii, către care trecerea se face prin intermediul dealurilor subcarpatice.

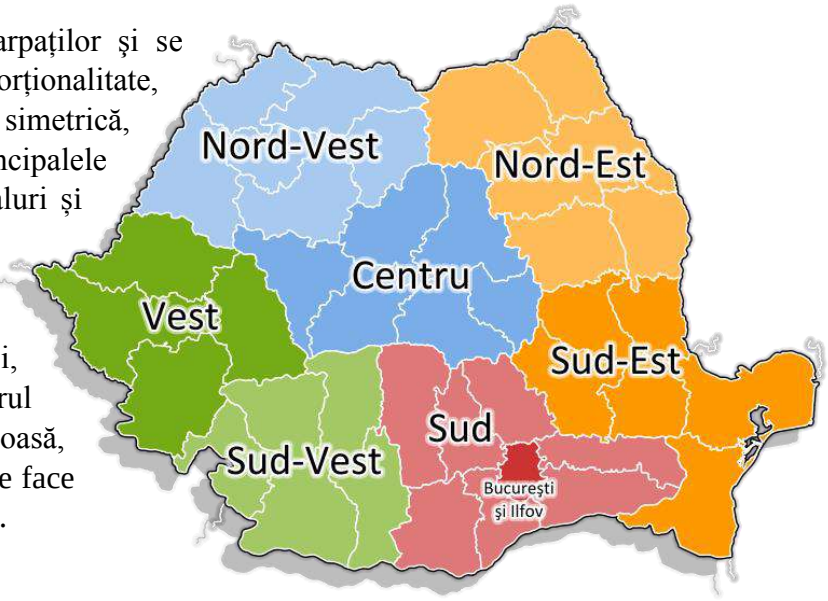

Teritoriul Romaniei este organizat în unități administrativ-teritoriale: județe, municipii orașe, comune și sate. Capitala României este municipiul București, aceasta fiind organizată pe sectoare. Județul este unitatea administrativ-teritorială alcătuită din municipii, orașe și comune - unități de bază - administrativ teritoriale. Organizarea județelor se face în funcție de condițiile geografice, economice și social-politice. Județul asigură dezvoltarea social - culturală și edilitar - gospodarească a municipiilor, orașelor și comunelor.

Din 1998, Romania este impărţită în 8 regiuni de dezvoltare corespondente nivelului NUTS (Nomenclatorul Unităţilor Teritoriale Statistice) II de diviziuni al Uniunii Europene, dar fără a avea capacităţi administrative, fiind folosite în special pentru coordonarea proiectelor de dezvoltare regională.

Regiunile de dezvoltare nu sunt unităţi administrativ-teritoriale, nu au personalitate juridică, fiind rezultatul unui acord liber între consiliile judeţene şi cele locale. Regiunile de dezvoltare a României sunt: Nord - Vest, Nord - Est, Sud - Vest, Sud - Est, Sud, Vest, Centru şi Bucureşti – Ilfov.

Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest a fost creată în baza Legii 151/1998 prin asocierea voluntară a autorităților locale și județene din județele Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu Mare și Sălaj. Suprafața regiunii este de 34.160 km2, reprezentând 14,3% din teritoriul României, plasându-se astfel pe locul 4 la nivel național. În nomenclatorul statistic al unităților teritoriale europene (NUTS), regiunea se plasează pe locul 29 ca suprafață între cele 2838 regiuni NUTS2 ale UE28 (conform unităților “NUTS 2021 classification”).

În spațiul național, Regiunea Nord-Vest (Transilvania Nord) face parte din Macroregiunea 1 (NUTS1) și se învecinează în sud cu Regiunea Vest, în sud-est cu Regiunea Centru și în est cu Regiunea Nord-Est.

Regiunea beneficiază de un climat temperat continental cu veri călduroase, ierni friguroase, precipitații bogate, cu mici diferențe între zonele de munte, cele de câmpie și deluroase. Temperaturile medii anuale sunt cuprinse între 3,8 și 10,4 grade Celsius, repartiția precipitațiilor este inegală, cu cantități minime de circa 550 mm în zonele joase și maxime de 1.500 mm în zona montană. Persistența stratului de zăpadă însumează 85 de zile în zonele joase și 170 de zile în zona montană.

Județul Sălaj este amplasat la zona de contact dintre Carpații Orientali și Occidentali, unde se află o zonă de lăsare și fragmentare (”Platforma Someșană”) și are un relief format preponderant din dealuri (Dealurile Sălajului, Dealurile Șimișna--- Gârbou, Dealurile Ciceului, Culmile Prisnel, Preluca și Dealul Mare) și depresiuni (Depresiunea Șimleului, Depresiunea Almașului---Agrișului), despărțite de luncile largi ale râurilor Someș, Crasna, Barcău. Zona montană cuprinde Munții Plopișului și Meseșului– ramificații ale Munților Apuseni, cu înălțimi de până la 1.000 m.

Comuna Marca este situată la limita vestică a judeţului Sălaj, având o întindere pe o latitudine de aproximativ 15 km. Înspre vest se învecinează cu judeţul Bihor, înspre nord şi nord-est cu comuna Ip, iar înspre sud şi sud-est cu comuna Halmăşd.

Comuna este situată la o distanţă de 15 km faţă de cel mai apropiat centru urban, Şimleu Silvaniei, la 54 de km faţă de reşedinţa de judeţ, Municipiul Zalău şi la 85 de km faţă de Municipiul Oradea.

Datorită poziției geografice, în extremitatea vestică a judeţului, comuna Marca are asigurat transportul prin calea ferată Şimleu Silvaniei-Săcuieni Bihor-Oradea şi prin drumul naţional Zalău-Şimleu Silvaniei-Oradea.

Comuna Marca are următorii vecini:

- în vest - jud. Bihor;
- în nord și nord-est - comuna Ip
- în sud și sud-est - comuna Halmășd

Teritoriul comunei se caracterizează printr-un climat transcarpatic continental, cu precipitaţii 700-800 mm medie anuală. Temperatura medie anuală este 6-8˚C, cu temperaturi medii lunare de -1°C - 3°C în ianuarie şi peste 16°C în iulie[21].

Rețeaua hidrografică

Comuna Marca este străbatută de Râul Barcău.

Vegetația și fauna

Vegetația naturală a fost în cea mai mare parte înlocuită de culture, dar se pot întâlni porci mistreți, căprioare, vulpi, fazani, potârnichi, iepuri, viezure.

Resursele solului

Formele şi treptele de relief variază, precum şi complexitatea climatului Regiunii Nord Vest, care sunt principalii factori ce contribuie la formarea si etajarea solurilor.

Resursele pe care se bazează potentialul economic al comunei sunt

- cariera de piatră din localitatea Marca

- cariera de piatră din localitatea Porț

- cariera de nisip din localitatea Porț

- exploatări de gaze naturale și petrol în localitățile Leşmir și Șumal

Infrastructura

1. Noțiuni generale

Zonele rurale din România sunt afectate de lipsa sau deficienţa infrastructurii, ceea ce are un impact negativ asupra dezvoltării economice şi a calităţii vieţii.

În România, transportul cuprinde rețeaua navală, feroviară, aeriană și rutieră. Transportul naval cuprinde transportul maritim și transportul pe căile și canalele navigabile.

În ce privește transportul feroviar în România, se remarcă un continuu proces de degradare, evoluția căilor ferate fiind în declin semnificativ. Starea precară a infrastructurii, calitatea și vechimea materialului rulant duc la scăderea transportului de mărfuri, la circulația cu viteze reduse, de doar 40-60 km/h și la scăderea constantă a numărului de pasajeri transportați. La nivel național, în anul 2010, lungimea rețelei feroviare înregistra 10.785 km, aflându-se în scădere față de anul 2001. Cauzele care afectează căile ferate sunt legate de uzura fizică avansată pe care o au elementele rulante, atât din punct de vedere tehnic, cât și al condițiilor de confort scăzut al vagoanelor de transport persoane.

[21] Planul strategic de dezvoltare al comunei Marca 2016-2020

Față de transportul feroviar, infrastructura aeroportuară din România s-a dezvoltat pozitiv în ultimii 5 ani, modernizându-se și extinzându-și legăturile aeriene internaționale și înregistrând o creștere a traficului de pasageri.

Transportul aerian este compus din căi interne și internaționale care asigură traficul de marfă și călători între aeroporturi și survolul aeronavelor străine leagând aeroporturile internaționale din străinătate cu cele aflate în România.

Pe de altă parte, în toată țara, se constată o dezvoltare neuniformă a infrastructurii de transport, lipsa unor autostrăzi, în afară de câteva porțiuni scurte (București-Pitești, București-Cernavodă-Constanța, București-Ploiești, Gilău-Câmpia Turzii, centura Sibiului și alte sectoare terminate parțial) care au o lungime mai mică de 500 km.

Drumurile comunale au o lungime de 31639 km și reprezintă 37,8% din totalitatea drumurilor publice, doar 7% dintre acestea fiind modernizate. Din totalitatea drumurilor comunale, 48% sunt pietruite și 29% de pământ, fiind de multe ori impracticabile în perioadele cu precipitații.

De asemenea, infrastructura cuprinde și conductele de apă potabilă, canalizarea, conductele de gaze, rețele de curent electric, rețeaua de telefonie și tratarea deșeurilor, fapt ce asigură colaborarea județului cu alte județe prin creșterea accesibilității.

2. Infrastructura de transport

În ce privește infrastructura de bază, problema cea mai importantă este dată de modernizarea drumurilor. Cu o rețea de drumuri bine dezvoltată se înlesnește și se reduce timpul de deplasare spre anumite destinații, astfel sporindu-se accesul în regiune și din regiune către alte zone. Prin urmare, construirea de drumuri este costisitoare, iar investițiile făcute în infrastructura de transport sunt în zone unde densitatea populației este ridicată și astfel factorii de decizie în planificare sunt nevoiți sa recurgă la un compromis între eficiența economică și dezvoltarea regională pe termen lung.

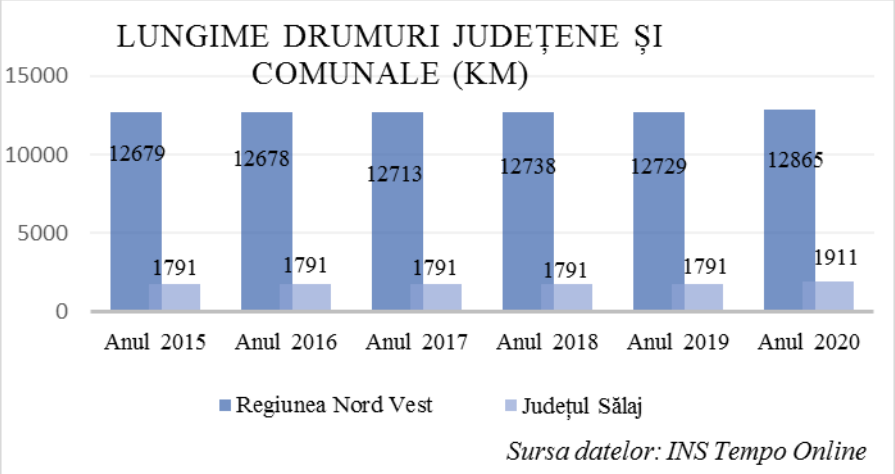

În localitatea Marca, rețeaua de drumuri măsoară 44,5 km.

Cu privire la transportul public în și dinspre localitățile învecinate, acesta se efectuează cu mijloace de transport personale sau mijloace de transport ale unor firme se efectuează transport de călători între localități.

3. Infrastructura de alimentare cu apă potabilă

În comuna Marca există un sistem de alimentare cu apă care deservește localitățile Porț, Leșmir și Șumal, sistem realizat prin proiectele: "Extindere alimentare cu apă în localitățile Porț și Leșmir, comuna Marca, jud. Sălaj" și "Extindere alimentare cu apă în localitatea Marca, comuna Marca, jud. Sălaj", iar pentru localitatea Marca, există în implementare proiectul „Rețea de canalizare și stație de epurare și alimentare cu apă în sat Marca, comuna Marca, județul Sălaj", proiect pentru care execuția lucrărilor a început la data de 04.08.2020, având ca termen de execuție 21 de luni.

4. Infrastructura de energie electrică

Rețeaua de energie electrică cuprinde teritoriul comunei Marca și rețeaua de iluminat public măsoară 25 km. Alimentarea cu energie electrică este realizată pe stâlpi comuni cu rețeaua electrică de distribuție publică și alimentarea se face din aceleași posturi de transformare. Stâlpii sunt de beton și se regăsesc în fiecare sat, sunt amplasați pe marginea drumului sau uneori sunt regăsiti prin grădini și terenuri cu altă destinație. Alimentarea energiei electrice în comună este asigurată de Electrica Furnizare SA.

5. Infrastructura de telecomunicații

La nivelul comunei Marca, furnizorii de servicii care oferă telefonie fixă și mobilă sunt: Telekom Romania Communications SA- telefonie fixă și Orange Romania- telefonie mobilă.

Serviciile de televiziune sunt oferite de către RCS&RDS, Telekom Romania Communications SA sau antene prin satelit (Focus sat, etc).

Pe de altă parte, serviciile poștale sunt asigurate de Oficiul Poștal Posta Romana , localitatea Marca.

Nu în ultimul rând, serviciile de internet sunt răspândite în comună, majoritatea locuitorilor având acces la internet prin intermediul telefoniei mobile, dar și a unor firme precum: RCS&RDS, Telekom Romania Communications SA, Orange SA.

ANALIZA SWOT

Teritoriu

Puncte tari S	W Puncte slabe
- Peisaje naturale, munții Plopișului, dealuri, izvoare, pâraie, Măgura Șimleu Silvaniei, Râul Barcău - Suprafaţă întinsă de terenuri agricole (47% din teritoriu) - Existența patrimoniului natural deosebit de valoros - Relief cu altitudini înalte ce permite dezvoltarea potențialului turistic - Clima specifică zonei montane, prielnică creşterii animalelor - Solul prielnic pentru culturile de bază, fânețe și pășuni - Existenţa a 1.100 ha păduri - Resurse naturale variate: plante medicinale, fructe de pădure, ciuperci - Culturi bogate de cereale, Fânețe și pășuni - Existența speciilor de floră şi faună sălbatică precum porci mistreți, căprioare, vulpi, fazani, potârnichi, iepuri, viezure - Sistem de alimentare cu apă - Există în implementare proiectul ,,Rețea de canalizare și stație de epurare și alimentare cu apă în sat Marca, Comuna Marca.	- Distanţa medie faţă municipiu constituie un impediment în relaţia cetăţenilor cu autorităţile publice locale, instanţele judecătoreşti ş.a. - Relieful cu altitudini înalte nu oferă un mediu prielnic culturilor agricole - Iernile geroase şi verile răcoroase îngreunează producția agricolă - Schimbările climatice din timpul verii pot dăuna culturilor agricole - Terenul cu altitudini înalte determină alunecările de teren - zonă predispusă la inundații - Dezvoltare insuficientă a sectorului agricol
Oportunităţi O	**T Ameninţări**
- Posibilităţi de atragere a investitorilor români sau străini în vederea creării de noi locuri de muncă şi a creşterii bugetului local - Exploatarea resurselor naturale cu potenţial din comună, exploatări de gaze naturale și petrol	- Continuarea tăierilor ilegale a copacilor şi apariţia proceselor de erodare a solului şi a inundaţiilor -Prezenţa repetată a precipitațiilor poate provoca inundații care pot distruge anual plantaţiile

- Exploatarea economică a pădurilor în vederea încurajării turismului de week-end dinspre întregul județ - Creşterea cererii de produse agricole ecologice şi a produselor tradiţionale	agricole şi alte tipuri de vegetaţie - Apariţia unor calamităţi naturale precum seceta, inundaţii, alunecări de teren, poluare terenuri agricole - Culturi agricole distruse în totalitate de porcii mistreți - Blocarea programelor de finanţare pentru dezvoltarea reţelelor de apă şi canalizare - Insuficienţa investiţiilor pentru reducerea efectelor dezastrelor naturale

Demografie

Puncte tari **S**	**W** **Puncte slabe**
- Conform datelor INS, populația stabilă din localitate în anul 2020 este de 2590 persoane - Densitatea populației în 2020 este de 0,53 locuitori pe km² - Structura pe sexe este echilibrată (50% femei şi 50% bărbaţi) - Numărul divorţurilor s-a păstrat în parametri scăzuţi (1 divorț în anul 2019) - Starea civilă a locuitorilor comunei (1212 persoane căsătorite)	- Rata natalităţii din 2019 este în scădere, 6,43‰ - Rata fertilității este în scădere 29,109‰ față de anii precedenți - 47 persoane plecate cu domiciliul în 2019 Numărul născuţilor vii se află pe un trend descendent
Oportunităţi **O**	**T** **Ameninţări**

- Apariţia de noi locuri de muncă în comună creează stabilitate socială şi poate duce la o creştere a natalităţii - Posibilitatea accesării de finanţări naţionale, europene sau internaţionale pentru modernizarea unităţilor sanitare şi îmbunătăţirea actului medical în vederea scăderii mortalităţii, mortinatalităţii şi mortalităţii infantile - Creşterea interesului investitorilor români şi străini pentru crearea de noi locuri de muncă - Beneficii oferite tinerilor proaspăt căsătoriţi pentru sprijinirea numărului de căsătorii şi, în consecinţă, a natalităţii - Existenţa programelor de finanţare pentru dezvoltarea resurselor umane - Creşterea interesului locuitorilor pentru adoptarea unui stil de viaţă sănătos - Atragerea mediului privat în furnizarea de servicii medicale şi asistenţă socială	- Criză economică poate determina scăderea natalităţii şi a căsătoriilor - Apariţia de locuri de muncă în afara comunei ce vor determina migraţia locuitorilor şi implicit schimbarea domiciliului, rezultând o scădere a forţei de muncă în comună - Instabilitatea politică şi legislativă - Reducerea numărului de locuri de muncă favorizând migraţia externă - Micşorarea numărului de căsătorii poate duce la o scădere a natalităţii

Educație

Puncte tari S	W Puncte slabe
- Existența unităților de învățământ în localitate - Unitățile de învățământ de pe raza comunei Marca au fost reabilitate periodic atât din bugetul local, cât și prin sponsorizări de la OMV Petrom - Existența a 2 microbuze ale Primăriei Comunei Marca care asigură transportul elevilor, precum și transportul la unitățile de învățământ din localitatea învecinată Suplacu de Barcău - Un procent ridicat al persoanelor care au absolvit studii secundare (postliceale, liceu și școală gimnazială) -Există sală de sport în localitatea Marca, construită de către Compania Națională de	- Unitățile de învățământ sunt slab dotate - Dotări insuficiente a sălilor de clasă cu echipamente informatice sau alte echipamente specifice laboratoarelor - Nivel scăzut de instruire a populaţiei -Cultură antreprenorială slab dezvoltată, caracterizată de lipsa cunoştiinţelor manageriale de bază

Investiții - Deschiderea populației față de învățământ în general - Număr ridicat al absolvenților de studii Universitare de licenta - Existența cadrelor didactice -Existența Grădiniței cu program prelungit din localitatea Marca	
Oportunităţi O	**T Ameninţări**
- Posibilitatea obţinerii de finanţări în vederea îmbunătăţirii infrastructurii de învățământ - Atragerea de finanțări în vederea extinderii și dezvoltării unităților școlare, - Accesării de fonduri externe în vederea reabilitări, modernizării şi dotării unităților școlare - Realizarea unor schimburi de experiență pentru elevii din comună - Accesul cetăţenilor la la programe de învăţare pe tot parcursul vieții şi de dezvoltare a abilităţilor antreprenoriale - Preocuparea autorităţilor publice locale pentru atragerea de fonduri în sistemul educaţional	- Subfinanțarea sistemului de învătământ românesc - Alocarea de fonduri insuficiente pentru amenajarea, întreținerea, modernizarea unităților școlare - Apariția de schimbări legislative în sistemul de învățământ - Dezinteresul față de educație și scăderea calitativă a învățământului - Blocarea programelor de finanţare accesate pentru dezvoltarea infrastructurii de învățământ - Diminuarea gradului de atractivitate al domeniului de educație în rândul tinerilor profesori - Instabilitatea politică și legislativă - Creșterea ratei abandonului școlar, - Rezultate nesatisfăcătoare ale elevilor la examinările naționale.

Social

Puncte tari S	W Puncte slabe
- Se oferă ajutor locuitorilor comunei pentru reabilitarea locuințelor ce au fost afectate de dezastre naturale - Ajutor social primesc beneficiarii Legii nr. 416/18.07.2001 - Existența a unui dispensar uman, cabinet stomatologic, un cabinet medical veterinar, farmacie - 1 medic și 1 asistentă medical	- Spitale apropiate se află la aproximativ 20 de km, în localitățile Șimleu Silvaniei, jud. Sălaj și Marghita, jud. Bihor -Inexistența unui centru pentru persoane vârstnice în comună - Nivel redus al veniturilor locuitorilor din comună - Lipsa centrelor de asistență socială în comună - Lipsa personalului din cabinetul medical din localitatea Leșmir
Oportunităţi O	**T Amenințări**
- Posibilitatea obținerii de finanțări în vederea construirii de centre pentru persoane vârstnice - Implicarea autorităţilor în procesul de recalificare profesională a şomerilor din sectorul industrial - Creșterea gradului de accesibilitate a persoanelor cu dizabilități la spațiul public - Programe de informare şi prevenire a bolilor în rândul populaţiei	- Criza economică - Blocarea programelor de finanţare accesate pentru construirea centrelor de asistență socială, - Reducerea bugetului public în detrimentul asistenţei şi protecţiei sociale - Direcţionarea fondurilor de care comuna dispune către investiţii neperformante sau care nu sunt prioritare - Subfinanțarea serviciilor sociale - Instabilitatea politică și legislative - Reducerea bugetului public în detrimentul asistenţei şi protecţiei sociale -Situaţia existentă a sistemului sanitar la nivel naţional

Agricultură

Puncte tari S	W Puncte slabe
- Păstrarea unor metode tradiţionale, preponderant ecologice, de cultură a terenurilor agricole - Fond funciar cu suprafețe întinse - Suprafața mare de terenuri: 4892 ha din care 3318 ha teren agricol și 1574 ha teren neagricol .Terenul agricol se compune din: arabil 1925 ha, pășuni 455 ha, fânețe 915 ha, vii 23 ha. Terenul neagricol este compus din 1100 ha pădure - Existenţa solurilor cu proprietăţi pedologice deosebite; - Culturile predominante sunt Grâu, secară, triticale – 255 hectare – 1.173 tone, Ovăz – 59 hectare / 62 tone, Orzoaică – 30 hectare / 102 tone, Porumb – 469 hectare / 2.345 tone, Floarea soarelui – 84 hectare – 227 tone, Lucernă + trifoi (masă verde) – 207 hectare / 2.890 tone, Fânețe natural + pășuni (masă verde) - 915 hectare – 5.490 tone, Alte plante furajere (masă verde) – 757 hectare – 6.056 tone culturi potrivite cu solul şi clima din zonă - Creșterea animalelor contribuie semnificativ la dezvoltarea economiei comunei - Efective de animale: Bovine,Vaci de lapte , Ovine, Caprine, Porcine, Păsări , Albine - Existența resurselor forestiere - Locuitorii comunei își cultivă propriile terenuri asigurându-și traiul zilnic - Potențialul ridicat al forței de muncă al comunei în dezvoltarea activităților agricole - Existența a 2 contracte de arendă - Gradul de poluare la nivelul solului este	– Temperaturile scăzute în perioada verii pot dăuna culturilor agricole – Existența terenurilor degradate și neproductive – Persoane ale căror culturi agricole au avut de suferit datorită calamităţilor naturale (secetă, inundații) – Locuitorii comunei sunt mai puțin informați cu privire la agricultura ecologică – Valorificarea insuficientă a produselor agricole obținute din producție – Lipsa experienței locuitorilor comunei în ceea ce privește implicarea în programe cu finanțare externă – Existența unui număr mare de persoane vârstnice care lucrează în agricultură – Ponderea mică a tehnologiilor moderne în agricultură, grad ridicat de uzură al utilajelor agricole - Investiții reduse în agricultură - Gestionarea inadecvată a deșeurilor rezultate din activităţile Agricole - Pagube produse de porcii mistreți

scăzut	
Oportunităţi O	**T Ameninţări**
- Posibilităţi de atragere a investitorilor români sau străini în vederea creării de noi locuri de muncă şi a creşterii bugetului local - Posibilitatea de a obține fonduri în vederea irigării terenurilor - Dezvoltarea agriculturii ecologice prin publicitate (Posibilitatea localnicilor de a-și vinde produsele în târguri organizate) - Stimularea locuitorilor comunei către activitățile agricole ecologice - Posibilitatea autorităților locale de a amenaja spații în comună destinate târgurilor agricole - Posibilitatea obținerii de finanțări pentru susținerea agriculturii ecologice - Posibilități de înființare și sprijinire a asociațiilor de producători agricoli - Posibilitatea de arendare în cazul persoanelor care nu își mai pot lucra singure terenul și recompensarea acestora	- Prezenţa repetată a fenomenului de inundaţii poate distruge anual plantaţiile agricole şi alte tipuri de vegetaţie - Atragerea investitorilor cu potenţial economic ridicat poate afecta negativ "micii" producători prin eficientizarea producţiei agricole şi practicarea unor preţuri mai scăzute - Blocarea finanţării fondurilor accesate prin programe naţionale sau europene - Direcţionarea greşită a fondurilor de care comuna dispune către investiţii neprioritare - Criza economică - Pericol de inundaţii pe teritoriul comunei - Riscul pierderii finanțărilor din fonduri structurale prin neparticiparea la sesiunile de finanțare - Părăsirea activităților agricole împiedicând valorificarea deplină a potențialului agricol - Stabilirea unui preț de referință al producțiilor de cereale la nivel național poate constitui o barieră - Slaba informare a agricultorilor cu privire la normele europene din domeniu - Vulnerabilitatea crescută a micilor fermieri - Reducerea continuă a fertilității solului, ce poate afecta producţia agricolă

Economie

Puncte tari S	W Puncte slabe
- Principala activitate economică se realizează prin agricultură - Potenţial agricol ridicat, - Potențial turistic - Existența resurselor naturale pe teritoriul comunei - Uşoară tendinţă de creştere a resurselor de muncă atât la nivel de judeţ cât și la nivel de comună - Oferirea de facilităţi investitorilor străini de către autorităţile publice - Număr ridicat al operatorilor economici cu obiect de activitate diversificat: - transporturi rutiere de mărfuri, lucrări de construcţii, comerț cu amănuntul în magazine etc	- Slaba dezvoltare a activităţilor non-agricole generează dependenţa populaţiei de agricultura de subzistenţă - Insuficiente investiţii în agricultură în eficientizare, mecanizare şi transformarea acesteia de către micii fermieri într-o afacere - Venituri scăzute ale cetățenilor comunei - Absorbţie scăzută a fondurilor europene pentru dezvoltarea economiei - Adaptabilitate scăzută a lucrătorilor pe piaţa muncii, - Dezastrele naturale (inundațiile) afectează terenurile agricole și astfel activitatea economică
Oportunităţi O	**T Ameninţări**
- Atragerea de investitori români sau străini care să construiască noi fabrici şi să ofere locuri de muncă - Posibilitatea obţinerii de finanţări în vederea îmbunătăţirii infrastructurii rutiere, fapt ce favorizează atragerea investitorilor şi menţinerea investitorilor actuali - Posibilitatea dezvoltării de noi activităţi economice de către autorităţile locale pentru majorarea bugetului local - Atragerea de fonduri europene pentru ferme de subzistență	- Închiderea sau relocarea firmelor de pe teritoriul comunei - Infrastructura rutieră se poate deteriora, împiedicând sau îngreunând transporturile realizate de către firmele de pe teritoriul comunei - Lipsa finanţărilor în vederea dezvoltării de noi activităţi economice de către autorităţile locale pentru majorarea bugetului local - Reducerea numărului de locuri de muncă - Criza economică - Atragerea investitorilor cu potenţial economic ridicat poate afecta negativ “micii” producători prin

- Investiţii pe sectorul agriculturii ecologice - Apariţia unor asociaţii de producători agricoli în vederea cooperării, micşorării cheltuielilor şi găsirea unei pieţe de desfacere mai avantajoasă	eficientizarea producţiei agricole şi practicarea unor preţuri mai scăzute - Blocarea programelor de finanţare accesate - Direcţionarea a fondurilor de care comuna dispune către investiţii neperformante sau care nu sunt prioritare - Epuizarea resurselor naturale - Imaginea negativă a investitorilor vis-a-vis de potenţialul socio-economic al regiunii şi de oportunităţile de investiţii în zonă

Infrastructură

Puncte tari S	W Puncte slabe
- Poziționare geografică avantajoasă - Existenta unui sistem de alimentare cu apă care deservește localitățile Porț, Leșmir și Șumal, sistem realizat prin proiectele: "Extindere alimentare cu apă în localitățile Porț și Leșmir, comuna Marca, jud. Sălaj" și "Extindere alimentare cu apă în localitatea Marca, comuna Marca, jud. Sălaj"; - Existenta unui dig construit pe cursul râului Barcău - Există amenajat un dig și pe cursul văii Mărcuia - Existența energiei electrice în toată comuna - Prezența în zona a furnizorilor de servicii de telecomunicații (telefonie fixă, telefonie mobilă, televiziune, internet, poștă) - Existența unei firme care se ocupă cu transportul și colectarea deșeurilor	-Lipsa unui sistem de irigații - Lipsa rețelei de distribuție a gazelor naturale - Stația de epurare și Sistemul de canalizare de pe raza localității Șumal deocamdată sunt nefuncționale - Inexistența unei platforme de gunoi în comună - Inexistența unui sistem selectiv de colectare a deșeurilor în comună - Lipsa unui sistem de reciclare a deșeurilor

Oportunităţi O	**T Ameninţări**
- Existența programelor de finanțare privind dezvoltarea și modernizarea infrastructurii rutiere, favorizând menţinerea investitorilor actuali, dar şi atragerea de noi investitori - Modernizarea sistemului de iluminat public în localitatea Marca - Modernizarea drumurilor și străzilor din comună - Extinderea rețelei de canalizare și realizarea branșamentelor în localitățile Porț, Leșmir și Șumal - Posibilități de finanțare pentru amenajarea rețelei de gaze - Finanţări din fonduri interne sau externe pentru modernizarea iluminatului public sau extinderea iluminatului public în zone inaccesibile, utilizând energia solară ca sursă	- Degradarea infrastructurii cauzate de calamități naturale - Lipsa finanțărilor pentru dezvoltarea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere - Criza economică - Blocarea programelor de finanțare accesate -Depozitarea necorespunzătoare a deșeurilor poate conduce la contaminarea mediului - Dezvoltarea infrastructurii rutiere din alte judeţe deviază fluxul turiştilor din judeţul Sălaj

Sănătate

Puncte tari S	W Puncte slabe
- Existența unui dispensar uman în localitatea Marca care funcționează având un medic și o asistentă medicală; - Existența unui cabinet stomatologic care funcționează în localitatea Marca, precum și un cabinet medical veterinar - Existența unei farmacii - Rețeua extinsă de unități sanitare la nivel de județ - Pregătirea corespunzătoare a personalului medico-sanitar din comună	- Rețeaua sanitară din comună este insuficientă și foarte slab dezvoltată - Lipsa personalului din cabinetul medical din localitatea Leşmir - Distribuție inechitabilă a unităților medico-sanitare și a personalului medical în mediul rural - Accesul îngreunat al cetăţenilor la servicii medicale de specialitate
Oportunităţi O	**T Ameninţări**
- Posibilitatea obţinerii de finanţări în vederea îmbunătăţirii infrastructurii de sănătate - Posibilitatea accesării de finanţări naţionale, europene sau internaţionale pentru modernizarea unităţilor sanitare şi îmbunătăţirea actului medical în vederea scăderii mortalităţii, mortinatalităţii şi mortalităţii infantile - Creşterea interesului locuitorilor pentru adoptarea unui stil de viaţă sănătos - Investiţii din mediul privat în furnizarea de servicii medicale - Capacitate de pregătire a populației neocupate prin programe de reconversie profesională pentru postul din domeniul sănătății	- Alocarea de fonduri insuficiente pentru amenajarea, întreținerea, modernizarea unităților medicale - Lipsa finanțărilor în vederea dezvoltării unităților sanitare - Slaba întreținere a echipamentelor medicale existente poate duce la degradarea acestora - Apropierea față de orașele vecine determină migrația medicilor spre locuri de muncă ce oferă avantaje financiare superioare

Cultură

Puncte tari S	W Puncte slabe
- Păstrarea tradiţiilor prin intermediul activităților artistice - Moştenire culturală bogată prin istorie şi tradiţii - Existenţa unui patrimoniu cultural-istoric bogat - Există o bibliotecă la nivelul comunei - Existența a 4 cămine culturale: Cămin Cultural Marca, Cămin Cultural Porț, Cămin Cultural Leșmir și Cămin Cultural Șumal - Muzeul Bisericii Ortodoxe din localitatea Marca - Piese de teatru puse în scenă - Organizare festival anual Plăcinta Mărcanului	- Lipsa unor târguri de comercializare a produselor tradiţionale specifice zonei - Slaba informare privind potenţialul cultural - Scăderea numărului de volume eliberate în anul 2019 faţă de anul 2018 - Numărul de cititori activi la bibliotecă este în scădere
Oportunităţi O	**T Ameninţări**
- Posibilitatea accesării de finanţări în vederea reabilitări, modernizării şi dotării Căminului Cultural din localitatea Porț - Construire Cămin Cultural nou în localitatea Șumal - Posibilitatea de finanţări în vederea promovării obiceiurilor şi produselor tradiţionale	- Slaba întreţinere a monumentului eroilor din cele două războaie mondiale (amplasat în localitatea Porț, nr. 128) poate duce la dispariţia acestora - Insuficienţa fondurilor pentru organizarea evenimentelor culturale - Scăderea numărului de volume din cadrul bibliotecii - Dezinteresul faţă de tradiţii şi cultură al localnicilor

	- Lipsa de fonduri pentru instituţiile culturale

Mediu

Puncte tari S	W Puncte slabe
- Lipsa surselor majore de poluare și de degradare a mediului pe teritoriul comunei - Calitatea aerului este ridicată în comună - Suprafețele întinse de păduri din comună aduc beneficii calității aerului - Nu există artere rutiere intens circulate în apropierea gospodăriilor - Solul este prielnic pentru dezvoltarea pășunilor și fânețelor - Colectarea și transportul deșeurilor menajere se realizează de către o firmă de salubritate - Inexistența unei platforme sau gropi de gunoi pe teritoriul comunei - Transportul de deșeuri se face de către firma de salubritate - Trend descendent al principalilor poluanți de aer	- Depozitarea necorespunzătoare a deșeurilor conduce la degradarea mediului - Lipsa serviciilor de canalizare și a sistemului de epurare a apei uzate - Lipsa unei rampe de gunoi de grajd - Nivelul scăzut al protecției naturii - Lipsa de informare a populaţiei cu privire la colectarea selectivă a deşeurilor
Oportunităţi O	**T Ameninţări**
- Posibilități de finanțare pentru proiecte ce vizează protecția mediului - Posibilitatea realizării unor campanii de informare și educare a locuitorilor comunei privind protecția mediului - Colectarea selectivă a deșeurilor - Introducerea surselor regenerabile de energie - Realizarea unor gropi de gunoi ecologice	- Tăierea necontrolată şi tăierea ilegală a pădurilor - Insuficientă capacitate de absorbţie a fondurilor europene - Blocarea programelor de finanțare pentru dezvoltarea sistemelor de canalizare - Precipitațiile abundente afectează calitatea apei potabile - Degradarea mediului natural datorită exploatării abuzive a fondului forestier - Riscul producerii de calamităţi naturale

Turism

Puncte tari S	W Puncte slabe
- Poziţionare geografică avantajoasă - Existenţa tradiţiilor şi obiceiurilor locale conservate şi promovarea prin evenimentele şi festivalurile cu specific folcloric - Organizarea de evenimente artistice în timpul anului (datini şi obiceiuri) - Deschidere din partea locuitorilor în primirea turiştilor - Obiective turistice: schitul Naşterea Maicii Domnului din localitatea Marca, Biserica de Lemn din localitatea Porț, defilelul râului Barcău, cetatea dacică din localitatea Marca	- -1 singura unitate de primire turisti COM CETATE SRL - amplasată în localitatea Porț - Insuficienţa punctelor / centrelor de informare turistică - Slaba promovare a comunei în rândul turiştilor -Nivelul deficitar de pregătire a resurselor umane implicate în turismul local -Promovarea şi distribuţia deficitară a produselor/serviciilor turistice din judeţ
Oportunităţi O	**T Ameninţări**
- Posibilităţi de finanţare în vederea amenajării de spaţii de picnic în pădurile din zonă - Posibilităţi de finanţare sau identificare de investitori în vederea amenajării de parcuri de aventură în cadrul pădurilor din zonă - Investiţii noi în crearea de unităţi de primire turistică cu spaţii de cazare - Dezvoltarea agroturismului de către localnici, - Existenţa unor programe de finanţare pentru dezvoltarea turismului rural, - Oportunităţi de promovare a comunei în localităţile învecinate - Exploatarea resurselor de apă termală din localitatea Șumal	-Lipsa fondurilor pentru dezvoltarea atracţiilor turistice - Insuficiente materiale promoţionale în limbi de circulaţie internaţională - Dezinteresul investitorilor în transformarea comunei ca punct de atracţie turistică - Direcţionarea fondurilor către alte zone cu potenţial turistic din judeţ - Lipsa investitorilor în crearea de unităţi de primire turistică cu spaţii de cazare - Degradarea infrastructurii rutiere

VIZIUNEA
STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A COMUNEI MARCA
PENTRU PERIOADA 2021-2027

Comuna Marca își propune să fie pregătită în a oferi locuitorilor săi confortul de a trăi la un standard calitativ ridicat, posibilitatea de a se dezvolta personal și profesional trăind într-o comunitate responsabilă alături de autorităţi publice locale orientate către locuitorii acesteia. Utilizând eficient resursele umane și fizice pe termen lung, standardul de viață al populației va fi considerabil crescut și corespunzător cerințelor.

În perioada 2021-2027, comuna Marca îşi propune finalizarea proiectelor aflate în derulare, modernizarea drumurilor comunale, a străzilor, drumurilor agricole, modernizarea sistemului de iluminat public, înființarea unei rețele de distribuție a gazelor naturale, construire terenuri de sport, exploatarea resurselor de apă termală precum și alte proiecte ce sunt cuprinse în portofoliul strategiei.

În acest sens, se au în vedere următoarele obiective strategice:

1. *Demografie*
   1.1 Existenţa programelor de finanţare pentru dezvoltarea resurselor umane

2. *Economie*

   2.1 Creşterea capacităţii inovatoare şi competitivităţii mediului de afaceri local

3. *Sănătate*

   3.1 Creşterea calităţii vieţii, dezvoltarea socială durabilă şi echilibrată a comunităţii
   3.2 Îmbunătăţirea actului medical şi susţinerea sănătăţii cetăţenilor

4. *Educație*
   4.1 Dezvoltarea serviciilor educaţionale furnizate la nivelul comunei

5. *Agricultură*
   5.1 Dezvoltarea şi modernizarea sectorului agricol
   5.2 Asigurarea unei pieţei de desfacere a produselor Agricole

6. *Turism*
   6.1 Promovarea comunei Marca

7. *Cultură*
   7.1 Dezvoltarea culturală durabilă

8. *Mediu*
   8.1 Îmbunătăţirea calităţii mediului înconjurător şi asigurarea unei valorificări durabile a resurselor naturale
   8.2 Combaterea fenomenelor naturale cu impact negativ asupra siguranţei şi bunăstării locuitorilor

9. *Social*
   9.1 Protecţia familiilor aflate în dificultate, a persoanelor cu probleme sociale sau cu handicap

10. *Teritoriu*
   10.1 Combaterea şi prevenirea calamităţilor naturale
   10.2 Exploatarea economică a cadrului natural

11. *Infrastructura*
   11.1 Îmbunătătirea infrastructurii fizice a comunei pentru sprijinirea dezvoltării socio-economice durabile

OBIECTIVE STRATEGICE ŞI SPECIFICE

1. DEMOGRAFIE	
Obiective Strategice	**Obiective Specifice**
1.1. Existenţa programelor de finanţare pentru dezvoltarea resurselor umane	1.1.1. Dezvoltarea adaptabilităţii lucrătorilor pe piaţa muncii, a programelor de specializare, reconversie şi formare profesională
	1.1.2. Sprijinirea iniţiativelor antreprenoriale locale şi stimularea formării profesionale
	1.1.3. Atragerea de investitori români şi străini în vederea creării de noi locuri de muncă
	1.1.4 Creşterea interesului locuitorilor pentru adoptarea unui stil de viaţă sănătos

2. ECONOMIE	
Obiective Strategice	**Obiective Specifice**
2.1. Creşterea capacităţii inovatoare şi competitivităţii mediului de afaceri local	2.1.1. Sprijinirea iniţiativelor antreprenoriale locale
	2.1.2. Atragerea investitorilor şi construirea de întreprinderi pentru creşterea numărului de locuri de muncă
	2.1.3. Sprijinirea asocierii producătorilor agricoli în vederea cooperării, micşorării cheltuielilor şi găsirea unei pieţe de desfacere mai avantajoase
	2.1.4. Eficientizarea activităţii agricole
	2.1.5. Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii rutiere în puncte cheie
	2.1.6. Sprijinirea dezvoltării agriculturii ecologice
	2.1.7. Demararea de noi activităţi economice de către autorităţile publice locale
	2.1.8. Informarea forţei de muncă privind oportunităţile de pe piaţa muncii
2.2. Dezvoltarea calitativă a forţei de muncă	2.2.1. Creşterea adaptabilităţii lucrătorilor pe piaţa muncii şi programe de specializare, reconversie şi formare profesională
	2.2.2. Încurajarea învăţării continue
	2.2.3. Stimularea persoanelor cu vârsta cuprinsă între 30 şi 34 de ani să promoveze studii superioare
2.3. Dezvoltarea capacităţii de absorbţie a fondurilor cu finanţare	2.3.1. Fructificarea colaborărilor la nivel de asociaţii de dezvoltare intercomunitară

externă	şi grupuri de acţiune locală
	2.3.2. Înfiinţarea unor asociaţii de interes comunal pentru accesarea unor programe de finanţare de un volum mai ridicat şi pentru întărirea capacităţii locale

3. SĂNĂTATE	
Obiective Strategice	**Obiective Specifice**
3.1 Creşterea calităţii vieţii, dezvoltarea socială durabilă şi echilibrată a comunităţii	3.1.1 Educarea locuitorilor comunei privind starea de sănătate în scopul creşterii stării de sănătate a acestora 3.1.2 Facilitarea accesului la serviciile medicale pentru grupurile vulnerabile 3.1.3 Îmbunătăţirea infrastructurii de sănătate şi a serviciilor medicale 3.1.4 Construirea unui centru medical în localitatea Marca
3.2 Îmbunătăţirea actului medical şi susţinerea sănătăţii cetăţenilor	3.2.1. Încurajarea schimbului de experiență pentru medici şi personal medical
	3.2.2. Desfășurarea de programe de consiliere a cetăţenilor cu privire la sănătate
	3.2.3. Suplimentarea numărului de medici din comună
	3.2.4. Atragerea personalului specializat pentru a profesa în cabinetul medical din localitatea Leşmir

4. EDUCAŢIE	
Obiective Strategice	**Obiective Specifice**
4.1 Dezvoltarea serviciilor educaţionale furnizate la nivelul comunei	4.1.1. Dezvoltarea infrastructurii educaţionale
	4.1.2 Perfecţionarea şi formarea continuă a cadrelor didactice
	4.1.3. Oferirea accesului facil la educaţie
	4.1.4 Combaterea abandonului şcolar
	4.1.5 Înfiinţarea cabinetelor medicale în şcoli şi grădiniţe
	4.1.6. Îmbunătăţirea clădirilor şi condiţiilor din unităţile şcolare
	4.1.7. Accesarea de finanţări pentru dezvoltarea unei reţele de apă şi canalizare şi racordarea unităţilor şcolare la aceasta
	4.1.8. Accesarea de finanţări pentru dezvoltarea unei reţele de furnizare a gazelor şi racordarea unităţilor şcolare la aceasta
	4.1.9. Dezvoltarea abilităţilor de operare a echipamentelor IT de către elevi şi promovarea meseriilor din domeniu
	4.1.10. Dezvoltarea abilităţilor de operare a echipamentelor IT de către o plajă mai largă de locuitori din comună
	4.1.11. Promovarea meseriilor din domeniul de cercetare-dezvoltare şi inovare şi prezentarea ofertei educaţionale pe această nişă prin intermediul facultăţilor de profil
	4.1.12. Modernizarea şi dotarea laboratoarelor din unităţile şcolare

	4.1.13. Promovarea sportului şi stilului de viaţă sănătos şi dezvoltarea infrastructurii de sport prin construirea unei săli de sport
	4.1.14. Stimularea populaţiei situat în segmentul de vârstă 30-34 de ani să promoveze studii superioare
	4.1.15. Demarare proiecte privind eficiența energetică

5. AGRICULTURA	
Obiective Strategice	**Obiective Specifice**
5.1 Dezvoltarea şi modernizarea sectorului agricol	5.1.1. Consiliere şi instruire în domeniul agricol
	5.1.2 Promovarea produselor tradiționale din comună
	5.1.3. Sprijinirea asociaţiilor de producători agricoli
	5.1.4. Oferirea de consultanță din partea autorităților locale în vederea accesării de fonduri pentru sprijinirea micilor fermieri
	5.1.5. Crearea şi dezvoltarea unor centre de colectare a legumelor şi fructelor precum şi conectarea acestora la reţele regionale de producţie şi distribuţie
	5.1.6. Investirea în sisteme de irigații pentru combaterea efectelor produse de secetă
	5.1.7. Îmbunătățirea și întreținerea continuă a terenurilor agricole
5.2 Asigurarea unei pieţei de desfacere a produselor agricole	5.2.1. Promovarea agriculturii ecologice
	5.2.2. Înființarea unei piețe în comună unde agricultorii să își poată promova produsele

	5.2.3. Organizarea de târguri agricole de către comunitatea locală în cadrul cărora locuitorii comunei vor putea comercializa propriile produse
	5.2.4. Înfiinţarea şi sprijinirea asociaţiilor de producători agricoli
	5.2.5. Promovarea produselor tradiționale din comună
	5.2.6. Sprijinirea fermierilor astfel încât pe termen lung aceștia să fie capabili să își manageriezе producțiile în condițiile economiei de piață

6. TURISM	
Obiective Strategice	**Obiective Specifice**
6.1 Promovarea comunei Marca	6.1.1. Exploatarea potenţialului turistic: Biserica de Lemn din localitatea Porţ prin promovarea acesteia în rândul școlilor din comună şi din alte localități prin acțiuni de informare
	6.1.2. Organizarea de concursuri sportive în scopul atragerii de turiști
	6.1.3. Dezvoltarea altor forme de turism
	6.1.4. Exploatarea potenţialului agroturistic
	6.1.5. Sporirea numărului de târguri şi activităţi culturale şi promovarea acestora
	6.1.6. Mărirea gradului de vizibilitate a comunei
	6.1.7. Transformarea obiectivelor culturale din comuna Marca în obiective turistice, inclusiv includerea lor într-un circuit turistic
	6.1.8. Exploatarea potenţialului turistic al Defileului Barcaului si al peisajelor

	desprinse din Muntii Plopis 6.1.9 Dezvoltarea de proiecte pentru promovarea obiectivelor de interes local și a monentelor istorice de pe raza comunei

7. **CULTURĂ**	
Obiective Strategice	**Obiective Specifice**
11.1 Dezvoltarea culturală durabilă	7.1.1. Înfiinţarea unui ansamblu de dansuri şi cântece populare
	7.1.2. Organizarea de târguri şi festivaluri tradiţionale
	7.1.3. Implicarea locuitorilor în organizarea festivalului anual Plăcinta Mărcanului
	7.1.4. Revitalizarea obiceiurilor şi tradiţiilor din comună
	7.1.5 Organizarea unui număr mai mare de evenimente culturale
	7.1.6 Creşterea interesului locuitorilor comunei pentru păstrarea identităţii şi moştenirii culturale a comunei Marca
	7.1.7 Încurajarea locuitorilor privind împrumutarea de volume de la bibliotecă

8. MEDIU	
Obiective Strategice	**Obiective Specifice**
8.1 Îmbunătăţirea calităţii mediului înconjurător şi asigurarea unei valorificări durabile a resurselor naturale	8.1.1. Creşterea gradului de conştientizare a locuitorilor comunei cu privire la efectele negative ale unei gestionări necorespunzătoare a deşeurilor
	8.1.2. Amenajarea sistemului de alimentare cu apă potabilă și canalizare
	8.1.3. Eficientizarea iluminatului public prin panouri fotovoltaice
	8.1.4. Organizarea de campanii de informare și educare a locuitorilor privind colectarea selectivă a deșeurilor, gestionarea deșeurilor menajere, a dejecțiilor animale
	8.1.5. Programe de management al calităţii aerului
	8.1.6. Combaterea aprinderii focurilor nepermise în gospodării și pe câmp
	8.1.7 Înființare rețea de gaze
	8.1.8 Implementarea unor tehnologii alternative de energie verde (panouri solare).
8.2 Combaterea fenomenelor naturale cu impact negativ asupra siguranţei şi bunăstării locuitorilor	8.2.1. Amenajarea de diguri și rampe de protecție în zonele cu risc ridicat de inundații
	8.2.2. Instalarea de sisteme de irigaţii pe terenurile agricole afectate cel mai grav de secetă
	8.2.3 Protejarea terenurilor agricole de porcii mistreți

9 SOCIAL	
Obiective Strategice	**Obiective Specifice**
9.1 Protecţia familiilor aflate în dificultate, a persoanelor cu probleme sociale sau cu handicap	9.1.1. Modernizarea și dotarea infrastructurii de servicii sociale
	9.1.2. Acordarea ajutoarelor sociale la zi persoanelor cu handicap grav pentru toate persoanele îndreptăţite conform legii
	9.1.3. Oferirea de servicii de calitate cu privire la asistenţa socială pentru persoanele cu dizabilităţi sau care fac parte din grupuri vulnerabile din comună
	9.1.4. Înfiinţarea unui centru pentru persoane vârstnice cu servicii de găzduire
	9.1.5. Reducerea riscului de sărăcie şi excluziune socială
	9.1.6 Înființare serviciu de asistenţă socială pentru nevoile speciale ale copiilor care provin din familii monoparentale sau care sunt lăsaţi în grija rudelor de către părinţii plecaţi la muncă în străinătate
	9.1.7 Înființare Creșă
	9.1.8 Construire locuințe sociale
	9.1.9 Atribuire la cerere, tinerilor cu vârsta cuprinsă între 18 şi 35 de ani a unei suprafeţe de teren, din terenurile aflate în domeniul privat al unităţii administrativ-teritoriale, pentru construirea unei locuinţe proprietate personală.
	9.1.10 Rezolvarea situatiei așezărilor

	informale

10 **TERITORIU**	
Obiective Strategice	**Obiective Specifice**
10.1 Combaterea şi prevenirea calamităţilor naturale	10.1.1. Investirea în sisteme de irigaţii mobile pentru a combate efectele secetei
	10.1.2. Mentenanța digurilor şi podurilor construite pe raza comunei peste râul Barcău și văi
10.2 Exploatarea economică a cadrului natural	10.2.1. Protejarea şi îmbunătăţirea factorilor de mediu
	10.2.2. Exploatarea energiei solare utilizând panouri cu celule fotovoltaice pentru iluminatul public în vederea reducerii cheltuielilor
	10.2.3 Construire sistem de producere a energiei regenerabile

11 INFRASTRUCTURA	
Obiective Strategice	**Obiective Specifice**
11.1 Îmbunătățirea infrastructurii fizice a comunei pentru sprijinirea dezvoltării socio-economice durabile.	11.1.1. Modernizarea infrastructurii de transport
	11.1.2. Reabilitarea trotuarelor
	11.1.3. Extinderea rețelei de canalizare și realizarea branșamentelor în localitățile Porț, Leșmir și Șumal
	11.1.4. Modernizare drumuri și străzi în Comuna Marca
	11.1.5. Investirea în sisteme de irigații pentru combaterea efectelor sezonului secetos
	11.1.6. Instalare rețea de distribuție a gazelor naturale
	11.1.7. Modernizarea drumurilor de exploatație agicolă
	11.1.8. Access la tehnologiile moderne și la tehnologia informației pentru toti locuitorii comunei

PORTOFOLIU DE PROIECTE

Strategia de dezvoltare este concepută ca document ce oferă baza esențială în care se includ proiectele ce se estimează a fi necesare în rezolvarea problemelor localității. Proiectele vor fi implementate în viitoarele programe de finanțare, indiferent de sursele de finanțare ale acestora, fie că provin din bugetul local, bugetul de stat, fonduri private, fonduri comunitare, etc. În general, pentru stabilirea proiectelor se organizează întâlniri cu autoritățile locale unde se prezintă și se discută pe baza problemelor întâlnite în localitate.

Criteriile de selecție pentru alegerea proiectelor sunt foarte importante și trebuie să întrunească următoarele cerințe:

- sa fie proiecte importante de la nivelul comunităţii care să rezulte din nevoile identificate şi din priorităţile stabilite
- să vizeze soluționarea unor probleme majore la nivel local, dar care să fie în concordanță și cu cele stabilite la nivel național, regional
- să fie proiecte cu concepte integrate de dezvoltare (infrastructură, economice şi sociale)
- să nu aibă sau să aibă puţine probleme juridice, care pot fi soluţionate în cât mai scurt timp cu putință
- să propună standarde de calitate superioare celor existente
- să se analizeze mecanismele instituţionale adecvate de implementare ale acestor proiecte şi să fie orientate spre rezultate
- să se facă dovada unor studii / analize care pot justifica oportunitatea implementării acestora

Termenul de implementare a proiectului se stabileşte de către conducătorii administraţiei publice locale, respectiv primar şi/sau consiliul local. Sunt trei categorii de termene de implementare:

- Termen de implementare imediată
- Termen scurt: 1-3 ani
- Termen mediu şi lung: 3-7 ani

Bugetul estimativ al implementării proiectului se stabileşte de către conducătorii administraţiei publice locale, respectiv primar şi/sau consiliul local, în funcţie de o analiză a pieţei, cereri de ofertă, studii de fezabilitate ş.a.

Sursa posibilă de finanţare a proiectului poate fi bugetul local, finanţări externe sau interne, sponsorizări ş.a.

Priorităţile comunei Marca pentru perioada 2021 - 2027 sunt:

1. Modernizarea sistemului de iluminat public în localitatea Marca
2. Continuarea lucrărilor de cadastrare gratuită

3. Reabilitarea, modernizarea și dotarea Căminului Cultural din localitatea Porț
4. Construire Cămin Cultural nou în localitatea Șumal
5. Extinderea rețelei de canalizare și realizarea branșamentelor în localitățile Porț, Leșmir și Șumal
6. Modernizarea drumurilor comunale, străzilor și drumurilor agricole din Comuna Marca
7. Construire/Modernizare trotuare în toate localitățile Comunei Marca
8. Reabilitarea, modernizarea, dotarea și extinderea clădirii primăriei vechi
9. Înființare rețea de distribuție a gazelor naturale în Comuna Marca
10. Construire capelă mortuară în localitatea Porț
11. Construire terenuri de sport în localitățile Marca și Porț
12. Amenajarea cursului de apă al Văii Marca
13. Exploatarea resurselor de apă termală din localitatea Șumal
14. Modernizarea sălii de sport din localitatea Marca
15. Construirea de terenuri de fotbal și tenis în localitatea Marca
16. Construirea de teren de fotbal în localitatea Port
17. Înființarea unui centru medical în localitatea Marca
18. Construirea unei baze sportive în localitatea Marca;
19. Construirea de locuințe sociale în comuna Marca
20. Refacerea podurilor peste cursurile de apă ce traversează comuna
21. Amenajarea unei piețe agroalimentare
22. Actualizarea PUG-ului in comuna
23. Înființarea unui Centru Cultural în localitatea Marca-Huta
24. Reabilitarea clădirilor aflate în domeniul public sau privat al comunei
25. Achiziționarea de utilaje necesare pentru dezvoltarea activităților specifice
26. Modernizarea infrastructurii rutiere
27. Activități de dezvoltare în turism, cultură și educație;

PRIORITĂȚI ȘI PROIECTE						
Nr.crt	**Titlu proiect**	**Termen de realizare**	**Instituţii implicate**	**Valoarea estimată a proiectului**	**Sursa de finanţare**	**Activitățile proiectului**
1.	Modernizarea sistemului de iluminat public în localitatea Marca	Mediu - lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control - Auditul proiectului
2.	Continuarea lucrărilor de cadastrare gratuită	scurt	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Proces finanțat prin Programul Național de Cadastru și Carte Funciară a lucrărilor de înregistrare sistematică inițiate de Unități Administrativ-Teritoriale pentru Sectoare Cadastrale	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea

						cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control Auditul proiectului
3.	Reabilitarea, modernizarea și dotarea Căminului Cultural din localitatea Porț	Mediu-lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Proiect cuprins în lista sinteză și care urmează să primească finanțare de la Compania Națională de Investiții prin Programul Național de Construcții de Interes Public sau Social, Subprogramul ,,Așezăminte Culturale")	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control Auditul proiectului
4.	Construire Cămin Cultural nou în localitatea Șumal	Mediu-lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Proiect cuprins în lista sinteză și care urmează să primească finanțare de la Compania Națională de Investiții prin Programul	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic

					Național de Construcții de Interes Public sau Social, Subprogramul ,,Așezăminte Culturale")	- Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control Auditul proiectului
5.	Extinderea rețelei de canalizare și realizarea branșamentelor în localitățile Porț, Leșmir și Șumal	Scurt	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Proiect depus spre finanțare prin Programul Național de Construcții de Interes Public sau Social, Subprogramul ,,Fose septice, microstații de epurare și sisteme de alimentare cu apă")	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control Auditul proiectului
6.	Modernizarea drumurilor comunale, străzilor și	Scurt	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Proiect depus spre finanțare prin Programul Național de	- Realizarea studiului de fezabilitate

	drumurilor agricole din Comuna Marca				Construcții de Interes Public sau Social, Subprogramul ,,Drumuri de interes local și drumuri de interes județean")	- Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control Auditul proiectului
7.	Construire/Modernizare trotuare în toate localitățile Comunei Marca	Mediu-lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control Auditul proiectului

8.	Reabilitarea, modernizarea, dotarea și extinderea clădirii primăriei vechi	scurt	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Proiect depus spre finanțare prin Programul Național de Construcții de Interes Public sau Social, Subprogramul ,,Alte obiective de interes public sau social în domeniul construcțiilor”	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control Auditul proiectului
9.	Înființare rețea de distribuție a gazelor naturale în Comuna Marca	Mediu-lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Proiect care urmează să fie depus spre finanțare prin Programul Operațional Infrastructură Mare	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare,

						control Auditul proiectului
10.	Construire capelă mortuară în localitatea Porț	Mediu-lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control Auditul proiectului
11.	Construire terenuri de sport în localitățile Marca și Porț	Mediu-lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului

						- Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control Auditul proiectului
12.	Amenajarea cursului de apă al Văii Marca	Mediu - lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control - Auditul proiectului
13.	Exploatarea resurselor de apă termală din localitatea Șumal	Mediu lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea

						cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control - Auditul proiectului
14.	Finalizarea lucrărilor la obiectivul de investiții „Rețea de canalizare și stație de epurare și alimentare cu apă în sat Marca, Comuna Marca, Județul Sălaj"	în curs de finalizare	UAT comuna Marca	stabilită prin H.C.L	Programul Național de Dezvoltare Locală II	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control - Auditul proiectului
15.	Modernizarea sistemului de iluminat public în localitatea Șumal	Mediu-lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic

						- Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control - Auditul proiectului
16.	Realizarea lucrărilor de cadastrare gratuită	scurt	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Proces finanțat prin Programul Național de Cadastru și Carte Funciară a lucrărilor de înregistrare sistematică inițiate de Unități Administrativ-Teritoriale pentru Sectoare Cadastrale	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control - Auditul proiectului
17.	Reabilitarea, modernizarea, extinderea și dotarea	În curs de finalizare	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Proiect finanțat de Compania Națională de Investiții prin	- Realizarea studiului de fezabilitate

	Căminului Cultural din localitatea Marca				Programul Național de Construcții de Interes Public sau Social, Subprogramul ,,Așezăminte culturale"	- Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control - Auditul proiectului
18.	Construire sistem de producere energie regenerabilă (cu panouri fotovoltaice) la sala de sport din localitatea Marca	În curs de finalizare	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Proiect finanțat de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale prin acordarea ajutorului financiar nerambursabil în condițiile Programului Național Pentru Dezvoltare Rurală	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control - Auditul proiectului

19.	Reabilitare Cămin Cultural vechi din localitatea Șumal	Mediu lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control - Auditul proiectului
20.	Construire capele mortuare în localitățile Leșmir și Șumal	Mediu lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare,

						control - Auditul proiectului
21.	Modernizare drumuri și străzi în Comuna Marca	Mediu lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control - Auditul proiectului
22.	Sisteme fotovoltaice pentru gospodăriile izolate neracordate la rețeaua de distribuție a energiei electrice	scurt	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Proiect depus spre finanțare și aflat în analiză la Administrația Fondului pentru Mediu prin Programul privind instalarea de sisteme fotovoltaice pentru gospodăriile izolate neracordate la rețeaua de distribuție a energiei electrice	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului

						- Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control - Auditul proiectului
23.	Construire capele mortuare în localitățile Porț, Leșmir și Șumal	Mediu lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control - Auditul proiectului
24.	Construire terenuri de sport în comuna Marca	Mediu lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea

						cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control - Auditul proiectului
25.	Amenajarea și întreținerea drumurilor agricole din comună	Mediu lung	UAT comuna Marca	Stabilită prin H.C.L.	Buget local Fonduri europene Fonduri guvernamentale	- Realizarea studiului de fezabilitate - Elaborarea proiectului tehnic - Aprobarea proiectului - Pregătirea și depunerea cererii de finanțare - Contractarea proiectului - Organizarea licitațiilor - Monitorizare, evaluare, control - Auditul proiectului
	PROIECTE FINALIZATE					
26.	✓ Reabilitare teren fotbal în localitatea Șumal					
27.	✓ Reabilitare capelă mortuară în localitatea Marca					

28.	✓ Achiziție buldoexcavator JCB 3CX
29.	✓ Achiziție autoutilitară IVECO DAILY
30.	✓ Extindere alimentare cu apă în localitățile Porț și Leșmir
31.	✓ Extindere alimentare cu apă în localitatea Șumal
32.	✓ Modernizarea sistemului de iluminat public în localitățile Marca (parțial), Porț și Leșmir
33.	✓ Realizarea lucrărilor de cadastrare gratuită
34.	✓ Realizare sistem de încălzire la Căminul Cultural din localitatea Porț
35.	✓ Achiziționare tablete pentru elevii Școlii Gimnaziale nr. 1 Marca
36.	✓ Instalare WIfi gratuit în comuna Marca
37.	✓ Modernizarea sistemului de supraveghere video în Comuna Marca

Concluzii

Strategia de Dezvoltare Economico - Socială a comunei Marca a fost concepută pentru a sprijini, prin mijloace şi instrumente specifice administraţiei publice locale, atingerea obiectivelor generale de dezvoltare economico-socială ale comunei, în concordanţă cu obiectivele şi priorităţile generale de dezvoltare a României, precum şi cu obiectivele UE în domeniul coeziunii economice şi sociale.

Strategia de dezvoltare socio-economică pentru perioada 2021 – 2027 va folosi drept suport la dezvoltarea durabilă a localităţii, vizând creşterea calităţii vieţii în comunitate. Prin realizarea strategiei de dezvoltare, autoritățile locale își asumă în totalitate rolul de coordonator al procesului de transformare al comunei, favorizând și fructificând oportunitățile de care aceasta beneficiază.

Astfel, strategia de dezvoltare a localității impune prin realizarea ei o dezvoltare armonioasă, o competitivitate puternică, rezultatul fiind o zonă prosperă cu impact în toate domeniile de dezvoltare.

Documentul propune tuturor partenerilor interesaţi un limbaj comun de abordare şi înţelegere a realităţilor, a obiectivelor strategice, a direcţiilor de dezvoltare, a programelor şi proiectelor prioritare în vederea realizării cerințelor exprimate în mod oficial. În acelaşi timp, prin metodologia de întocmire şi adoptare strategia de dezvoltare exprimă o politică transparentă de administrare publică în spirit european.

Realizarea strategiei de dezvoltare permite identificarea și validarea anumitor priorități viitoare de acțiune, acestea fiind alese în funcție de resursele existente cât și de hotărârile și deciziile ce se iau ca numitor comun cu locuitorii. În strategie se pot regăsi direcţii de dezvoltare care au orizonturi diferite de realizare, unele imediate, altele în viitorul apropiat sau în viitorul îndepărtat.

Implementarea strategiei se va realiza prin scrierea de proiecte şi realizarea acestor direcţii de dezvoltare. Proiectele enunţate pot suferi modificări sau chiar pot fi completate cu altele ori chiar anulate dacă mediul dinamic al realităţii viitoare va genera alte împrejurări şi perspective, însă reprezintă un punct de reper ce permite o permanentă evaluare a depărtării sau apropierii de anumite deziderate. Realizarea obiectivelor propuse este în strânsă corelație cu sursele de finanţare nerambursabilă care pot fi atrase întrucât bugetul local nu dispune de capacitatea de a susţine realizarea acestora, dar poate manageria astfel de documente strategice pentru a beneficia de oportunităţile financiare oferite de Uniunea Europeană. Strategia de dezvoltare elaborată este realizabilă în condiţiile precizate şi se va adapta cerinţelor şi necesităţilor ori de câte ori va fi nevoie, astfel încât aceasta să fie realistă şi aplicabilă.

În acest sens, periodic, strategia de dezvoltare trebuie revizuită, astfel încât ţintele fixate să ţină cont de evoluţia la nivel naţional, starea economico-socială la nivel regional şi local, precum şi de opiniile comunităţii locale cu privire la implementarea sa. Cu cât revizuirea se face la intervale mai scurte, cu atât marja de eroare în privinţa evaluării

resurselor la un proiect este mai mică, având în vedere că pe măsură ce se înaintează în timp, variabilele ce trebuie luate în calcul la o prognoză economică şi socială se multiplică.

Pentru buna implementare a strategiei de dezvoltare este necesară o implicare a tuturor factorilor reprezentativi ai comunei, dar și o foarte bună colaborare între cetățeni și administrația locală. Astfel, strategia de dezvoltare este văzută ca și document al întregii localități şi este realizabilă cu implicarea tuturor membrilor comunităţii.

Bibliografie și surse de informare

1. Agenția Națională pentru Protecția Mediului, http://www.anpm.ro/
2. Direcţia Judeţeană de Statistică Sălaj https://salaj.insse.ro/
3. Oficiul Național al Registrului Comerțului, http://www.onrc.ro/index.php/ro/
4. INS- Baze de date statistice - Tempo – Online Serii de timp, http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/
5. Comisia Europeană, https://ec.europa.eu/info/index_ro
6. Planul de dezvoltare regională Nord-Vest 2021-2027
7. Recensământul Populației și al Locuințelor 2011, http://www.recensamantromania.ro/
8. Strategia Nationala pentru Dezvoltare Regionala
9. POLITICA AGRICOLĂ COMUNĂ https://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/plan-national-strategic/PAC-2021-2027.pdf
10. Primăria Comunei Marca https://marcasj.ro/
11. Politica de Coeziune
12. Dicționar explicativ de statistică
13. *Cod de Bune Practici Agricole pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole,* București 2005
14. Manual ASA 2013, Ancheta Structurală în Agricultură, Manualul Operatorului de interviu
15. Septimiu Chelcea, (2007), *„Cercetarea sociologică. Metode și tehnici”,* Editura Economică, București;
16. Arthur Haupt și Thomas T. Kane, (2004), *Ghid pentru jurnaliști, politicieni, profesori, studenți și pentru toți cei interesați de demografie Populația - Definiții și indicatori*, ediția în limba română: Dr Filofteia Panduru, Marcela Postelnicu – Institutul Național de Statistică;
17. Balogh Marton, (2003) *Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative, IX, Etapele de Elaborare a Strategiilor de Dezvoltare Locală;*
18. Institutul Național de Statistică (2013), *Turismul României – Breviar statistic*;
19. Constantin Vert, (2001) *Geografia populaţiei - Teorie şi metodologie*, Editura Mirton, Timișoara.

ROMÂNIA
JUDEȚUL SĂLAJ
COMUNA MARCA
CONSILIUL LOCAL AL COMUNEI MARCA

HOTĂRÂREA NR. 36
din 26.08.2021
privind aprobarea Strategiei de Dezvoltare Locală 2021-2027 a comunei Marca, județul Sălaj

Consiliul local al comunei Marca, județul Sălaj, întrunit în ședință ordinară;

Având în vedere:

- prevederile art. 25, lit. g) din Legea nr 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare;
- prevederile art. 155, alin. (1), lit. b) și alin. (3), lit. d) din O.U.G. nr. 57/2019 privind Codul administrativ;

Luând act de:

a) referatul de aprobare nr. 4385 din 19.08.2021 al primarului Comunei Marca, in calitatea sa de inițiator;
b) raportul de specialitate nr. 4386 din 19.08.2021 al compartimentului de specialitate cu atribuții în domeniu;
c) avizul comisiilor de specialitate din cadrul consiliului local;

Cu respectarea procedurilor reglementate de legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

În baza prevederilor art. 129, alin. (2), lit. b), c) și d), alin. (4), lit. e), art. 139, art. 140, alin. (1), precum și cele ale art. 196, alin. (1), lit. a) din O.U.G. nr. 57/2019 privind Codul administrativ;

HOTĂRĂȘTE

Art. 1 Se aprobă Strategia de Dezvoltare Locală 2021-2027 a Comunei Marca, Județul Sălaj, conform Anexei, care face parte integranta din prezenta hotărâre.

Art.2. Prezenta hotărâre va fi dusă la îndeplinire de primarul comunei Marca si compartimentele din cadrul aparatului de specialitate al primarului.

Art.3. Prezenta hotărâre se comunică cu:

- Instituția Prefectului - Județul Sălaj;
- Primarul comunei Marca;
- Compartimentele din cadrul aparatului de specialitate al primarului comunei Marca;
- Cetățenii comunei prin afișaj și publicare pe pagina web a comunei;
- Dosarul ședinței.

PREȘEDINTE DE ȘEDINȚĂ
LONTE IOAN

ROMÂNIA * JUDEȚUL SĂLAJ COMUNA MARCA CONSILIUL LOCAL

CONTRASEMNEAZĂ
SECRETAR GENERAL,
GOZMAN-POP CRISTINA MARIANA